ДОКЛАД

ЗА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА И ОЦЕНКА ЗА СЪВМЕСТИМОСТ НА

“ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА

ОБЩИНА АРДИНО”

С ПРЕДМЕТА И ЦЕЛИТЕ НА ОПАЗВАНЕ НА ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ:

- **BG0001031 „Родопи – средни“ - ЗЗ** по Директивата за местообитанията; (за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 661/2007г. на МС (ДВ бр. 85/2007г.)

- **BG0002072 - „Добростан”- ЗЗ** по Директивата за птиците (за опазване дивите птици обявена със Заповед № РД-528/26.05.2010г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 47/2010г.)

ВЪВ ВРЪЗКА С РАЗРАБОТВАНЕ НА ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА АРДИНО

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ПРОЕКТ

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРЩЕНИЯ

АГРС	автоматична газорегулаторна станция
АМ	автомагистрала
БАН	Българска академия на науките
БДЧР	Басейнова дирекция за управление на Черноморския район
ВЕИ	възобновяеми енергийни източници
ВЕЦ	водноелектрическа централа
ВиК	водоснабдяване и канализация
ВКС	висока консервационна стойност
ВС	водоснабдителна система
ГВКС	гори с висока консервационна стойност
ГИС	газоизмерителна станция
ГППДП	Групова практика за първична дентална помощ
ГППМП	Групова практика за първична медицинска помощ
ГПСОВ	градска пречиствателна станция за отпадни води
ГРС	газорегулаторна станция
ДВ	държавен вестник
ДГС	Държавно горско стопанство
ДГФ	Държавен горски фонд
ДКЦ	Диагностично-консултативен център
ДЛС	Държавно ловно стопанство
ДМА	дълготрайни материални активи
ЕВРОСТАТ	Европейска статистическа служба
ЕИО	Европейска икономическа общност
ЕКАТТЕ	Единен класификатор на административно-териториалните и териториалните единици
ЕС	Европейски съюз
ЗАТУЗБ	Закон за административно-териториалното устройство на Р България
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗГ	Закон за горите
ЗЕ	Закон за енергетиката
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗКН	Закон за културното наследство
ЗМ	защитена местност
ЗОЗЗ	Закон за опазване на земеделските гори
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗПКМ	Закон за паметниците на културата и музеите
ЗРР	Закон за регионално развитие
ЗСПЗЗ	Закон за собствеността и ползването на земеделски земи
ЗТ	защитена територия
ЗТСУ	Закон за териториално и селищно устройство
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИЗП	използваема земеделска площ
ИМ	Исторически музей
ИПГВР	Интегриран план за градско развитие и възстановяване
ИППДП	Индивидуална практика за първична дентална помощ
ИППМП	Индивидуална практика за първична медицинска помощ
КВС	карта на възстановената собственост за земеделските и горските територии
КК	курортен комплекс

ККР	кадастрална карта и кадастрален регистър
КОПС	Комитет за опазване на природната среда
КС	компресорна станция
КСУДС	Комплекс за социални услуги за деца и семейства
ЛПСОВ	локална пречиствателна станция за отпадни води
ЛУП	лесоустройствен проект
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
МЗ	Министерство на здравеопазването
МЗГ	Министерство на земеделието и горите
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МК	Министерство на културата
МОПТ	масов обществен пътнически транспорт
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройство
МС	Министерски съвет
МСП	малки и средни предприятия
МТРС	Министерство на териториалното развитие и строителство
МФОС	Микрофилтрационна озонаторна станция
МЦ	Медицински център
НАИМ	Национален археологически институт с музей
НИНКН	Национален институт за недвижимо културно наследство
НИПК	Национален институт за паметници на културата
НКН	недвижимо културно наследство
НКЦ	недвижима културна ценност
НМ	населени места
НПМ	национална пътна мрежа
НПО	Неправителствена организация
НС	напоителна система
НСИ	Национален статистически институт
НТП	начин на трайно ползване
ОбС	Общински съвет
ОГП	Общ градоустройствен план
ОДЗ	Областна дирекция „Земеделие“
ОДЗ	Обединено детско заведение
ОПМ	общинска пътна мрежа
ОПР	Общински план за развитие
ОСВ	околната среда и водите
ОУ	общообразователно училище
ОУП	Общ устройствен план
ОУПО	Общ устройствен план на община
ПГ	професионална гимназия
ПЗ	природна забележителност
ПИ	поземлен имот
ПРЗ	план за регулация и застрояване
ПСОВ	пречиствателна станция за отпадни води
ПТП	пътно-транспортно произшествие
ПУМ	първостепенна улична мрежа
ПУП	Подробен устройствен план
ПУП - ПЗ	Подробен устройствен план – План за застрояване
ПЧП	публично частно партньорство
РГП	Регионален генерален план
РЗИ	Регионална здравна инспекция

РЗПРН	район със значителен потенциален риск от наводнения
РИМ	Регионален исторически музей
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РП	републикански път
РПМ	републиканска пътна мрежа
РШ	разпределителна шахта
СИР	Североизточен регион за планиране
СК	Спортен клуб
СКЗ	станция за катодна защита
СОБАЛ	Специализирана очна болница за активно лечение
СОЗ	санитарно-охранителна зона
СОУ	средно общообразователно училище
ССФ	селско стопански фонд
СХБАЛ	Специализирана хирургична болница за активно лечение
ТП	Териториално поделение
ТПБЕ	Технически проект за борба с ерозията
ТСБ	Териториално статистическо бюро
ТСУ	териториално селищно устройство
УЗ	устройствена зона
УПИ	урегулиран поземлен имот
ЦДГ	Целодневна детска градина
ЦГЧ	централна градска част
ЦОП	Център за обществена подкрепа

УВОД

Проектът за ОУП - Община Ардино, наричан по-нататък за краткост „ПЛАНЪТ“, е разработен в изпълнение на решение № 674/04.09.2014 г. за започване процедура по изработването му, Договор за съфинансиране между Община Ардино и МРРБ, в съответствие с Планово задание-съгласувано от заинтересованите институции и ведомства: Писмо на НИНКН/МК, изх. № 08-00-845/08.04.2014 г. със съгласувателно становище на Планово задание, Писмо изх. № КПД-14-624-4/13.11.2013 г. на РИОСВ/МОСВ, със съгласувателно становище на Планово задание, Писмо изх. № РД-09-393 на МОСВ/БДУВИБР-Пловдив с данни за водните тела, писма и данни от РИМ - Кърджали, Техническото предложение за участие в откритата процедура за възлагане на обществената поръчка с предмет „Изработване на проект за ОУП на община Ардино“.

Прогнозен период

Изпълнителят е направил своите прогнозни проучвания и планирането на база зададения прогнозен период за действие на ОУП на Общината - до 2035 г.

С оглед изискванията за етапна реализация на устройствените решения на ОУП , ПЛАНЪТ е разработен за прогнозно приложение с минимум поне един междинен етап на изпълнение и отчитане, което да съвпада с изпълнението на Общинския план за развитие.

В съответствие с налаганите в практиката изисквания за съчетаване на дейностите по социално-икономическото и инфраструктурно развитие на отделните териториални единици и на отделни населени места с устройственото планиране на същите (т. нар. “пространствено развитие”) се утвърждава мнението като хоризонт на междинния етап на прогнозите в ОУП да се използва възприетия от Европейския съюз 7-годишен цикъл на валидност на стратегическите и планови документи.

Цели на плана

Главната цел на ОУП на Община Ардино е създаване на пространствена и функционална структура и развитие на територията, комплексно устройство на населените места в съответствие със съществуващите природни дадености, антропогенна среда и специфични социални и икономически условия.

Основен принцип при разработката на Плана е балансът между екологичното равновесие, икономическия растеж и социалното благополучие на общността.

Главната цел на плана се постига със следните специфични цели:

- Регулиране на урбанизационните процеси на територията на общината, без да се накърняват целостта, стабилността и качествените характеристики на природната и среда.
- Създаване на необходимите устройствени условия за изпълнение създадените стратегически документи по ЗРР, секторни програми, планове и проекти на общинско и по-високо териториално ниво; устройствена основа за

междуобщинско сътрудничество за развитие на функционалните схеми и активности.

- Прилагане на устройствени принципи за по-нататъшно изграждане и техническо обзавеждане на жизнената среда на населените места и останалите урбанизирани територии в съответствие с европейските стандарти за осъществяване на най-добра инвестиционна среда и равнопоставеност между общите и частни интереси.
- Планиране, осигуряващо едновременно съхраняване и пълноценно включване в жизнения оборот на природното и културно наследство за постигане на устойчивост и вътрешно стимулиране при развитие на всички системи.

Проектът за ОУП - Община Ардино, наричан по-нататък за краткост „ПЛАНЪТ“, е разработен в изпълнение на решение № 674/04.09.2014 г. за започване процедура по изработването му, Договор за съфинансиране между Община Ардино и МРРБ, в съответствие с Планово задание-съгласувано от заинтересованите институции и ведомства: Писмо на НИНКН/МК, изх. № 08-00-845/08.04.2014 г. със съгласувателно становище на Планово задание, Писмо изх. № КПД-14-624-4/13.11.2013 г. на РИОСВ/МОСВ, със съгласувателно становище на Планово задание, Писмо изх. № РД-09-393 на МОСВ/БДУВИБР-Пловдив с данни за водните тела, писма и данни от РИМ - Кърджали, Техническото предложение за участие в откритата процедура за възлагане на обществената поръчка с предмет „Изработване на проект за ОУП на община Ардино“.

Съгласно писмо на РИОСВ Смолян (компетентен орган по екологичната част на Общия устройствен план) изх. № КПД-14-624-4/13.11.2013 г., „Проектът на Общия устройствен план на община Ардино” подлежи на процедура по оценка на съвместимостта (ОС) му с предмета и целите на опазване на защитените зони, която се извършва чрез процедурата по екологична оценка (ЕО), по реда на чл. 31, ал. 4 във връзка с ал. 1 от ЗБР и чл.2, ал.1 т.1 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони (Наредбата, ДВ бр.73/2007 г. изм. и доп. бр. 81/2010, бр. 3/2011, бр. 94/2012 г.)

Докладът за ОС е разработен на основание чл. 31 – 34 на Закона за биологичното разнообразие, чл. 20, ал. 1 и ал. 3 и в обхвата на изискванията по чл. 23, ал. 2 на Наредба за условията и реда за извършване на оценка на съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони и в съответствие с чл. 9, ал. 1. Разработката е в съответствие с чл. 6, ал. 3 и ал. 4 на Директива 92/43/ЕИО за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

Проучени и отразени са всички изисквания на компетентното ведомство, изложени в съгласувателната кореспонденция.

-

1. Анотация на Общ устройствен план на община Ардино

1.1 От Заданието за изработване на Общ устройствен план на община Ардино

Проектът е изработен по изходни данни за общите характеристики на територията на Община Ардино от Заданието и допълнителните проучвания, направени по време на работа относно:

- Административен статут;
- Местоположение;
- Физико-географски характеристики;
- Климат;
- Данни за инженерна геология и хидрогеология;
- Природно и културно историческо наследство;
- Усвоеност на територията и начин на трайно ползване;
- Население;
- Икономически характеристики;
- Състояние на инженерната инфраструктура;
- Състояние на комуналното стопанство;
- Развитие на икономиката и социалната инфраструктура;
- Планова осигуреност на територията и действащи документи по ЗУТ, ЗРР, ЗОЗЗ, ЗОСС, ЗГ;
- Състояние на околната среда.

Използвани бяха Единната топографска карта (ЕТК) в М 1:25000 и М 1:5000 за Община Ардино и Картата на възстановената собственост (КВС) за землищата на населените места в общината в ZEM-единен формат.

Тези карти са координирани в координатната система на КВС (1970 г.; особеност на територията на общината е, че върху нея се срещат две от зоните на координатната система 1970 г. – К 5 и К 9, като всички координати са приведени към зона К 5).

Картите от КВС за всички землища са сглобени в единна картна основа в ГИС формат с база данни за атрибутните данни.

Примерна извадка от ЕТК в М 1:25000 е показана на следващата илюстрация:

Тази картна основа е съществена при разработката на транспорта и комуникациите, тъй като тя единствено съдържа данни за сложния релеф на общината.

На основа на комбинацията от ЕТК и КВС са създадени нови информационни слоеве, а именно речната мрежа и пътната мрежа, които не са налични в никой от официалните информационни източници като цифров модел.

Бяха ползвани за сведение изработените за група населени места ККР (Диамандово, Бял извор, Жълтуша, Белите брези, Ябълковец, Ардино), както и сканирани копия на действащи ПУП на селища в община Ардино, оцифрени данни от EVN-България, Пловдив и от ВиК - Кърджали.

Използвани са всички цифрови модели от Изпълнителната агенция по околната среда за защитените територии и защитените зони.

Използвани още бяха: Инвестиционна програма на Община Ардино, Интегриран план на Ардино, Програма за управление на отпадъците, Програма за опазване на Околната среда, Общински план за младежта, Стратегии за социалните услуги, План за действие на Община Ардино в подкрепа на интеграционните политики, туристически проекти на ниво област, Проект «Пътят на боговете, Пътят на виното». Проект „Ландшафтен устройствен план“ за част от каскада „Горна Арда” - 2000 г. , Доклад по ОВОС за каскада „Горна Арда” - 1999 г. Други данни бяха събрани от огледи на терена или наличната информация в общината (относно

закрити площадки на ТБО, относно местни водоизточници, относно изградени частични канализации и места на зауствания, относно локализация на производствени зони. В процеса на работа изключително полезно за изработване на Плана беше участието на местната общност, която активно се включи в процеса на анкетиране за обозначаване на проблемите за развитие на територията, на социално-икономическите дейности, на инфраструктурната обезпеченост; участниците изразиха своите оценки за действителните възможни пътища за развитие на общината и съвместяване на икономическите интереси и опазване на природното и културно богатство.

Изключително важно за доброто планиране на територията беше времевото съвпадение на изработването окончателните документи по ЛУП (Лесоустройствен план) и ОУПО. Планът е съобразен с окончателния проект на ЛУП, като той от своя страна трябва да отрази проектните предложения от ниво устройствено планиране.

Цифровите модели, налични във всички изброени информационни източници, са също така координирани към координатната система 1970 г.

Резултатът от комбинацията на информационните източници даде възможност картната информационна основа на община Ардино, използвана като основа за разработката на ОУПО. да идентифицира следните териториални елементи като самостоятелни геометрични обекти с привързани към тях атрибутни данни (това е легендата на опорния план):

Територии и терени по начин на трайно ползване по КВС и КК

Земеделски територии

- Изоставени ниви
- Ниви
- Изоставени трайни насаждения
- Трайни насаждения
- Ливади
- Пасища и мери
- Селскостопански дворове и бази
- Животновъдни ферми
- Други земеделски територии

Урбанизирани територии

- Селищни територии
- Жилищни територии
- Обществени терени и комплекси
- Производствени и складови терени
- Озеленяване и спорт
- Стопански дворове
- Транспортни терени
- Водни площи и течения
- Гробища

Горски територии

- Специални горски територии по чл.5 ал.3 от ЗГ
- Защитни горски територии по чл.5 ал.2 от ЗГ
- Други горски територии

Други извънселищни територии

- Горскостопански фонд извън лесоустройствения план
- Водни площи и течения
- Транспортни територии
- Рекреационни територии
- Дерета
- Други територии без определено предназначение

Защитени и нарушени територии

Защитени територии и обекти по Закона за културното наследство

- Единични НКЦ
- Охранителна зона на НКЦ
- Териториален обхват на НКЦ

Защитени територии по Закона за защитените територии

- Защитени местности
- Природни забележителности
- Природни забележителности (лесоустройствен план)

Защитени територии по Закона за биологичното разнообразие

- Защитени зони за опазване на дивите птици
- Защитени зони за опазване на природните местообитания

Нарушени територии

- Свлачища
- Депа и сметища
- Полезни изкопаеми и съоръжения за добив
- Оврази и промойни ями
- Пустеещи необработваеми земи
- Скали и пясъци

Инфраструктура и други обекти

Транспортна и инженерна инфраструктура

- Републикански пътища
- Общински пътища
- Местни пътища
- Полски и горски пътища
- Горски пътища по лесоустройствен план
- Електропроводи
- Сервитути

Други картографски елементи

- Релеф през 50 м
- Реки

Граници и населени места

- Общинска граница
- Граници на землища
- Населени места
- Махали

I. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ОБЩИНА АРДИНО

Фиг.1. Местоположение на община Ардино в Кърджалийска област

1.ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА (ПРОФИЛ) НА ОБЩИНАТА.

Географско положение. Община Ардино е типична планинска община, разположена на границата между Западните и Източните Родопи. Общината е от ниво 5 по класификацията в Националната концепция за пространствено развитие на България.

В административно отношение територията на общината принадлежи към област Кърджали и Южния Централен статистически район от ниво NUTS 2. По отношение на географското си положение, територията на общината може да се характеризира като периферна както за страната, така и за областта, но с изключително важни транспортно-географски функции. Тези функции се изразяват най-вече в осигуряването на вътрешни за Родопите връзки между двата основни центъра – Кърджали и Смолян, осъществявани чрез третокласен път пресичащ територията на общината в паралелно направление. Общинският център град Ардино отстои на 35км от областният център град Кърджали, на 130 км от летище Пловдив, на 275 км от столицата, на 290 км от град Бургас, на 30 км от ГКПП”Златоград-Ксанти” и на около 90 км от ГКПП”Маказа”. Местоположението на общината между двата

ГКПП - „Златоград-Ксанти” и „Маказа” дава възможност централната част на територията й да се превърне в транзитен коридор за преминаване съответно от ГКПП „Златоград-Ксанти” към Кърджали и Черноморието, и от „Маказа” към Смолян и вътрешността на Родопите. Това дава и възможност за осъществяване на проекти за трансгранично сътрудничество и кооперирane както със съседните общини, така и с общини от Република Гърция.

Релеф. Територията на общината се отличава с ясно изразен планински релеф, силно разчленен от Арда и нейните притоци, между които се издигат планински ридове и възвишения със стръмни склонове. Най-големи наклони (над 30°) имат долинните склоновете на р.Арда (в землищата на селата Търнословка, Ахрянско, Дядовци, Кроячево, Латинка, Аврамово и др.) и на р.Давидковска Малка Арда (в землищата на селата Любино и Песнопой). Наклони на склоновете под 8° преобладават в землищата на селата Жълтуша, Бял извор, Светулка, Брезен и др. Като цяло в община Ардино преобладават трудно проходими терени, което е повлияло върху конфигурацията на пътната и селищната мрежа. Пътищата са прокарани обикновено по склоновете с най-малки наклони или по билните части на релефа, а населените места (с малки изключения) са разположени високо по склоновете, или по билните заравнености, над дълбоко всечените речни долини. Климатичните особености, геоложкият строеж и значителната обезлесеност създават условия за проява на редица екзогенни процеси /ерозия, свлачища, кално-каменни потоци, сипеи и срутища/, които нарушават устойчивостта на терена и изискват провеждането на специални укрепителни мероприятия при строителство и други стопански дейности.

Полезни изкопаеми. На територията на община Ардино са установени запаси от оловно-цинкова руда и неголеми количества нерудни полезни изкопаеми**. Н**аходища на полезни изкопаеми има в землищата на селата Ленище (азбест, фелдшпад и пегматити за обогатяване, чиито запаси възлизат на 978 хил.т.), Чубрика (азбест – около 0,7 хил.т. и вермикулит – около 0,4 хил.т.), Жълтуша (манган), Голобрад (туфи), Светулка (бентонит), Еньовче /оловно-цинкова руда/ и др. Съществуващите запаси в посочените находища не представляват интерес за експлоатация.

Климат. Територията на общината се характеризира с континентално-средиземноморски климат, модифициран от особеностите на планинския релеф. Климатът се отличава с мека и влажна зима, горещо и сухо лято. Зимният максимум на валежите се свързва с активността на средиземноморските циклони през студеното полугодие. През зимата нерядко от север и североизток нахлуват по-студени въздушни маси, причиняващи резки, но краткотрайни застудявания. Поради силно разчленения релеф, стойностите на климатичните елементи варират в широки граници в зависимост от надморската височина и изложението на

склоновете. В по-ниските места средногодишната температура на въздуха е около 11,0 ºС, а по високите места – около и под 8,0 ºС. Средномесечната температура през януари е положителна (1,0 ºС), а през юли достига 23,0 ºС. Годишното количество на валежите е около 900 mm. Най-големи са валежите през зимата (270 mm), а най-малки – през лятото (190 mm). През преходните сезони (пролет и есен) валежите са между 210 и 220 mm. Годишната температурна сума за периода с активна вегетация е средно около 3 500 градуса, което благоприятства отглеждането на среднотоплолюбиви и топлолюбиви земеделски култури. Дефицитът в баланса на атмосферното овлажнение през активния вегетационен период налага прилагането на изкуствено напояване.

Води. Общината се отличава със значителни водни ресурси, които са и едно от най-големите й природни богатства. Главна отводнителна артерия на територията на общината е р.Арда. Нейното поречие се включва в Източнобеломорския отточен район за басейново управление на водите в България. Поречието на Арда се определя като най-водоносното в страната, защото в него се формират около 4 млрд.m^3 води,или 10 % от водните ресурси на България. Големият хидроенергиен потенциал на реката е основание за разработването на проекта за каскадата „Горна Арда", чиито основни обекти попадат на територията на общината.

Почви. В почвено отношение територията на община Ардино принадлежи към Южнобългарската ксеротермална област. В нея преобладават каленените, кафявите горски , алувиалните и делувиалните почви. Като цяло почвите имат относително нисък агроекологичен потенциал, а подходящите за земеделие терени са ограничени.

2. КРАТКА ГЕОГРАФСКА, ДЕМОГРАФСКА И СОЦИАЛНО - ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА.

Площ. Община Ардино има площ от 338,8 km^2, или 10,6 % от територията на област Кърджали, 1,5% от площта на ЮЦР и 0,3% от тази на страната. Площта на общината е по-малка от средната за общините в България - 422 km^2. По този показател Ардино е на пето място сред общините в област Кърджали и на 142-ро място в страната.

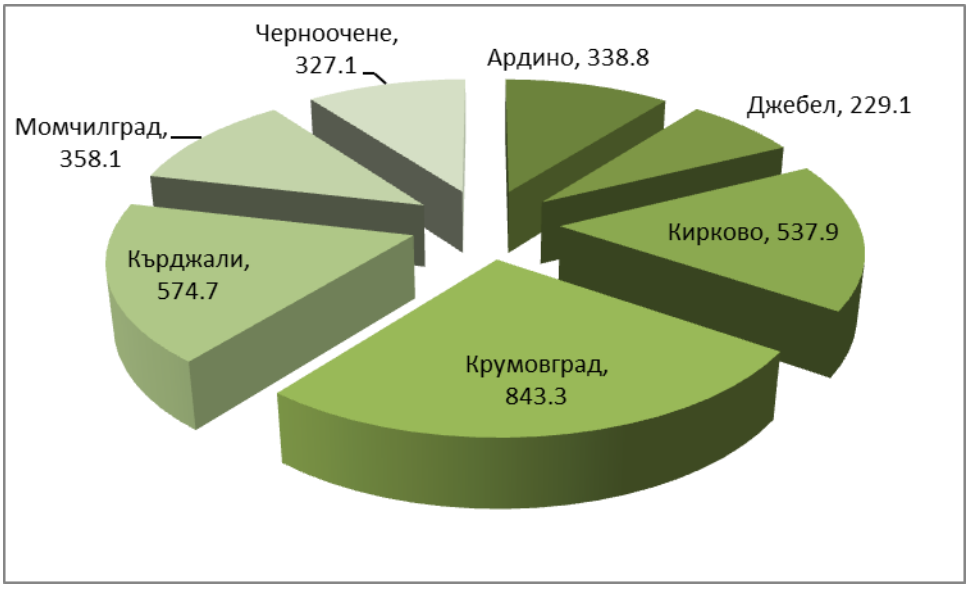
Таблица 1. Площ на общините в област Кърджали (кв.км) към 2012 г.

Район/Област / Община	Площ ($км^2$)
Южен централен район	22 365,1
Област Кърджали	3 209,1
Ардино	338,8
Джебел	229,1
Кирково	537,9
Крумовград	843,3
Кърджали	574,7
Момчилград	358,1

Черноочене	327,1

Източник: НСИ

Фиг.2. Площ на общините в област Кърджали (кв.км) към 2012 г.

Източник: НСИ

Основната част /94,6% / от площта на община Ардино са земеделски и горски площи, което отговаря на природните й условия и ресурси. Водните течения и водните площи са се увеличили с около 300 дка за последните 10 години и сега заемат 2,3% от територията на общината. Териториите за транспорт и инфраструктура заемат 0,2% от площта на общината .

Население. Населението на общината през последните 10 години е намаляло с около 4000д. и в края на 2013 г. наброява 11286д., или 7,5% от населението на област Кърджали и 0,8% от населението на ЮЦР. По този показател Ардино е на 5-то място в Кърджалийска област след общините Кърджали, Кирково, Крумовград и Момчилград. Средната гъстота на населението е 33,3 д/km^2 и постоянно намалява. Сред жителите на общината преобладават представителите на турската етническа общност.

Селищна мрежа. Селищната мрежа на общината се е формирала под въздействието на природно-географските, културно-историческите, социално-икономическите и политическите фактори.

В максимална степен селищното развитие е повлияно от особеностите на релефа на територията, който в по-голямата си част е планински. Общият брой на населените места в общината е 52 /4% от ЮЦР и 11% от Кързжалийска област/, от които само общинския център е град. Населените места в общината имат обща площ от 9692 дка. В административно отношение те са обединени в 25 кметства. Основната част от населените места (27) се намират в хипсометричния пояс 500 - 700 m н.в. Само шест от тях са разположени в пояса под 500 m, а едно – в пояса над 1000 m (с. Сполука).

Таблица. 2. Брой населени места - 2011 г.

Район / Област / Община	Общо населени места	Градове	Села
Южен централен район	1 305	54	1 251
Област Кърджали	471	5	466
Ардино	52	1	51
Джебел	48	1	47
Кирково	73	-	73
Крумовград	80	1	79
Кърджали	118	1	117
Момчилград	49	1	48
Черноочене	51	-	51

Източник: НСИ

Фиг.3. Административна карта на община Ардино

Стопански профил на общината. Стопанският профил на община Ардино може да бъде определен като аграрно-индустриален, с непрекъснато повишаващ се дял на обслужващата сфера. В края на 2003 г. наетите лица са наброявали 3 860 , от които едва 23% са се занимавали със земеделие, около 30% са били наети в различни индустриални производства, а над 45% са били наети в сферата на услугите. В краят на 2013г. работната сила в общината е била 4391д., или почти 2 пъти по-мялко в сравнение с 2003г., а заетостта в общината е около 72%. Над 50% от заетите са в сф ерата на услугите.

Промишлеността отдавна е отстъпила мястото си на водещ стопански сектор. Липсата на инвестиции и пазари за реализиране на произвежданата продукция доведе до закриването на много предприятия в общината през последните 25 години. Днес с основно значение са фирмите за дръводобив, храни и конфекция. Сериозни надежди се възлагаха на хидроенергетиката с проекта „Горна Арда", но засега неговата реализация е отложена.

Земеделието в общината е с второстепенни функции, което се определя от спецификата на почвено-климатичните особености на територията и най-вече на релефа, който създава трудности при обработването на земята. През последните 10 години намаляват както селскостопанския фонд в общината /от 133900 дка на 131922,5дка/, така и обработваемите площи /от 53600 дка през 2003г. на 49556,7 дка през 2013г./. Около 45% от обработваемите площи са частна собственост, а около 50% от нея е остатъчен фонд. Общинска собственост са само 934 дка, а 370 дка са собственост на чужди граждани.

За разлика от обработваемите площи в общината , площта на естествените ливади, мерите и пасищата се е увеличила през последните 10 години от 20200 дка на 81000 дка. Нарастват и площите на пустеещите земи, които през 2013г. са 1135 дка. Увеличението им се дължи на изселванията от общината и разпокъсаността на земеделските земи.

Трайните насаждения в общината също увеличават площите си и сега заемат 10459,6 дка. Това е свързано с необходимостта от алтернативно земеделие в общината при намаляващите площи с традиционната култура за региона – тютюна.

До началото на XXI век в растениевъдството на общината основно производствено направление беше тютюнопроизводството, но през последните 10 години е ясно изразена тенденцията към намаляване на относителния му дял в структурата на отрасъла.

Секторът на услугите е водеш в общината и се развива най-бързо, което е типично не само за общинския център, но и за много от селата в общината. С оглед на все още неусвоения значителен рекреационен потенциал на общината, може да се направи прогноза, че делът на обслужващата сфера ще продължи да нараства и в бъдеще.

3. ПОДРОБЕН АНАЛИЗ НА ОБЩИНАТА

3.1. Природни условия и ресурси

3.1.1. Релеф

Територията на община Ардино има ясно изразен планински релеф. Най-високата точка в общината е връх Алада (1240m), а най-ниската точка – яз."Кърджали" (320m). Като цяло преобладават терените с надморска височина между 500 и 900m. Релефът е силно разчленен от Арда и нейните притоци. В източната част на общината се издига Жълти дял, по билото на който преминава вододелът между десните притоци на Арда и левите притоци на р.Върбица. В

най-северното разклонение на Жълти дял (между селата Млечино, Горно Прахово и Кроячево) се издига вр.Коджада (1029m). В южна посока билото на Жълти дял постепенно се повишава, като достига 1050m при вр.Калето и 1240m при вр.Алада.

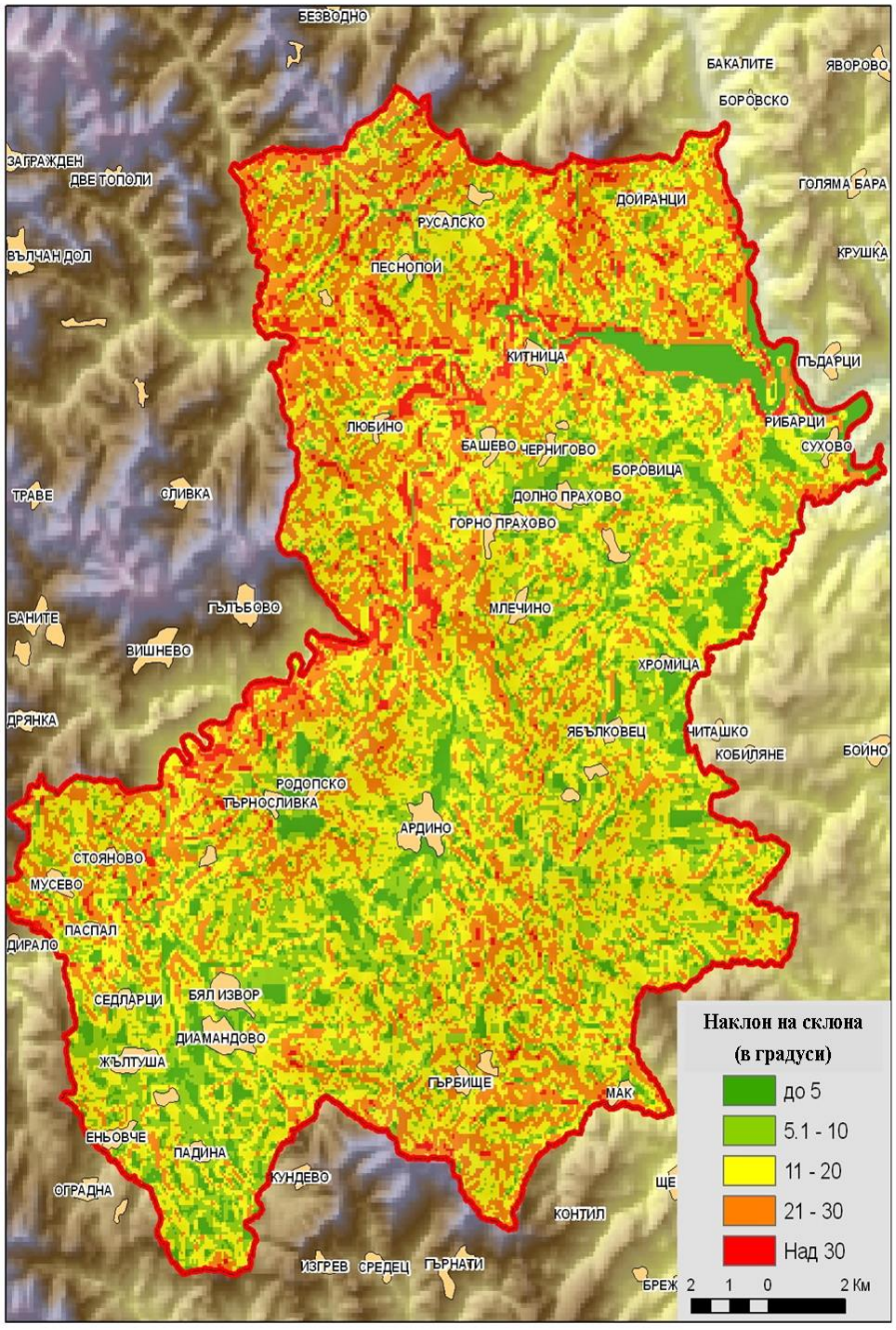
В западната и северната периферия на общината попада част от средното поречие на Арда, която е най-голямата родопска река. Тя извира от Ардин връх (1650 m) край с. Арда, тече през дълбока долина до българо-турската граница и се влива в река Марица при Одрин. Река Арда има малък среден наклон (под 5,8 ‰) и сравнително голям коефициент на извивливост (1,9). Средната гъстота на речната мрежа е 1,32 km/km^2. В далечното минало поречието на Арда е било едно от най-добре залесените в България, но днес голяма част от горите са изсечени, поради което обширни площи са обезлесени или са покрити с закелавели гори. За разлика от леглото на р.Арда, дъната на останалите реки и дерета на територията на общината се характеризират с големи наклони и изразен пороен характер.

След като навлезе от запад в територията на общината, Арда прави множество меандри, като долинните й склонове са стръмни и скалисти. На места в подножията на склоновете има сипеи, образувани от многобройни стръмни дерета, които се спускат от двете страни на реката. Тук в югозападната част на територията на общината в Арда се влива р.Оваджик с десния си приток р.Азмакдере (р.Бели извор). Техните водосборни басейни имат общ наклон на северозапад. Оваджик и нейната приточна мрежа отводняват землищата на селата Диамандово, Жълтуша, Падина и Еньовче. В тази част на общината се издигат върховете Момини гърди (894m), Остра чука (1083m), Свети Илия (1002m) и др. Арда след вливането на р.Оваджик навлиза в дълъг, скалист и мъчнопроходим пролом, ориентиран в посока от юг на север. Десният склон на проломната долина е залесен с широколистни гори, а по левия склон има много голи сипеи. Наклонът на долинните склонове на места достига 40-50°. Тук Арда тече в дълбоко каменисто корито, широко около 50-60m. В този участък реката прави най-силно изразените меандри. На северозапад от с.Кроячево в Арда се влива р.Ардинска, която е оформила живописна долина с посока юг-север. Върху речна тераса на р.Ардинска е застроен гр.Ардино. Терасата е изградена от песъчливи глини, пясъци и чакъли с плитко разположени подпочвени води. Между долините на Арда и р.Ардинска се издигат няколко върха с надморска височина над 1000m – в землището на с.Ахрянско – вр.Карабурун (1095m), в землището на с.Търнословка – вр.Юксекбашъ (1037m) и др. При западната граница на землището на с. Търнословка в Арда се влива левият й приток р. Малка Арда. Западно от с.Латинка се издига вр.Лочката (1205m), а над с. Любино – вр.Яйла (1110m), които са най-високите върхове на територията на общината западно от р.Арда. В северозападната част на общината, където се събират границите на землищата на селата Любино, Песнопой, Сполука и Башево, в Арда се влива р.Давидковска Малка Арда. След нейното вливане Арда прави завой на изток и между

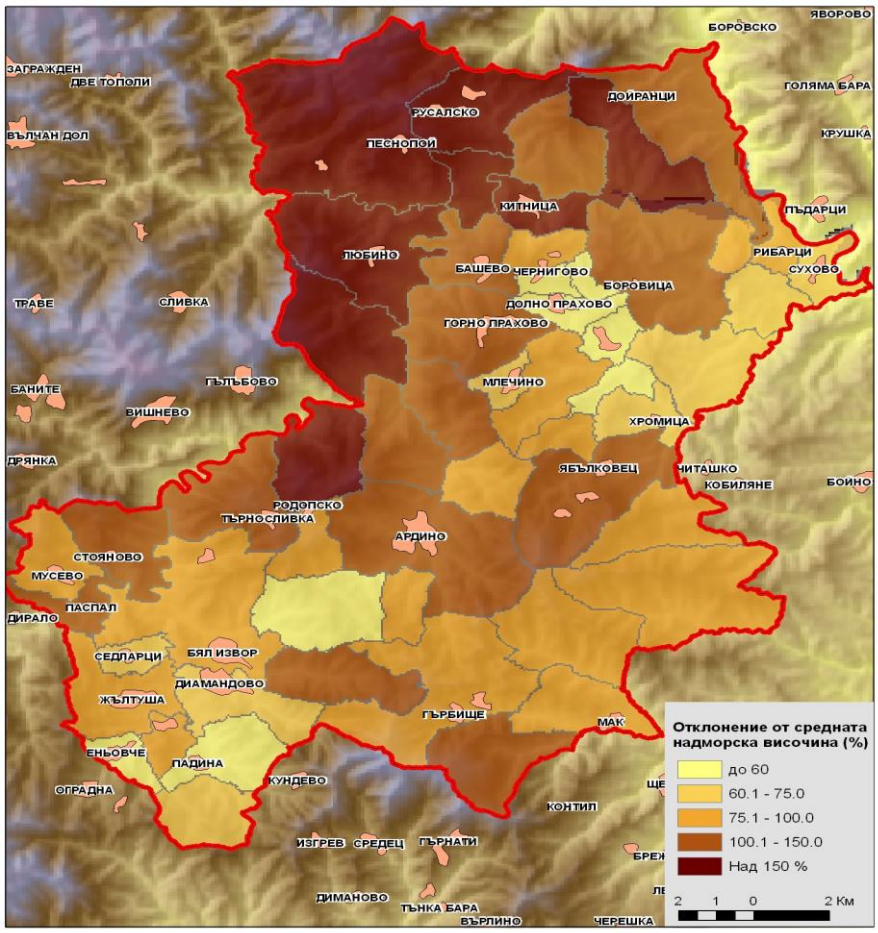
селата Аврамово и Китница се влива в яз.Кърджали. В този участък долината на Арда постепенно се разширява, а западно-източната й ориентация се дължи на голям разлом със същото направление, по който е оформена и долината на р.Давидковска Малка Арда. Северно от долината на Давидковска Малка Арда (в землището на с Песнопой) се издига вр.Бездвен (1140m), който е най-високата точка в северозападната част на общината.

Най-стръмни (над 30°) са долинните склоновете на р.Арда (в землищата на селата Търнословка, Ахрянско, Дядовци, Кроячево, Латинка, Аврамово и др.) и на р.Давидковска Малка Арда (в землищата на селата Любино и Песнопой). Наклони на склоновете под 8° преобладават в землищата на селата Жълтуша, Диамандово, Светулка, Брезен и др. Като цяло в община Ардино преобладават трудно проходими терени, което е оказало влияние върху конфигурацията на пътната и селищната мрежа. Пътищата са прокарани обикновено по склоновете с най-малки наклони или по билните части на релефа, а населените места (с малки изключения) са разположени високо по склоновете или по билните заравненост над дълбоко всечените речни долини.

Климатичните особености, геоложкият строеж и значителната обезлесеност създават условия за проявата на ерозия, свлачища, кално-каменни потоци, сипеи и срутища, които нарушават устойчивостта на терена и изискват провеждането на специални укрепителни мероприятия при строителство и други стопански дейности. От свлачищата най-силно е засегната пътната инфраструктура, което налага да се извърши инвентаризация и картиране на пътните участъци, които най-често са подложени на свлачищни процеси. Тези процеси се активизират обикновено след поройни валежи. Според сеизмичното райониране на страната, територията на община Ардино попада в сеизмоопасна зона от VII степен. Това задължително налага сеизмично обезопасяване на сградите и съоръженията в общината, съгласно изискванията за подобни райони. Степента на разчленение на релефа закономерно се увеличава с приближаване до р.Арда, което се илюстрира със стойностите на показателя отклонение от средната надморска височина (в %). Тези стойности варират от под 75% за североизточните и южните части на общината (териториите на землищата Голобрад, Брезен, Долно Прахово, Светулка, Падина и др.), до над 150% за северозападните и западните й периферни части (териториите на землищата Русалско, Песнопой, Любино, Ахрянско и др.).

Фиг.4. Наклон на склоновете в община Ардино

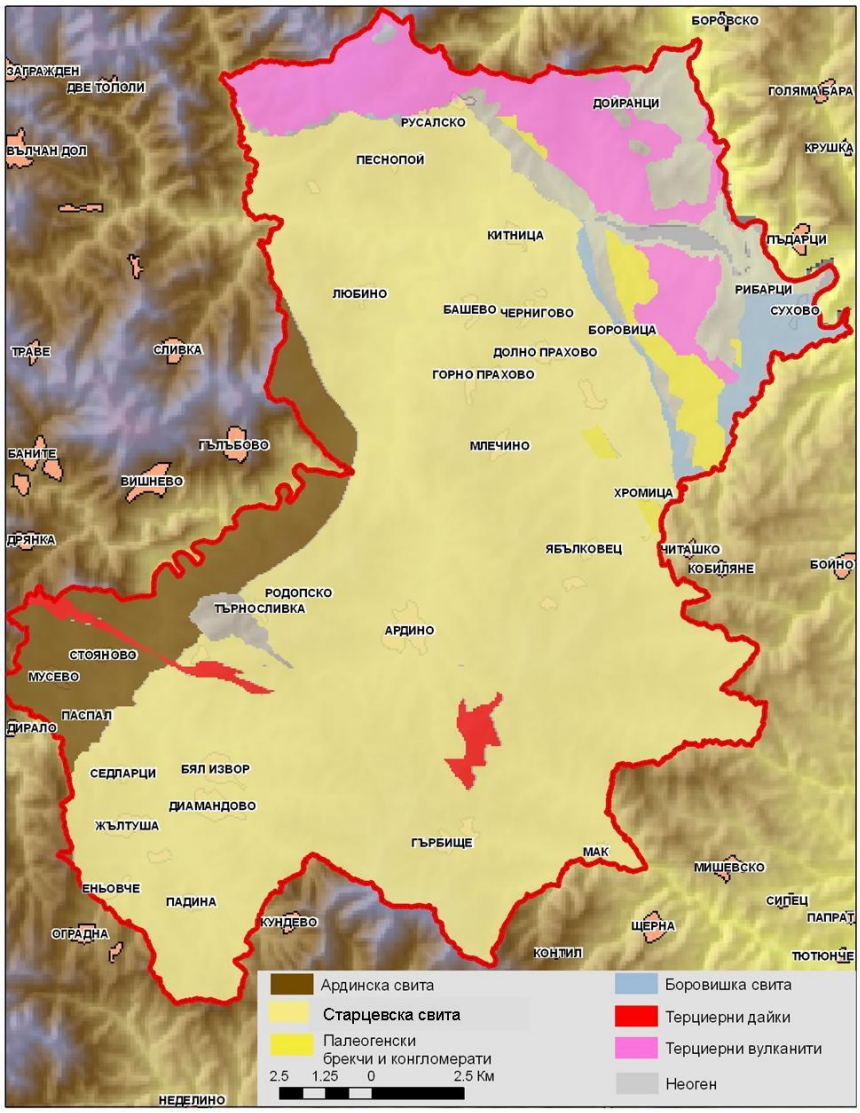

Фиг.5. Отклонение от средната надморска височина (%)

3.1.2. Геоложки строеж и полезни изкопаеми.

В геоложко отношение територията на община Ардино попада в родопската част на Вътрешните Балканиди, формирани през алпийския нагъвателен цикъл. Тук земната кора е изградена от разнообразни скали, образувани в условията на динамична тектонска обстановка.

Могат да се дефинират три основни типа скални формации, принадлежащи съответно към: а) метаморфния комплекс на Централните Родопи, б) вулканогенно-седиментния комплекс на Източнородопската депресия и в) наслаги с кватернерна възраст.

Фиг.6. Геоложка карта на община Ардино

Сред метаморфитите се отделят следните структурни единици:

1. Ардинска единица – изградена от магматизирани гнайси, основно ортогнайси.
2. Старцевска единица – мигматизирани гнайси с амфиболити, мрамори, слюдени шисти. Като цяло степента на метаморфизъм е сравнително по-ниска от тази на скалите от Ардинската единица.
3. Боровишка единица – ортогнайси (доминиращо порфирокластични по калиев фелдшпат), амфиболити, мрамори, кварцити, шисти. Скалите на единицата не са засегнати от магматизация.

Според подялбата, възприета в геоложката карта в М 1:100 000, най-общо Ардинската единица отговаря на Прародопската супергрупа а останалите две единици – на Родопската супергрупа. В обхвата на метаморфния скален комплекс са формирани Ардинското рудно поле и находището „Еньовче”, което се включва от специалистите към Неделинското рудно поле.

Счита се, че в резултат от активни геодинамични процеси през терциера на повърхността се разкрили скали от най-дълбоките нива на метаморфния скален комплекс на Централнородопския купол.

В североизточната част на територията на общината навлиза ръкав от Източнородопската депресия. Тя се е формирала през палеогена, когато е имало чести прояви на вулканизъм. В депресията се отложили скалите от вулканогенно-седиментния комплекс, включващ еоцен-олигоценски седименти, лавови скали, вулкански туфи и туфити.

Кватернерните наслаги са представени от различни разновидности – алувий, пролувий, делувий, колувий, елувий и т.н. Кватернерните отложения имат различен гранулометричен състав в зависимост от начина на образуване и местоположението им в релефа – от валуни в пролувиално-алувиалните наслаги в долината на р.Арда, през чакъли, пясъци и глини – в изветрителните кори, образувани от по-старите скали. Най-големи натрупвания на кватернерни наслаги, предимно от пролувий и алувий, има в долинните разширения и в местата, където се вливат по-големите притоци на Арда (р.Давидковска Малка Арда, р.Ардинска и др.). В терасите на реките са се отложили алувиални материали, предимно чакъли, пясъци, и глини.

Проведените геологопроучвателни дейности на територията на община Ардино установяват наличието на запаси от оловно-цинкова руда и неголеми количества нерудни полезни изкопаеми. В момента се добива само мрамор край град Ардино от фирма "Мармекс" ЕООД със седалище в Кърджали. С оглед значителните запаси на мрамори (около 2378 хил.куб.м) и наличната работна сила в общината добивът на мрамор от находището трябва да се разшири.

Други находища на полезни изкопаеми на територията на общината има в землищата на селата Ленище (азбест, фелдшпад и пегматити за обогатяване, чиито запаси възлизат на 978 хил.т.), Чубрика (азбест – около 0,7 хил.т. и вермикулит – около 0,4 хил.т.), Жълтуша (манган), Голобрад (туфи), Светулка (бентонит) и др. Съществуващите запаси в посочените находища не представляват промишлен интерес. В близкото минало са правени сондажно-проучвателни работи в землището на с.Долно прахово за наличието на благородни метали.

3.1.3. Климат.

Територията на община Ардино попада в Източнородопския нископланински климатичен район (400-1000m н.в.) на Континентално-средиземноморската климатична област на страната. Климатът в общината се отличава с мека и влажна зима и горещо и сухо лято. По-голямата активност на средиземноморските циклони през зимния период обуславя зимния максимум на валежите. Макар и рядко , от север и североизток през зимата нахлуват по-студени континентални въздушни маси, които причиняват резки, но краткотрайни застудявания. Поради

силно разчленения релеф стойностите на климатичните елементи варират в широки граници в зависимост основно от надморската височина и изложението на склоновете. В по-ниските места средногодишната температура на въздуха е около 11,0 ºС, а по високите места – около и под 8,0 ºС. Средномесечната температура през януари е положителна (1,0 ºС), а през юли достига 23,0 ºС. Средната денонощна температурна амплитуда варира около 11,0 ºС, като най-голями са стойностите й през м. август (15,0 ºС), а най-малки – през м. декември (8,0 ºС). С увеличаване на надморската височина годишната и средномесечната температурна амплитуда намалява. Важно значение имат екстремните стойности на климатичните елементи, които лимитират някои земеделски дейности. Най-високата средна от месечните абсолютни максимални температури на въздуха е през юли (35,0 ºС), а най-ниската средна от месечните абсолютни минимални температури – през януари (-13,0 ºС). Абсолютната максимална температура през август достига 41,0 ºС, а абсолютната минимална температура през януари пада до -29, 0 ºС.

Средната относителна влажност на въздуха е 73%, като вътрешногодишното й разпределение има ход, обратен на средномесечната температура. Максималните стойности на относителната влажност на въздуха се отчитат през януари (84 %), а минималните – през август (59 %), когато и дефицитът на влажността е най-голям.

Табл.3. Месечно и сезонно разпределение на валежите (mm)

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Зима	пролет	лято	Есен	Год
Бял извор	86	68	64	60	96	78	72	46	48	75	93	105	259	220	196	216	891
Ардино	92	70	64	66	84	88	59	43	42	75	92	109	271	214	191	210	887

Годишната валежна сума възлиза на 891 mm (ст. Бял извор) и 887 mm (ст. Ардино). Сезонното разпределение на валежите се отличава с континентално-средиземноморски режим.

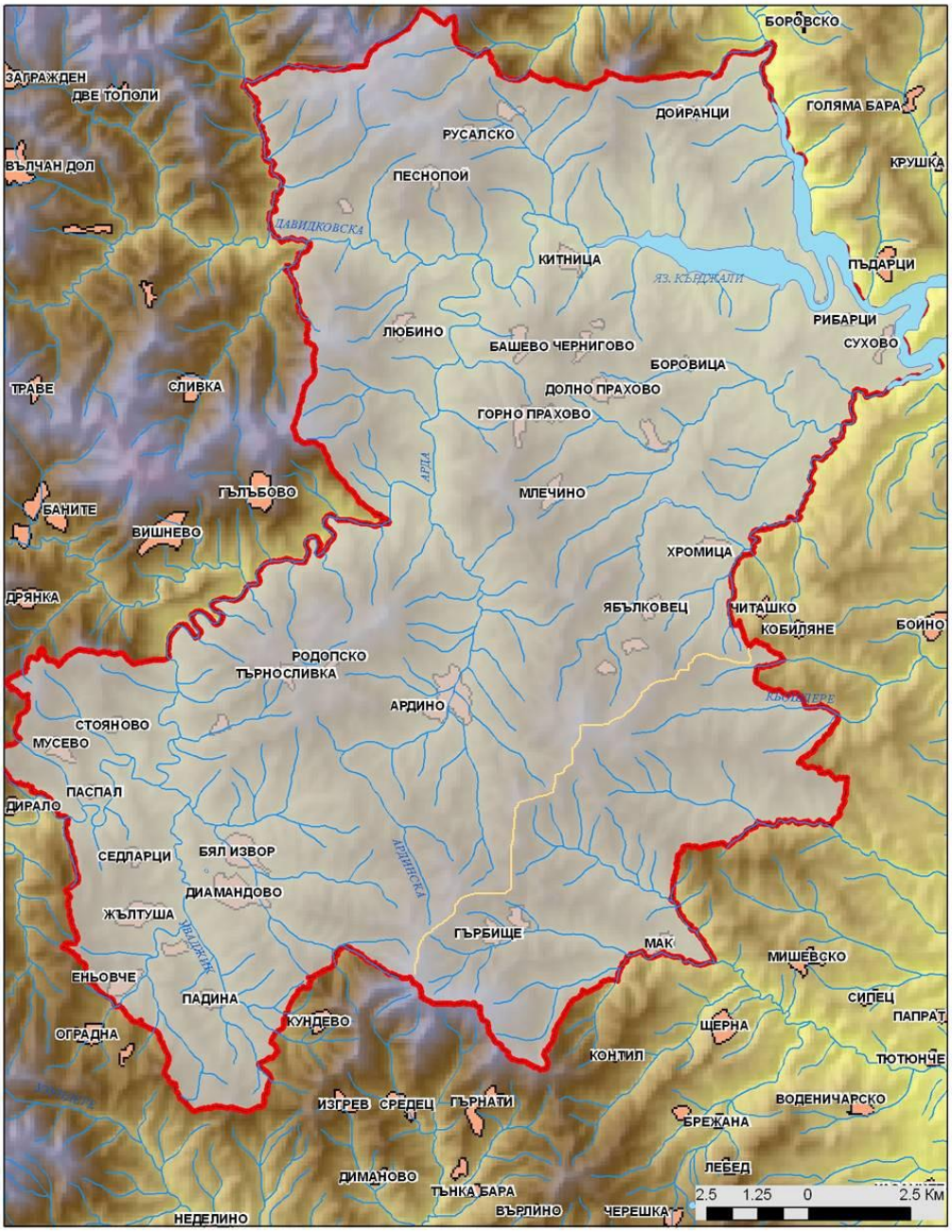
Най-големи са валежните количества през зимата (259 mm в ст. Бял извор и 271 mm в ст. Ардино), а най-малки – през лятото (196 mm в ст. Бял извор и 191 mm в ст. Ардино). През преходните сезони (пролет и есен) количеството на валежите е между 210 и 220 mm. Най-големи са валежните суми през м. декември (105 mm в ст. Бял извор и 109 mm в ст. Ардино). Най-малко валежи падат в ст. Бял извор през август (46 mm), а в ст. Ардино – през м. септември (42 mm). Периодът между първата и последната снежна покривка е около 110 дни, но снежната покривка е нетрайна и многократно се топи. Средната дата на първия сняг в общината е 1 декември, а на последната – 20 март. През януари средната дебелина на снежната покривка е 10 cm. Средният брой дни със снежна покривка е между 20 и 50 дни в зависимост от надморската височина и експозицията на склоновете, като във височина той нараства.

Голямо значение за развитието на земеделието в общината имат агроклиматичните условия. Агроклиматичната оценка на топлообезпечеността на отглежданите земеделски култури се извършва с помощта на показатели, характеризиращи вегетационния период (периода със среднодененощна температура над 5 ºС) и периода с активна вегетация (периода със среднодененощна температура над 10 ºС). Средната дата на началото на периода с устойчиво задържане на температурата над 5 ºС (началото на вегетационния период) е 10 март (за по-ниските части) и 1 април (за по-високите части). Краят на вегетационния период в по-ниските места настъпва на 28 ноември, а в по-високите места – на 7 ноември. Така продължителността на вегетационния период на територията на общината възлиза средно на около 230 дни. В по-ниските места началото на периода с устойчиво задържане на среднодененощната температура над 10 ºС (периода с активна вегетация) започва през първата десетдневка на април, а краят му настъпва през първата десетдневка на ноември. **Така продължителният период с активна вегетация (около 200 дни) и значителната натрупана температурна сума за същия период (3200-3700 ºС) благоприятстват отглеждането на среднотоплолюбиви и топлолюбиви земеделски култури.** Балансът в атмосферното овлажнение за периода с активна вегетация е отрицателен (от -100 до -200 mm), което означава, че изкуственото напояване е важно агротехническо мероприятие по отношение на по-влаголюбивите култури. Последните пролетни и първите есенни мразове са лимитиращ фактор за отглеждането на редица земеделски култури. Последните пролетни мразове най-често се случват през първата десетдневка на април, но мразове са регистрирани и в края на същия месец, когато по-голямата част от земеделските култури се намират в репродуктивна фаза. Първите есенни мразове най-често са през първата десетдневка на октомври, но понякога първите есенни мразове се случват и през последната десетдневка на септември. Първите есенни мразове могат да предизвикат увреждания на реколтата, част от която по това време се прибира. Продължителността на безмразовия период на територията на общината е около 180-200 дни.

Като цяло климатичните условия в територията на община Ардино благоприятстват нейното социално-икономическо развитие и основно в областта на туризма и земеделието. Агроклиматичните ресурси са подходящи за отглеждането на топлолюбиви и среднотоплолюбиви земеделски култури, но дефицитът в баланса на овлажнението през активния вегетационен период налага прилагането на изкуствено напояване.

3.1.4. Водни ресурси

Повърхностни води. Едно от най-големите природни богатства на община Ардино са нейните водни ресурси. Главна отводнителна артерия на територията й е р.Арда. Нейното поречие се включва в Източнобеломорския отточен район за басейново управление на водите в България. Поречието на Арда се определя като най-водоносно в страната, защото в него се формират около 4 млрд.m^3 води или 10 % от общите водни ресурси на България. Басейнът на р.Арда се отличава с най-висок среден модул на оттока (14 l/s/km^2), в сравнение с всички останали български поречия. Обезпечеността на един жител с водни ресурси в поречието на Арда е една е от най-големите в страната (средно около 8 хил.m^3/ж/год.), което се дължи както на значителните водни ресурси, така и на неголямата гъстота на населението.

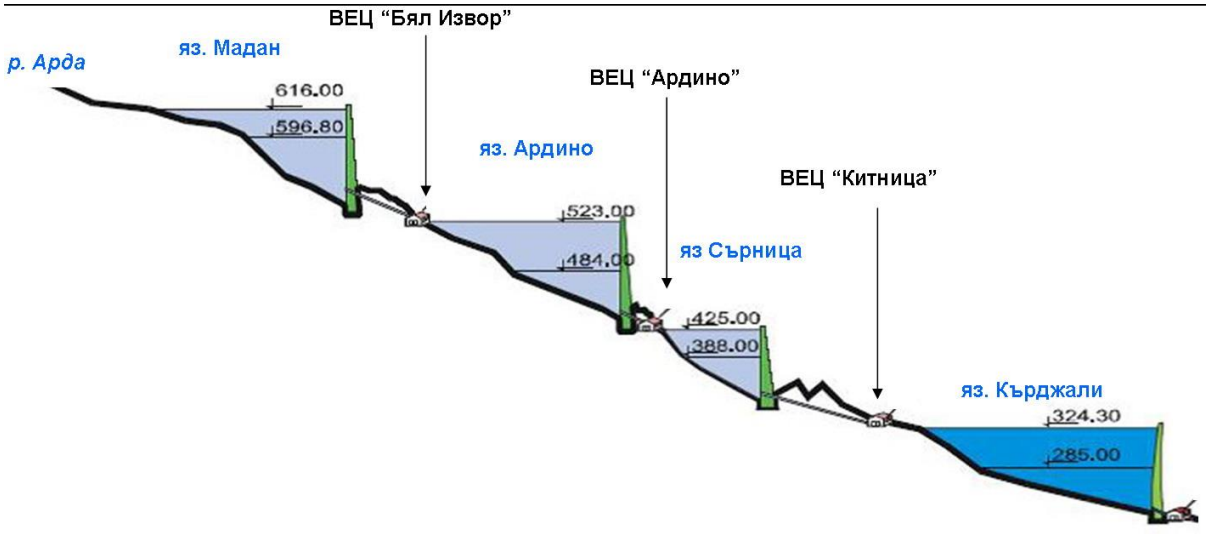

Фиг.7. Хидрографска карта на община Ардино

Средиземноморското климатично влияние определя пълноводието на речния отток през зимните месеци и големите размери на високите вълни в резултат от съчетанието между зимните дъждове и снеготопенето. Зимните пълноводия на р.Арда имат важно значение за нейния хидроенергиен потенциал, тъй като има съвпадение във времето между максималните нужди от електроенергия и зимното пълноводие на реката. Това съвпадение почти премахва необходимостта от сезонни обеми в язовирите, тъй като във върховите моменти на потребление на електроенергия р.Арда и нейните притоци са пълноводни. Големите водни количества и неголемите наклони на речното легло се отразяват върху схемите за усвояване на хидроенергийния потенциал на р.Арда. Те се свеждат преди всичко до изграждането на язовирни стъпала от каскаден тип по долината на реката, без да е необходимо да се използват напорни деривации. Тези особености на Арда са в основата на проекта за изграждането на хидроенергийната каскада „Горна Арда", за чието реализиране са необходими капиталовложения в размер на около $220 млн.

Табл.4. Проектни мощности и производство на електроенергия от каскада „Горна Арда"

Язовир	ВЕЦ	Инсталирана мощност (MW)	Годишно производство (GWh)
„Мадан",	„Бял извор"	46,0	107,8
„Ардино"	„Ардино"	56,6	160,9
„Сърница"	„Китница"	67,9	185,8
	Общо:	**170,5**	**454,5**

Фиг.8. Профил на каскада „Горна Арда"

Табл.5. Основни хидроложки характеристики на хидровъзел „Ардино".

Площ на	Средна н.в. на	Средно	Средна

водосборния басейн	водосборната област	многогодишно водно количество	многогодишна водна маса
1104,8 km^2	1074 m	21,21 m^3/s	666,88.10^6 m^3

Важно значение за формирането на водните ресурси в общината имат разнообразието на скалната основа и релефа, различната залесеност в отделните й части, вида и степента на антропогенните въздействия. Измененията във водността на речните течения през годината зависят преди всичко от съчетанието между вътрешногодишното разпределение на валежите, снеготопенето и изпарението. Засушаванията през юли и август водят до бързо намаляване на водните количества за разлика от периодите декември-февруари и май-юни, когато оттокът е най-голям. Интензивните валежи и бързото снеготопене през някои години предизвикват речни прииждания. Установено е, че регистрираните максимални денонощни валежи са основен фактор за стихийните речните прииждания в тази част на Родопите, които нанасят значителни материални щети. Най-големите денонощни валежни количества (за 24 часа) на територията на община Ардино са регистрирани на 31.12.1957 г. (100 мм) и на 31.10.1062 г. (108 мм). Други фактори, предизвикващи речните прииждания, са големите наклони на склоновете, обезлесените водосбори, наличието на почви със специфичен механичен състав, които и след най-малкото овлажняване от предходен валеж практически спират инфилтрацията, относително ниските температури и малкият дефицит на влажността, които ограничават изпарението, непочистените речни легла и др. Тези комплексни фактори са характерни за отточните условия на територията на общината, където реките се отличават с бурни речни прииждания през студеното полугодие.

Като цяло преобладава дъждовното подхранване на реките в територията на общината, формиращо над 55 % от общия обем на оттока. Подпочвеното подхранване (20-25 %) и снежното подхранване (15-20 %) играят подчинена роля за формирането на речния отток. В по-ниските места модулът на оттока е между 6 и 10 $l/s/km^2$, а в по-високите той нараства до 20-25 $l/s/km^2$. Най-често химизмът на речните води е от хидрокарбонатно-калциево-сулфатен тип.

Арда тече от юг на север през западната периферия на община Ардино, като при с.Аврамово тя се влива в яз.Кърджали. Язовирът има общ обем от 534 млн.m^3 (полезен обем 416 млн.m^3) и подязовирна централа с мощност 106,4 MW. Средномногодишният отток на Арда, непосредствено преди навлизането й на територията на общината при с.Вехтино, е 16,213 m^3/s (511,3 10^6m^3), а при яз.Кърджали - 29,8 m^3/s (939,8 10^6m^3). Това означава, че на територията на общината река Арда удвоява водното си количество. Колебанията на средногодишния отток варират в широки граници, като при с.Вехтино е в границите между 6,534 и 26,0 m^3/s (206 – 820 10^6m^3). Коефициентът на вариация (C_v) при с.Вехтино е 0,327, а модулът на оттока – 17,7 $l/s/km^2$. Годишният минимален отток на р. Арда при с. Вехтино е 6,534 m^3/s , а при яз.Кърджали

- 12,53 m^3/s. Характерно за месечния минимален отток е, че за част от по-малките притоци на Арда той се доближава до нула, поради малкото валежи през късното лято и ранната есен. Допълнителни фактори са обезлесените склонове и плитките неразвити почви, благоприятстващи бързото оттичане на дъждовните води и бързото изчерпване на запасите от грунтови води в речните тераси и наносните конуси. Влияние върху минималния отток оказват и водовземанията през летните месеци. Маловодието е най-ясно изразено в края на лятото (през август-октомври), с най-голяма честота през септември. Обемът на речния отток през периода на пълноводие достига 60-70 % от годишния му обем.

Подземни води. Формирането на подземните води на територията на община Ардино и техните количествени и качествени характеристики са тясно свързани с особеностите на геоложкия й строеж. Това дава основание да се обособят три основни типа подземни води:

- подземни води, формирани в метаморфни скали;
- подземни води, формирани в палеогенски вулканогенно-седиментен комплекс;
- подземни води в кватернерни наслаги.

Първият тип подземни води са формирани в метаморфните скали, представени предимно от различни видове гнайси и шисти, които са прослоени от амфиболити и процепени от мигматити. Скалите са силно напукани, а мраморите са окарстени. Формираните в тези скали подземни води са предимно от пукнатинен и пукнатинно-карстов тип.

Пукнатинните води са привързани към зоната на изветряне и към тектонските пукнатини в метаморфните скали, извън зоната на разпространение на мраморите. Образувалите се пукнатинни води са с плитка циркулация. Те се подхранват от валежи и се дренират от многобройни извори с малки дебити (от 0,02 до 0,2 l/s). Като цяло се забелязва относително увеличаване на водообилността в по-високите части на общината.

Пукнатинно-карстовите води са формирани в мраморите, които се разкриват във вид на изолирани петна, предимно край гр.Ардино и в югозападната периферия на общината. Окарстяването на мраморите е относително плитко, като в дълбочина то постепенно изчезва. Образувалият се карстов поток се подхранва от валежите и от пукнатинните води в напуканите скали, които покриват мраморите. Това са малки карстови басейни с локално значение, които се дренират от карстови извори с твърде променлив дебит (при с.Бял извор – от 2,9 до 54 l/s със среден дебит 12 l/s и при гр.Ардино – от 5,0 до15 l/s).

С цел търсене и проучване на полезни изкопаеми са извършени многобройни сондажи, като повечето от тях дават малки дебити. Извършените още през 1973 г. сондажи установяват на дълбочина 649m наличието на слабо минерализирана вода край гр.Ардино с незначителен дебит. По поречието на р.Ардинска съществуват индикации за разкриването на два типа слабо минерализирани термални води – алкален и алкалоземен. Първият е свързан с тектонските

пукнатини в некарбонатните метаморфни скали (гнайси, амфиболити и др.), а вторият – с напукани и вероятно окарстени мраморни тела. Разкриването и оценката на техния потенциал налага извършването на допълнителни хидрогеоложки проучвания в поречието на р.Ардинска. **Тези води биха представлявали интерес за целите на туризма, за питейно-битово водоснабдяване и евентуално за бутилиране**. Край рудник „Еньовче" със сондаж е установено наличието на минерална вода с температура 40 °С, която също би представлявала интерес при усвояването на рекреационния потенциал на бъдещия язовир "Мадан".

В северната периферия на общината в палеогенски скали са формирани подземни води от пукнатинно-пластов тип. Те се подхранват предимно от валежи, но поради това, че в повечето случаи водопропускливите скали са покрити от твърди водонепропускливи пластове, това подхранване е затруднено. От друга страна, силно разчлененият релеф спомага за по-бързото дрениране на пластовите води в многобройните дерета, което също намалява обемите на акумулираните в тях води и затова повечето от изворите са с незначителни дебити (често под 0,1 l/s). Изворите се характеризират със значително колебание на дебита в зависимост от падналите валежи, с които се подхранват. В изветрителната зона на вулканските и силноспоените седиментни скали са формирани подземни води предимно от пукнатинен тип. Водоносността им се определя основно от изветрителната и тектонската напуканост на скалите, която е по-висока в зоните с тектонски нарушения. Тези скали образуват общ водоносен хоризонт с покриващите ги елувиални, делувиални и колувиални наслаги. Подхранването им се осъществява от валежи, а дренирането става от извори в ниските части на релефа, които имат неголям дебит (от 0,06 до 0,2 l/s).

Количеството и режима на подземните води, формирани в кватернерните наслаги, зависят в най-голяма степен от генетичния тип наслаги и особеностите на релефа. На територията на община Ардино са разпространени най-разнообразни генетични типове кватернерни наслаги – алувий, пролувий, делувий, колувий и елувий. В горното течение на реките в повечето случаи тези наслаги са с малка дебелина, във вид на изолирани петна, без хидравлична връзка между тях и затова в тях няма условия за акумулиране на значителни количества подземни води. В средното поречие на Арда в територията на общината делувиалните и елувиалните наслаги постепенно започват да образуват една почти непрекъсната покривка, чиято дебелина се увеличава с понижаването на надморската височина. Тези материали представляват най-горната част от изветрителната зона на лежащите под тях метаморфни и палеогенски скали, в които се акумулират подземни води. С най-важно практическо значение са алувиалните наслаги по терасите на река Арда и в долните и частично в средните течения на нейните по-големи притоци. В горните части преобладават ерозионни процеси и алувиални наслаги почти липсват или са разпространени в долинните разширения,

където са с малка площ и дебелина и нямат практическо значение. Алувиалните наслаги са представени от песъчливо-чакълести материали в долната част на профила и песъкливо-глинести – в горната му част. По отношение на едрината на късовете в алувиалните материали се установява закономерна промяна надолу по теченията на реките. В горните течения алувиалните материали са съставени от по-едри късове, а в долните течения – от по-дребни късове. Алувият покрива пъстра подложка от метаморфни и палеогенски скали, с различна филтрационни свойства. Дебелината на алувиалните материали се изменя в широки граници – от 1-2 m в долинните стеснения до над 10 m в долинните разширения по р. Арда. Преобладаващата средна мощност на алувия е от порядъка на 5 m. Широчината на терасите също е променлива – от няколко метра до над 100 m при яз. Кърджали. Подхранването на водите в алувиалните водоносни хоризонти се осъществява от валежи, от страничен приток на пукнатинни и пукнатинно-карстови води в склоновете на долините, от речни води при навлизане на реките в терасните материали и от високи води по време на пълноводната фаза по цялото протежение на реките. В алувиалните материали е формиран грунтов ненапорен или полунапорен поток с наклон към речните легла и по посока на речните течения. Дълбочината на водите в алувиалните материали варира от около 0,5 m до 3-4 m, като преобладаващата дълбочина е около 2 m. Положението на нивото на алувиалните води се променя в зависимост от сезона, като максималните амплитуди в отделни места могат да достигат до 2 m. Дренирането на подземните води в алувиалните наслаги се осъществява по естествен път от реките и изкуствено от водовземните съоръжения. Алувиалният водоносен хоризонт се характеризира с относително добри филтрационни свойства.

Преобладаването предимно на подземни води от пукнатинен тип на територията на община Ардино определя и възможностите за използване на тези води главно чрез каптиране на извори. Хидрохимичните характеристики на подземните води са свързани преди всичко с химизма на водовместващите ги скали. **Водите в метаморфния скален комплекс са хидрокарбонатно-калциево-магнезиеви и магнезиево калциеви, на места с повишено съдържание на натрий, калий, литий и флуорид.** Стойностите на минерализацията варира от под 0,1 g/l до 0,6 g/l. **Карстовите води са предимно хидрокарбонатно-калциеви и калциево-магнезиеви, пресни, с минерализация около 0,2 g/l. Подземните води в кватернерните наслаги са предимно хидрокарбонатни, калциево-натриеви, със средна минерализация около 0,5-0,6 g/l.** На места в тях се регистрира повишено съдържание на магнезий. **Трябва да се има предвид, че поради плитката циркулация на подземните води, те са лесно уязвими на антропогенно замърсяване.**

3.1.5. Почви

Най-важните фактори за почвеното разнообразие на територията на общината са вида на почвообразуващите материали, надморската височина и разчленението на релефа, хидроклиматичните условия, вида и разпространението на растителната покривка, а така също и антропогенната дейност. Почвите в община Ардино принадлежат към **Южнобългарската ксеротермална област**. От зоналните почвени типове преобладават **каneленните и кафявите горски почви**, а от азоналните – **алувиалните и делувиалните почви**. В обезлесените участъци с по-големи наклони, поради интензивните ерозионни процеси почвената покривка липсва и на повърхността се разкриват голи скали.

В най-високите части на релефа, в пояса на буковите гори и иглолистните насаждения са разпространени кафявите горски почви. Те се характеризират с ниско съдържание на хумус. По механичен състав обикновено са каменисти, песъчливи и глинесто-песъчливи. По степен на ерозираност преобладават средно и силно ерозираните кафяви горски почви. **Кафявите горски почви не са подходящи за земеделие и основната част от тях попада в границите на горския фонд.**

В сравнение с всички останали почви, **каneленните горски почви заемат най-голяма площ от територията на общината.** Те са разпространени предимно в пояса на дъбовите и смесените широколистни гори. От този почвен тип преобладаващи подтипове са излужените и оподзолените канелени горски почви. Поради големите наклони и интензивната ерозия, тези почви са с малка мощност и на много места с отнесен от ерозията хумусен слой. Хумусното съдържание в тях е ниско, а механичният им състав е лек, предимно песъчлив и глинесто-песъчлив. Тези почви се характеризират с добра аерация и относително високо съдържание на някои минерални елементи. **Това ги прави подходящи за отглеждането на тютюн, картофи и някои трайни насаждения, но** агроекологичният им потенциал не е достатъчен за развитие на интензивно земеделие.

Алувиално-ливадните почви имат ограничено разпространение обикновено във вид на изолирани петна в най-ниските места от общината – в долинните разширения и по терасите на реките. Дебелината на почвения им профил варира в широки граници, в зависимост основно от дебелината на почвообразуващите материали, а механичният им състав зависи пряко от едрината на късовете на алувиалните материали. Като цяло алувиалните почви са бедни на хумус, което определя необходимостта от торенето им както с оборска тор, така и с изкуствени торове. Тези почви са почти напълно усвоени за земеделски цели, като най-подходящи са участъците, които могат да се напояват непосредствено от прилежащите речни течения. В подножните части на склоновете фрагментарно са развити и **делувиални почви,** които обикновено са плитки, каменисти, с ерозиран хумусен хоризонт. Подобно на ерозираните

канелени горски почви, те са подходящи за отглеждането предимно на тютюн и на невзискателни към почвените условия трайни насаждения.

Като цяло, независимо от сравнително благоприятните агроклиматични условия, **територията на община Ардино се отличава с нисък агроекологичен потенциал, поради неблагоприятните почвено-екологични условия, които ограничават възможностите за развитие на интензивно земеделие.** Това се илюстрира от факта, че преобладават почви от III и IV категория (по петстепенната скала), което е на границата между „средни" и „лоши" земи, или земи със средно бонитетно число 40 бала (по 100-балната скала). Сравнително високи са бонитетните оценки по култури за почти всички землища на община Ардино само за отглеждането **на ориенталски тютюн, картофи, ливадни фуражни култури, за пасища и някои трайни насаждения**. **За съвсем малки участъци бонитетните оценки са благоприятни за отглеждане на захарно цвекло, репко и някои зеленчукови култури (домати, пипер, фасул и някои други).** Това ограничава възможностите за увеличаване на **обработваемите площи, които заемат само около 15% от площта на общината/13% през 2003г./.** Тревожен е фактът, че значителна част и от малкото обработваеми земи не се използва, което се дължи предимно на раздробяването на земеделските земи на многобройни разпръснати маломерни парцели, на негодността им за механизирана обработка и недостатъчната финансова подкрепа за земеделските производители при осигуряването на съвременна агротехника, торене и растителна защита.

Опазването и ефективното използване на почвените ресурси на общината е свързано с необходимостта от провеждането на залесителни и укрепителни мероприятия във водосборите за ограничаване на почвената ерозия и пороищата. Малката площ на подходящите за земеделие територии налага стриктното спазване на екологичните изисквания при строителните и добивните дейности, като нарушените в резултат от тези дейности терени трябва задължително да се рекултивират.

3.1.6. Растителност и животински свят

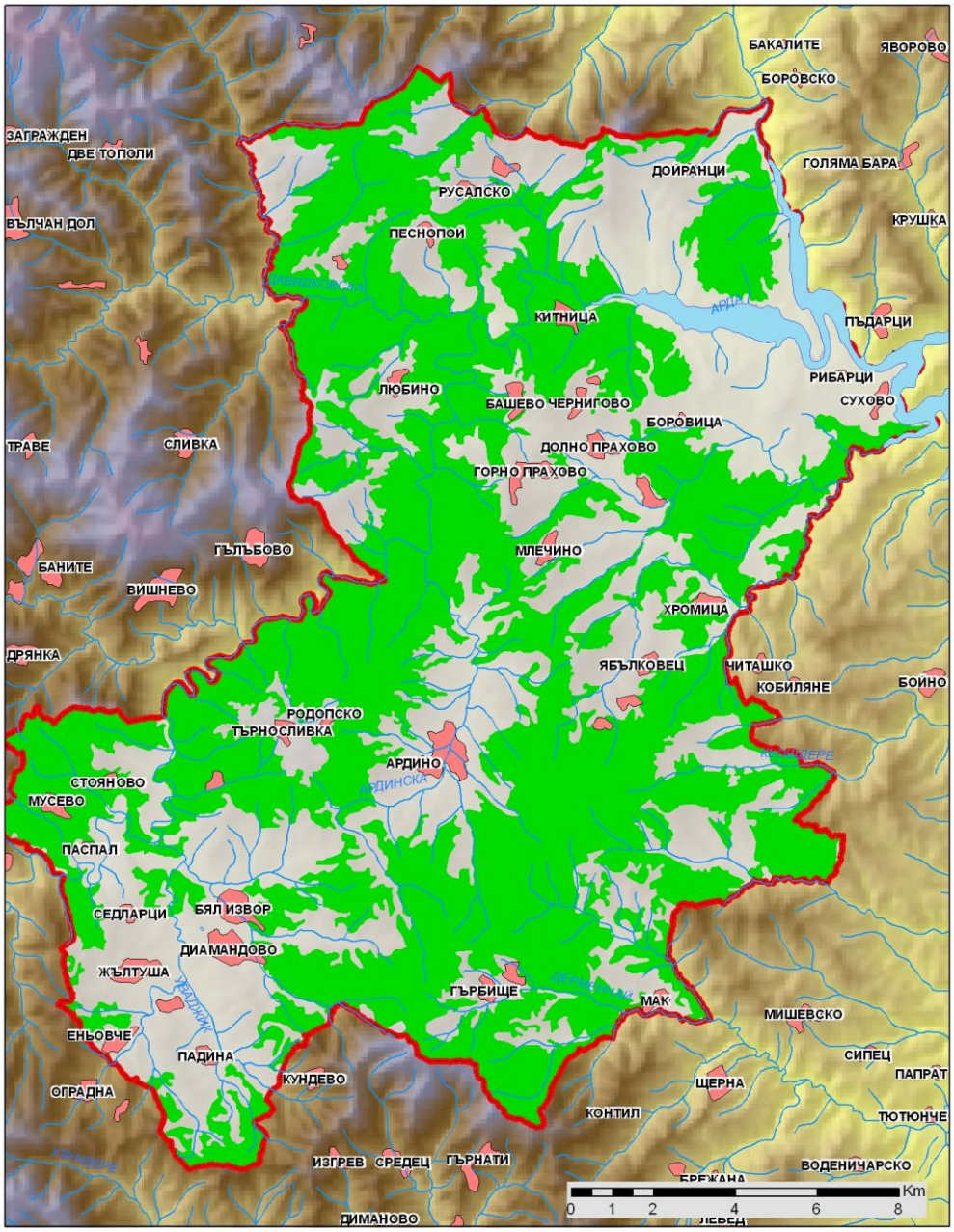
Планинският релеф на територията на община Ардино е обусловил и височинното зониране на растителната покривка. Като цяло преобладават дървесните видове, но значителна е и площта на естествените ливади, пасищата и храстовата растителност. Горските площи увеличават своят дял в територията на общината от 53% през 2003г. на 56% през 2013г. По този показател община Ардино е на второ място в областта след община Джебел (62%). За това допринасят и залесителните мероприятия в общината до края на 2009г., като през периода 2007-2009г. включително са били залесени по ЛУП /Лесоустройствен проект/ 228 дка. През последните 3 години залесителни дейности не се провеждат поради отдаленост и

непригодност на определените за залесяване площи. В общината преобладават иглолистните гори (56%). Средният годишен прираст на горите се оценява на 78 хил. m^3. Покрай реките и в по-ниските места в близост до тях, където степента на овлажнение е най-голяма, естествената горска растителност е представена от елша, ясен, келяв габър, зимен дъб и други, а изкуствените насаждения са предимно от черен и бял бор. Тази растителност се среща предимно на сенчести изложения върху алувиално-делувиални почви. По склоновете с надморска височина до 800-1000m н.в. са разпространени естествените дъбови и смесени широколистни гори. В тези територии видовото разнообразие до голяма степен е свързано с измененията в надморската височина, с различната експозиция на склоновете и с местните хидроклиматични и почвено-екологични условия. Характерни дървесни видове в дъбовия пояс са зимния дъб, келявия габър и отчасти брезата, а изкуствено създадените насаждения са предимно от черен и бял бор. Тази растителност се среща предимно върху ерозирани излужени канелени или кафяви преходни почви, каменисти, със средна и слаба степен на овлажнение. В пояса на смесените широколистни гори преобладават зимен дъб, бук, благун, бреза и други, а в изкуствените насаждения – черен и бял бор, лиственица, дуглазка ела и други дървесни видове. За местообитанията на тези видове са характерни почти същите почвени типове, но с по-голяма степен на овлажение. Най-високите части от територията на общината попадат в буковия пояс, в който горската растителност е представена от чисти и смесени издънкови насаждения от бук, зимен дъб, бреза и други, както и от изкуствени насаждения от бял бор, смърч и дуглазка ела. Преобладаващият почвен тип, върху който са развити съобществата на тези видове е кафява горска почва, светла, с относително по-добри условия на овлажнение. Характерна особеност за община Ардино е, че поради по-топлия и по-сух климат се наблюдава по-високо разположение на горните граници на ареалите на всички дървесни видове, в сравнение със същите от вътрешността на страната.

В зависимост от произхода си горските насаждения се поделят на три основни групи:

- естествени семенни насаждения – представляват много малка, незначителна част от горската растителност;
- изкуствени насаждения от иглолистни дървесни видове (бял бор, черен бор, смърч, зелена дуглазка и лиственица), обхващащи най-голямата част от горите в общината;
- издънкови насаждения от широколистни видове, предимно от бук, зимен дъб, бреза и по-рядко от габър, воден габър и келяв габър, представляващи неголяма част от горските територии. Освен дървесна, на територията на община Ардино е разпространена и **храстова растителност, представена предимно от дрян, шипка, леска, хвойна и други**. По поречието на Арда храстовата растителност е представена от хвойна, срещаща

се най-често сред насаждения от бял бор. Срещат се още ива, повет, влакнеста и полска къпина, висока жълтуга, смрадлика, чашкодрян, люляк, бръшлян и др.

Фиг.9. Карта на горите в община Ардино

През последните 10 години намаляват площите с естествени ливади,мери и пасища в общината. През 2003г. те са заемали о**коло 30% от територията й докато през 2013г. делът им е около 24%. Това се отразява негативно върху развитието на животновъдството.** В ливадите по поречията на реките са разпространени влаголюбиви тревни видове представени предимно от кисели треви. В мерите и пасищата са разпространени по-сухолюбиви тревисти видове.

Общото състояние на горските ресурси в общината може да се оцени като добро. Горските насаждения са млади (най-възрастната гора е на 60 год.) и се използват предимно за добив на строителна дървесина и дърва за огрев. Горите в общината са местообитания на разнообразен животински свят, характерен за тази част на Родопите. Богатите на дивеч гори (елени, сърни, муфлони, глигани, птици и др.) са важен фактор за развитието на ловен туризъм. След изграждането на пречиствателната станция в Рудозем се подобри екологичното състояние на р. Арда на територията и на община Ардино и се увеличиха рибните запаси в нея.

Според ЛУП за община Ардино от 2004г. до 2014г. се предвиждаше да бъде разширена базата за размножаване на дивеча около 10 пъти и да достигне до 3430 дка с цел увеличаването на дивечовото разнообразие и подобряване на перспективите за развитие на ловния туризъм в общината. Целите на проекта обаче са изпълнени частично, но все пак условията за размножаване на дивеча са значително подобрени.

Основните проблеми са свързани с болестите по горите (в края на лятото и началото на есента боровите гори се нападат от борова процесионка), с повредите по младите борови култури от мокър сняг (прекършване на върховете и клоните на дърветата), с регистрираните немалко нарушения от незаконна сеч и незаконна паша, с бракониерството и горските пожари. Проблем представлява и недостатъчния брой висококвалифицирани кадри в горското стопанство, преди всичко поради липса на интерес у младите хора за професионална реализация в областта на дърводобива и дървопреработването.

Залесителните мероприятия през последните десетилетия подобриха общата екологична обстановка в общината. Благодарение на тях се засилиха дървопроизводителните и противоерозионните функции на горските екосистеми, но доминиращото залесяване предимно с иглолистни видове (черен и бял бор) има и някои неблагоприятни последици. Икономическата изгода от залесяване с иглолистни видове не може да компенсира обаче по-слабата им водоохранна функция, увеличаването на киселинността на почвите и съкращаването на пашата за животните, което за тази част на Родопите има важно стопанско и социално значение, тъй като подходящите земи за фуражно производство в общината са недостатъчни.

Поради значителната им площ, горите в община Ардино са важен ресурс за нейното социално-икономическо развитие. Все още обаче те не се използват достатъчно ефективно и не допринасят в необходимата степен за подобряване на стопанските резултати в общината. Би следвало горските ресурси да бъдат включени по-активно в стопански оборот и да носят повече приходи **при задължително съобразяване с техния възпроизводствен потенциал**. Горите в общината не са само източник на дървесина, но и значителен природен и рекреационен ресурс. В този смисъл усилията трябва за бъдат насочени към:

- опазване на горите от незаконни сечи и изграждане на допълнителни горски контролни пунктове;
- увеличаване дела на широколистните видове, използвани за залесяване;
- засилване на водоохранната функция на горите с цел опазване на водното богатство на общината;
- подобряване на системата от лесотехнически мероприятия за борба с ерозията;
- усвояване на значителния рекреационен потенциал на горските територии в общината;
- опазване и увеличаване на дивечовото разнообразие в горите и рибните запаси в реките;
- развитие на допълващи основния поминък дейности като събиране на билки, гъби и др.

3.2 Защитени зони и защитени територии

3.2.1. Биологично разнообразие и защитени територии

Територията на община Ардино се отличава със значително ландшафтно и биологично разнообразие, дължащо се както на специфичните природо-географски условия на тази част от Родопите, така и на ограничените антропогенни въздействия върху околната среда. В Националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие се посочва, че поречието на Арда е район със средна и висока значимост по отношение на обобщените данни за видовото богатство, ендемичните и редките видове. В доклада по ОВОС на проекта за каскада „Горна Арда" се констатира, че подлесът в горите включва над 600 тревни вида, сред които преобладават мезофитите и ксерофитите, а също така и вторични формации, възникнали на мястото на коренната растителност в резултат от антропогенните въздействия. Евентуалното строителство на „Горна Арда" Това ще окаже влияние върху екологичните условия в местообитанията и ще доведе до известно преструктуриране на видовото разнообразие, но това ще бъде предимно в обхвата на проектираните обекти и съоръжения и в непосредствена близост до тях.

В общината се намира местността ***„Белите брези"*** (3 680 дка), която е едно от най-живописните места не само в областта, но и в целите Родопи. Намира се на 952 m н.в., на около 6 km от гр.Ардино и на 30 km от Кърджали. От гр. Ардино до „Белите брези" може да се стигне с автомобилен транспорт или пеша. Тук се намира единствената голяма естествена брезова гора в Родопите, а такива са рядкост и за страната. Видовото разнообразие е представено от бреза, бук, бял и черен бор, смърч и др. Мястото е изключително подходящо за почивка и възстановяване и е с важно регионално и местно значение за развитието на туризма и отдиха. Чистият въздух и наличието на естествена брезова гора са основните причини за обявяването на местността „Белите брези" за курорт от местно значение още през 1948 г. (Заповед № 5585 , на

основание чл.5 от Указа за управление на курортите в ДВ бр.214 от 1948 г.). Тук се намира и туристическият комплекс „Белите брези". Условията в комплекса спомагат за лечението на белодробни и алергични заболявания. Курортната база се използва предимно за краткотраен седмичен и дълготраен годишен отдих на населението, като условията са благоприятни и за провеждане на лечебен и пешеходен туризъм. КТК "Белите брези" може да се използва за отправна точка за организиране на излети и екскурзии към централните части на планината – до връх "Алада", "Орлови скали", "Калето", "Дяволския мост" на р.Арда, крепостта при с.Башево, природната забележителност "Хладилника" и др.

„Дяволският мост" **(Защитена местност обявена със заповед № 776/19.10.1979г. на председателя на комитет за опазване на природната среда, прекатегоризирано със заповед № 552/07.05.2003г.на МОСВ)** на р.Арда е един от най-известните в страната паметници на родопското архитектурно изкуство. Той е най-големият и величествен родопски мост, построен през XIVв. на древен път, свързващ Беломорието с Горнотракийската низина. Мостът отстои на 10 km от гр.Ардино и до него може да се стигне с автомобил. „Дяволският мост" е дълъг 56 m и широк – 3,5 m. Има три свода, като височината на централния свод достига 11,50 m. Под моста тече р.Арда, която образува изключително красив каньон с големи меандри. По време на пълноводната фаза нивото на реката се покачва с 5-6 m, въпреки това „Дяволският мост" е удържал на водната стихия през вековете. Мостът е обявен за паметник на културата и се охранява от закона. Под охрана са също и подходите към моста, които представляват стари стръмни пешеходни и животински пътеки.

В близост до "Дяволския мост" се намира находище на терциерния ендемит "**Родопски силивряк" (*Природната забележителност* обявена със заповед № 415/12.06.1979г. и № 531/25.09.1978г на председателя на комитет за опазване на природната среда).** Проектираната язовирна стена на хидровъзел "Ардино" от каскада "Горна Арда" ще отстои само на 240 m над моста.

Природната забележителност "Хладилника" **(обявена със заповед № 531/25.09.1978г. на председателя на комитет за опазване на природната среда)** се намира в землището на с.Любеново, северно от гр.Ардино, при вливането в Арда на р.Давидковска Малка Арда. Представлява карстова пещера, а наименованието й произлиза от факта, че и в най-горещите летни месеци от недрата й лъха студен въздух. Пещерата може да се ползва за естествен хладилник. Охранява се от държавата. До природния феномен „Хладилника" може да се стигне с лек автомобил. В непосредствена близост до пещерата се намират Посетителският център на Държавно лесничейство „Ардино" и Дивечовото стопанство "Гайдарци", в което се организира ловен туризъм.

Тракийското светилище "Орлови скали" се намира на около 3 km южно от гр.Ардино. В отвесните скали са издълбани 100 ниши с различна големина. Предполага се, че те са имали култово предназначение.

На 700 m от "Орлови скали", южно на върха, са запазени руините от ***крепостта "Калето"(обявено със Заповед № 345/17.05.1979г. на*** **председателя на комитет за опазване на природната среда, прекатегоризирано със Заповед № РД-550/07.05.2003г. на МОСВ)** , която е обявена за историческа местност. Светилището е обявено за историческо място в природна забележителност. Поради големия наклон на терена, от различните страни височината на скалния феномен не е еднаква. От западната страна тя е най-висока – 30 m, от север и юг – около 25 m, от изток – 10-12 m. На недостъпно място в скалите са издълбани от човешка ръка 100 скални ниши (понастоящем са 97, другите три са вече разрушени), представляващи некрополи с трапецовидна форма. Най-много ниши (55) се намират на западната страна. Пет-шест от тях са разрушени от атмосферните условия, а може би не са довършени. От южната страна нишите са 35, от северната – 5, а от източната, която е достъпна, има 5-6 разрушени ниши. В подреждането на нишите не се установява някаква закономерност. Древният каменоделец е използвал всяко удобно гладко място в скалите, за да направи единични или група отвори в тях. Според някои изследователи тези ниши са имали култово предназначение от времето на древното тракийско племе одриси. Предполага се, че в скалните ниши са били поставяни култови съдове при тържества. По намерените керамични късове в подножието на скалите някои археолози датират светилището от V-IVв. преди Хр. Според други специалисти тракийското светилище датира от I-вото хилядолетие преди Хр. Фактът, че вътрешните страни на много от намерените около „Орлови скали" глинени парчета са обгорени, подкрепя предположението, че в тези съдове траките са наливали горивна течност, запалвали я, след което поставяли глинените съдове в издълбаните ниши в скалите. Вероятно този обред те правели при особено тържествени случаи, примерно преди и след завършване на война или други важни събития. Според друго предположение, нишите са скални гробници-урни, където траките са поставяли праха на умрелите. Подобни скални паметници има и на други места в област Кърджали (Безводно, Три могили, Мезет, Татул и др.), но най-многобройни са скалните ниши в „Орлови скали".

Връх "Алада" е висок 1241m и се намира югозападно от гр.Ардино. От върха се открива красива панорамна гледка към Родопите. До подножието на върха, където има стари чешми със студена вода, може да се достигне с автомобил. При археологически разкопки на върха са открити предмети от късната бронзова епоха.

Крепостта „Кривус" се намира северно от гр.Ардино, на около 2 km от с.Башево. Крепостта е разположена в живописен меандър на р.Арда, в края на скален нос, надвиснал на

около 100 m над реката, която обгражда „Кривус” от три страни. По живописното си разположение мястото напомня Царевец. Сведения за крепостта „Кривус” се съдържат в хрониките на византийския историограф Георги Акрополит, което дава основание да се приеме, че крепостта датира от средновековието. Добре е запазена само цитаделата (вътрешната крепост), която е с размери 50 x 40 m. Стените на крепостта са високи до 6 m. Крепостта отстои само на 2 km от с.Башево, но поради пресечения терен, разстоянието се изминава пеша за около 40 минути. От гр. Ардино до крепостта може да се стигне и пеша за около 4,30 ч. На около 2,30 ч. пеша от крепостта се намира туристическата хижа "Млечино".

Крепостта „Патмос” се намира на границата с община Кърджали, на скалист полуостров, образуван на мястото на вливането на р.Боровица в Арда. Сега тези участъци на двете реки са завирени от яз."Кърджали". Крепостта е по-голяма от съседната „Кривус”, с добре запазени останки от крепостни стени, основи на кула и черква. Крепостта се намира на левия бряг на р. Боровица, срещу туристическата хижа "Боровица", която е на десния бряг срещу крепостта. За да се стигне до крепостта, трябва да се пресече р.Боровица с лодка. От брега до крепостта се стига за 20 минути. Хижа "Боровица" се намира на 18 km от гр. Кърджали, като автобусът е до близкото село Дъждовница.

Възможността за откриване на минерална вода в съчетание с природо-географските дадености, наличието на КТК "Белите брези", яз. "Кърджали", язовирите от каскада “Горна Арда” (засега се изгражда само аз. „Мадан” от каскадата), р."Арда", "Дяволския мост" и другите туристически обекти са важна предпоставка за по-мащабно развитие на почивното дело, отдиха и туризма в община Ардино и превръщането й в център с регионално и дори с национално значение.

Главна цел в областта на екологията пред обществото, общинските и държавните институции в община Ардино е опазването на околната среда и намаляването на здравния риск за населението от въздействието и факторите на околната среда. В този смисъл са необходими значителни инвестиции, включително и по международни програми, за което трябва да се търси и подкрепата на централните държавни институции и НПО.

Решаването на констатираните екологични проблеми в община Ардино ще доведе до съхраняване на природната среда, намаляване на рисковете за здравето на населението и утвърждаването на общината като притегателен туристически център в Родопите. За да се постигне това, е необходимо усилията да бъдат насочени към решаване на следните приоритетни задачи:

- Благоустрояване на населените места в общината, изграждане на канализационни мрежи и на пречиствателни станции.
- Подмяна на етернитовите водопроводи във водоснабдителната мрежа;

- Осъществяване на комплекс от мерки в областта на горското и селското стопанство за ограничаване ерозията на почвите и преди всичко за запазване и увеличаване на площта на обработваемата земя;
- Подпомагане на частните производители при създаване на трайни насаждения върху ерозирани терени;
- Обезопасяване на складовете за пестициди и хербициди с оглед правилното им съхраняване и обезвреждане на тези, които са с изтекъл срок на годност;
- Рекултивиране на нарушените терени и слабопродуктивните земи, като се използва хумусен слой, който ще се изземва при строежа на каскадата „Горна Арда". От рекултивация са нуждаят поречието на р.Ардинска, теренът около сметището в с.Светулка, с. Диамандово, поречието на р. "Оваджик" и др.;
- Закупуване на нова техника за сметосъбиране, организиране на сметоизвозването от населените места, въвеждане на разделно събиране на отпадъците, отреждане на подходящи терени за депа за ТБО, съгласно нормативните изисквания и ликвидиране на нерегламентираните сметища на територията на общината;
- Изпълнение на препоръките за опазване на околната среда и биологичното разнообразие в окончателния доклад за ОВОС, които са от компетенцията на общинските власти, в случай че се реализира проектът на каскадата „Горна Арда";
- Съхраняване на биологичното разнообразие и културно-историческото наследство на територията на общината и усвояване на значителния й рекреационен потенциал чрез развитие предимно на алтернативни форми на туризма като екотуризъм, културен туризъм, селски туризъм, пешеходен туризъм, вело-туризъм, ловен и риболовен туризъм и др.;
- Популяризиране на природните и културно-историческите забележителности в общината за привличане на повече посетители.

3.2.2. Защитените зони от Европейската екологична мрежа **„НАТУРА 2000"** попадащи на територията на община Ардино, са:

Територии и обекти с режим на природозащита.

В териториалният обхват на община Адино попадат части от следните защитени зони (ЗЗ)

- по отношение на защитените зони от Европейската екологична мрежа „Натура 2000", в проекта са отразени актуалните граници и режима на защитените зони
- **BG0001031 „Родопи – средни" - ЗЗ** по Директивата за местообитанията; (за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в

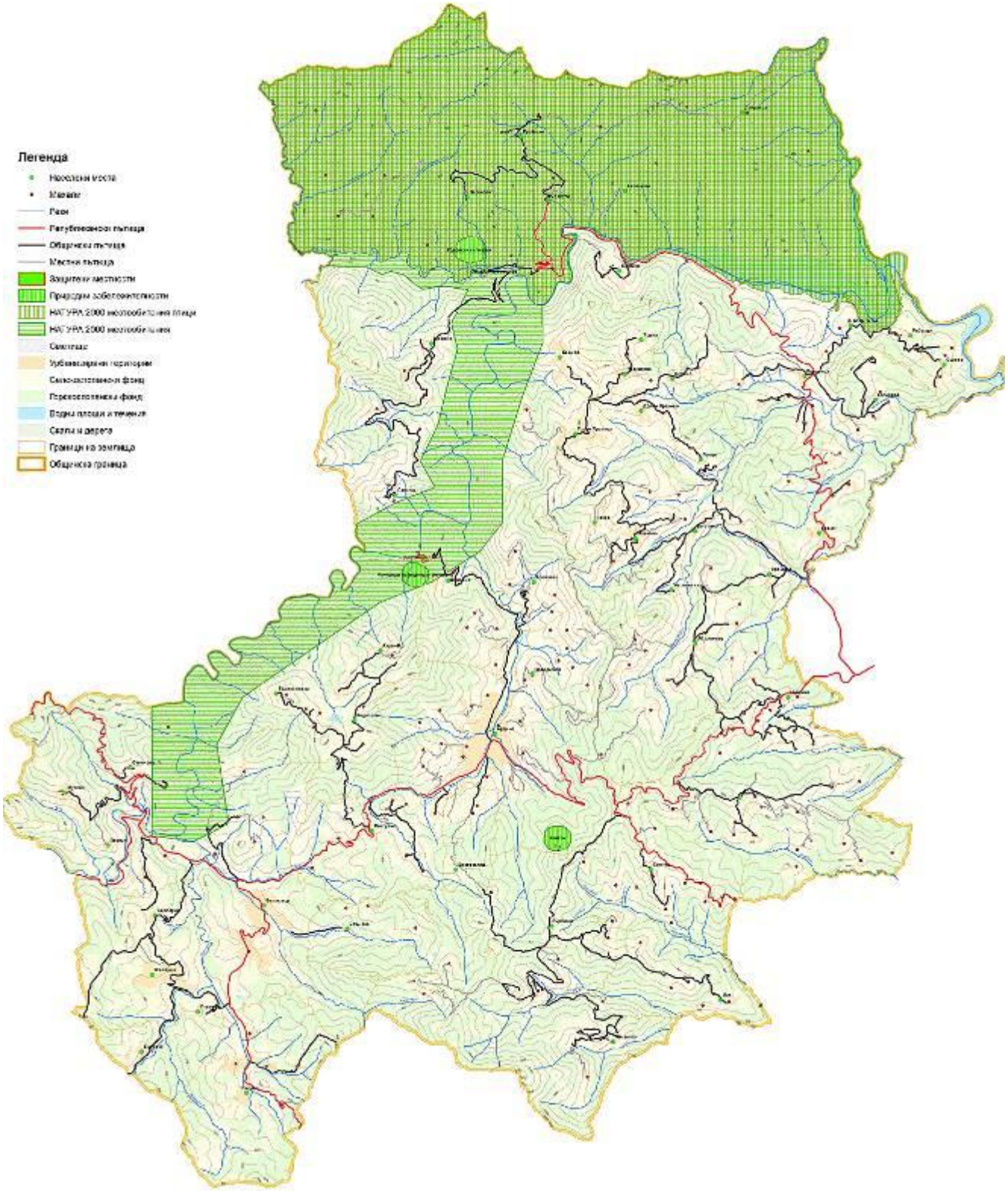
списъка от защитени зони, приет с Решение № 661/2007г. на МС (ДВ бр. 85/2007г.)

- **BG0002072 - „Добростан”- ЗЗ** по Директивата за птиците (за опазване дивите птици обявена със Заповед № РД-528/26.05.2010г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 47/2010г.)
- По отношение на защитените територии по смисъла на Закона за защитените територии е прецизирана информацията, вписана в регистъра на защитените територии и защитените зони в България на Изпълнителна Агенция по Околна среда.

3.3. Защитени зони и територии, природни забележителности и биоразнообразие

Характерна особеност на територията на община Ардино с много съществено значение за устройственото й зониране и оформяне на икономическия й профил е наличието на защитени зони по „Натура 2000” (2 бр.) - „Родопи - Средни” и „Добростан” , четири броя природни забележителности „Калето”, „Находище на Родопски силивряк”, „Родопски силивряк”, „Хладилната пещера”. Защитена местност е „Дяволския мост”. **Територията заета от Директивата за местообитанията „Родопи-Средни” е 8782 ха, което представлява 25,9% от Общата територия на общината. Територията заета от ЗЗ по Директива за птиците „Добростан” е 6295 ха и представлява 18,5% от територията на Общината.**

Природните забележителности и защитени местности попадат изцяло в ДГФ. Наличието на такъв голям процент от общата територия на Общината на защитени зони, защитени местности и природни забележителности изисква специално отношение на Плана при определяне на устройствените зони, особено и поради факта, че ландшафтно-устройствените проучвания за доказване възможността за изграждане на хидроенергиен обект попадат в територии на ЗЗ (защитени зони). Биологичното разнообразие на територията на община Ардино, допълва значимостта на природния комплекс и необходимостта от изявата му при разглеждане всички аспекти на устройственото планиране. Трябва да се отбележи , че територията на общината е пряко свързана с територията на съседните общини и всички мерки, които касаят опазване на природния комплекс и неговото развитие имат отношение в мерки и обекти от междуобщинско ниво, което е единствения начин и правилния подход за изграждане на единна система от общи мерки, общи критерии и целенасочено влагане на финансов , материален и човешки ресурс за постигане на крайната цел, опазване на природна среда при балансиране на обществени и частни интереси. Следващата илюстрация показва защитените територии и зони в община Ардино (източник на информация е ИАОС, 2015 г.)

Легенда
Населени места
Язовири
Реки
Републикански пътища
Общински пътища
Местни пътища
Защитени местности
Природни забележителности
НАТУРА 2000 местообитания птици
НАТУРА 2000 местообитания
Селищни
Урбанизирани територии
Земеделски фонд
Горски фонд
Водни площи и течения
Скали и дерета
Граници на землища
Общинска граница

Предмет на опазване са няколко типа местообитания, включени в Приложение №1 на Директива 92/43/ЕЕС и в Приложение №1 на ЗБР:

КОД	НАИМЕНОВАНИЕ	ПОКРИТИЕ /%/	ПРЕДСТАВИТЕЛНОСТ	ОТНОСИТ. ПЛОЩ	ПРИРОДНА С-СТ	ЦЯЛОСТНА О-КА
3260	Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и Callitricho-Batrachion	0.01	D	C		
5210	Храсталаци с Juniperus spp.	0.0851	A	C	B	B
6110*	Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alysso-Sedion albi	0.0156	A	C	A	B
6210*	Полуестествени сухи тревни и храсталачни съобщества върху варовик	8.828	B	B	B	B
6220*	Псевдостепи с житни и едногодишни растения от клас *Thero-Brachypodietea*	1.705	C	B	B	C
62AO	Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества	0.6	C	C	B	B
8230	Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите Sedo-Scleranthion/ Sedo albi-Veronicion dillenii	0.125	B	C	B	B
8310	Неблагоустроени пещери	0.01	B	C	B	B
9170	Дъбово-габърови гори от типа Galio-Carpinetum	1.503	B	C	B	B
9180*	Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове	0.0009	D	C		
91AA*	Източни гори от космат дъб	7.515	B	B	B	B
91M	Балкано-панонски церово-	8.223	A	C	A	A

0	горунови гори					
91Z0	Мизийски гори от сребролистна липа	0.064	C	C	C	C
92A0	Крайречни галерии от *Salix alba* и *Populus alba*	0.069	C	B	B	B

- **Приоритетни за опазване съобщества**

Предмет на опазване са няколко вида безгръбначни, риби, земноводни, влечуги и бозайници с висок природозащитен и консервационен статус:

ВИД	*SPECIES*	*Местна популл.*	*Миграционна Популация*			*Оценка*			
			Разм н.	*Зимув.*	*Премин.*	*Попул.*	*Опазв*	*Изолир*	*Цял. оценка*
***БЕЗГРЪБНАЧНИ**, включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС*									
обикновен паракалоптенус	*Paracaloptenus caloptenoides*	P				C	B	C	A
ручеен рак	*Austropotamobius torrentium*	C				C	C	C	C
бисерна мида	*Unio crassus*	R				C	A	C	A
обикновен сечко	*Cerambyx cerdo*	R				C	C	C	B
бръмбар рогач	*Lucanus cervus*	R				C	C	C	B
буков сечко	*Morimus funereus*	R				C	C	C	B
алпийска розалиа	*Rosalia alpina*	R				C	B	C	C
лицена	*Lycaena*	R				C	A	B	A

	dispar								
торбогнездница	*Eriogaster catax*	V				C	B	A	B
офигомфус	*Ophiogomphus cecilia*	R				A	A	B	A
ценагрион	*Coenagrion ornatum*	R				C	A	B	A
	Vertigo angustior	R				C	C	B	A
	Vertigo moulinsiana	R				C	C	B	A
	Probaticus subrugosus	R				A	B	B	A
	Callimorpha quadripunctaria	R				C	B	B	B
***РИБИ**, включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС*									
распер	*Aspius aspius*	R				C	B	A	A
горчивка	*Rhodeus sericeus amarus*	C				B	A	C	A
***ЗЕМНОВОДНИ**, включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС*									
жълтокоремна бумка	Bombina variegata	C				D			
червенокоремна бумка	*Bombina bombina*	P				B	A	C	A
голям гребенест тритон	*Triturus karelinii*	P				C	A	C	B
***ВЛЕЧУГИ**, включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС*									
шипоопаш	*Testudo*	P				D			

. костенурка	*hermanni*								
шипобедр. костенурка	*Testudo graeca*	P				D			
обикновена блатна костенурка	*Emys orbicularis*	C				B	A	C	A
южна блатна костенурка	*Mauremys caspica*	R				C	A	B	A
ивичест смок	*Elaphe quatuorlineata*	P				C	A	C	B
БОЗАЙНИЦИ, *включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕЕС*									
средиземн подковонос	*Rhinolophus blasii*	P				D			
южен подковонос	*Rhinolophus euryale*	P				D			
широкоух прилеп	*Barbastella barbastellus*	P				D			
дългопръст нощник	Myotis capaccinii	P				C	B	C	C
дългоух нощник	*Myotis bechsteini*	P				D			
*европейски вълк	*Canis lupus*	P				D			
видра	*Lutra lutra*	40-45i				C	A	C	A
лалугер	*Spermophilus citellus*	C				C	B	C	A
мишевиде	*Myomimus*	V				C	B	C	C

н сънливец	*roachi*								
добр. хомяк	*Mesocricetus newtoni*	V				D			
пъстър пор	*Vormela peregusna*	P				D			

Легенда:

- **SPECIES -** наименование на видовете на латински съгласно Приложение II към Директива 92/43/EEC и Директива 79/409/EEC.
- **Вид** – наименование съгласно Закона за биологичното разнообразие и други източници. Тъй като редица животински видове и по-специално, много видове птици мигрират, обектът може да е от значение за различни аспекти от цикъла на живота на тези видове. Използвана е следната класификация:
- **Местна популация** - популации от местни видове, могат да бъдат намерени в обекта целогодишно.
- **Миграционна попул**. - миграционна популация от:
- **Размн.** - размножаващи се видове, използват обекта за гнездене и отглеждане на малките.
- **Зимув.** - зимуващи видове, зползват обекта през зимата.
- **Премин.** - преминаващи видове, използват обекта по време на мигриране или за сменяне на перата/козината извън местата за размножаване.
- **Числеността** на популацията е въведена с точните данни. Когато точният брой е неизвестен, са посочени границите, в които попада популацията. Чрез индекс е уточнено дали числеността на популацията е дадена в двойки (p) или индивиди (i). За някои видове със специална размножителна система, са отчетени отделно мъжките и женските индивиди, съответно с индекс (т) или (т). В случаите, когато няма никакви цифрови данни е отбелязан размера/плътността на популацията като е посочено дали видът е типичен (С), рядък (Я) или много рядък (V). Когато липсват всякакви данни за популацията, тя е отбелязана като налична (P).
- **Популация** - размер и плътност на популацията на вида, който се среща в обекта, съотнесени с популациите на цялата територия на страната. Този критерий се използва за оценяване на относителния размер или плътност на популацията в обекта, в сравнение с тези па националната популация. Използван е следния модел за приблизителна оценка:
- A) 100% >= p > 15%;
- B) 15% >= p > 2%;

- C) 2% > p > 0%.
- Във всички случаи, когато дадена популация се среща в обекта в незначителна степен, тя трябва да бъде посочена в четвърта категория - D) незначителна популация.
- **Опазване** - степен на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за дадения вид и възможности за възстановяване. За класифициране на този критерий е използвана "най-добра експертна преценка":
- A) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване);
- B) добро опазване (добре запазени елементи, независимо от оценката на възможностите за възстановяване и елементи в средно или частично деградирало състояние и лесно възстановяване);
- C) средно или слабо опазване (всички други комбинации).
- **Изол.** - степен на изолираност на популацията, намираща се на обекта, съотнесена с естествената степен за вида. Използвана с следната класификация:
- A) (почти) изолирана популация;
- B) не изолирана популация, но на границата на района на разпространение;
- C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение.
- **Цял.Оц**. - цялостна оценка на стойността на обекта за опазването на дадения вид. Използвана е "най-добра експертна преценка", съгласно следната класификационна система:
- A) отлична стойност;
- B) добра стойност;
- C) значима стойност.

Установени са или са вероятни много други растителни и животински видове, повечето от които включени в приложенията на ЗБР:

- ***растения*** - бяла водна лилия (*Nymphaea alba*);
- ***безгръбначни*** – лилава апатура (*Apatura ilia*), южна лилава апатура (*Apatura metis*), ирисова апатура (*Apatura iris*), *Glaucopsyche alexis, Parnassius Mnemosyne*, *Thymelicus action, Scolitantides orion, Pseudophilotes vicrama, Pieris ergane*, *Zerynthia polyxena, Nymphalis xanthomelas, Brenthis hecate, Callimenus macrogaster, Melitaea trivia*
- ***риби –*** речен костур (*Perca fluviatilis),* сом (*Silurus glanis),* обикновена кротушка (*Gobio gobio*), европейска речна змиорка (*Anguilla anguilla),*
- ***земноводни*** – дървесница *(Hyla arborea*), горска дългокрака жаба *(Rana dalmatina*), зелена крастава жаба *(Bufo viridis*) и сирийска чесновница *(Pelobates syriacus*).
- ***влечуги –*** сива водна змия (*Natrix tessellate*), ивичест гущер (*Lacerta trilineata*), тънък стрелец (*Coluber najadum*), смок-стрелец (синурник) (*Coluber caspius*), зелен гущер (*Lacerta viridis*), степен гущер (*Podarcis muralis*), кримски гущер (*Podarcis taurica*), смок мишкар (*Elaphe longissima*), змия червейница (*Typhlops vermicularis*), късокрак гущер (*Ablepharus*

kitaibelii), пепелянка (*Vipera ammodytes*);

- ***птици*** - южен славей *(Luscinia megarhynchos),* лиска (*Fulica atra),* сива чапла *(Ardea cinerea),* крещалец *(Rallus aquaticus),* червеногръдка *(Erithacus rubecul),* обикновен пчелояд *(Merops apiaster*), син синигер *(Parus caeruleus*), орко *(Falco subbuteo),* зелененожка *(Gallinula chloropus),* обикновена калугерица *(Vanellus vanellus),* малък ястреб *(Accipiter nisus),* жълтокрака чайка *(Larus cachinnans),* черношипа ветрушка *(Falco tinnunculus),* полска чучулига *(Alauda arvensis),* селска лястовица *(Hirundo rustica),* речна чайка *(Larus ridibundus),* голям горски водобегач *(Tringa ochropus*), кос (*Turdus merula), б*регова лястовица *(Riparia riparia),* обикновен мишелов *(Buteo buteo);*

- **бозайници** - малка белозъбка (*Crocidura suaveolens*), сив хомяк (*Cricetulus migratorius*), голяма /белокоремна/ белозъбка (*Crocidura leucodon*), лешников сънливец (*Muscardinus avellanarius*), етруска земеровка (*Suncus etruscus*), кафяво прилепче (*Pipistrellus pipistrellus*), ръждив /обикновен/ вечерник (*Nyctalus noctula*), малка водна земеровка (*Neomys anomalus*), белка (*Martes foina*), невестулка (*Mustela nivalis*), горски сънливец (*Dryomys nitedula)*, лешников сънливец (*Muscardinus avellanarius*), оризищна мишка (*Micromys minutus*), дива котка (*Felis silvestris*), белозъбо сляпо куче (*Nannospalax leucodon*), източноевропейски /белогръд/ таралеж (*Erinaceus concolor*), язовец (*Meles meles*), обикновен /голям/ сънливец (*Glis glis*).

4. ПРОГНОЗА ЗА УСТРОЙСТВЕНО РАЗВИТИЕ НА ФУНКЦИОНАЛНИТЕ СИСТЕМИ И ОБЩА СТРУКТУРА НА ТЕРИТОРИЯТА

Състоянието и прогнозите за развитието на социалния фактор и икономическите активности на община Ардино и изискванията на ЗАДАНИЕТО предпоставят основните постановки на прогнозата за пространствено развитие, респ. създаването на устройствените условия за развитие на функционалните системи.

Днес устройствените схеми и планове се явяват основен инструмент при провеждане на политики за постигане на устойчиво икономическо и социално развитие и изграждане на жизнена среда, отговаряща на съвременните потребности на обществото. Нуждата от осигуряване на равнопоставеност между отделните субекти в икономическия живот, от защита и баланс на интересите и собствеността на всички участници в устройствения процес, водят след себе си и до промяна на политиката за устройство на територията.

ОУПО се явява основна връзка между Закона за регионално развитие (ЗРР) и Закона за устройство на територията (ЗУТ). С ОУПО, предвидените от ОПР мерки намират териториалното си отлагане; прави се връзка между Концепцията за пространствено развитие на община (КПРО) и отделните Подробни устройствено планове (ПУП), касаещи предназначението на всеки отделен имот. С него се дава пространствено и териториално измерение на ред важни за развитието на общината стратегически документи като: стратегии за

развитие в областта на околната среда, управлението на отпадъците, туризма, културата, икономиката и т.н. Онагледяват се ограничителните режими върху територията, произтичащи от различни закони и подзаконови нормативи по отношение на опазването на историческото и културно наследство, горския и земеделски фонд, опазването на околната среда и възстановяването на нарушени територии и други.

4.1. Принципи, върху които е изградена плановата концепция

Разработването на проекта ОУПО Ардино е съобразено с принципите, на които се основава сегашната държавна и в частност общинска политика за устройство на територията.

- ***Устойчивост:*** Изразява се в екологосъобразност на устройствената концепция и на конкретните устройствени решения. Включва опазване и икономично изразходване при организиране на територията. Важен елемент на принципа е създаването на устройствени условия за балансиране развитие на многоотраслова структура на стопанската дейност на база малки до средни предприятия и щадящо ползване на ресурсите.

- ***Приемственост*:** Това означава насърчаване на устройствени решения, които прибавят нови положителни качества към вече създаденото. Вземат се под внимание направените инвестиционни стъпки, предходните устройствени планирания и административни разчети, промените в предназначението и фактическото ползване на земята.

- ***Реализъм:*** Изисква се формулиране на постижими цели, съизмерими с наличния ресурс, които в действителност да бъдат осигурявани общо от публичния и частния сектор в инвестиционен и организационен план.

- ***Солидарност:*** Означава съвместяване на индивидуалните и груповите интереси от една страна и тези на териториалната общност като цяло от друга; баланс между интересите, социалните категории и уязвимите групи.

- ***Партньорство:*** Това е постигане на целесъобразни устройствени решения за увеличаване ресурсовия потенциал, партниране с представителни структури на бизнеса и гражданските организации, взаимодействие и координиране с централните ведомства и изпълнение на междуобщински инициативи.

Планът е изработен с ***методически подход*** при който са приложени следните ***принципи:***

- **формулиране** на устройствени комплексни устройствени мерки за създаване условия за преодоляване различията в развитието на отделните части на общинската територия и стабилизиране на селищната мрежа. В основата стои „Концентрираната урбанизация". Предвижда се дисперсно развитие на дейности, повишаване инвестиционна привлекателност с равномерна териториална насоченост на инвестициите за създаване на нови работни места, според ресурсите и потенциалите. Това ще доведе до подобряване на средните условия в населените места, на качеството на живот на населението, по добър достъп на услуги.

- **съблюдаване** предвижданията на действащите документи по ЗРР, създаване условия за изпълнение на инвестиционни инициативи съответстващи на поставените цели и приоритети на националното развитие.

- **отчитане** разположението на общината в по-широк териториален контекст във връзка със съседни общини в регионален и национален аспект.

- **доразвитие** на положителни идеи и тенденции установени при териториалното проучване.

- **съобразяване** на устройството на територията с природозащитните режими по ЗЗТ и ЗБР и ограничаване на урбанизация и строителна интервенция в защитените зони и защитените територии.

- **баланс** между опазването на природното наследство на територията и реализация на екологическия, стопанския и естетическия потенциал на природно-географските дадености, запазване на пространствената цялост на естествената среда. Опазване устойчивостта на системите от природния комплекс чрез опазване на водите, на атмосферния въздух, на наднормения шум, чрез управление на отпадъците, рекултивация на нарушените територии и опазване на биоразнообразието. Опазване на ценния и ограничен поземлен ресурс, като се въведе забранителни режими за промяна предназначение на земеделските и горските територии за нуждите на урбанизацията. Такава да бъде допускана след доказана необходимост от общинска значимост, за което ще се извършва изменение на ОУП.

- **създаване режими и условия** за опазване обектите на КИН.

- **създаване условия** за изпълнение на държавна и общинска поземлена политика за развитие на социална , техническа и зелена инфраструктура и за структуроопределящи обекти.

4.2. Приоритети на методическия подход

Методическият подход, приложен при изработването на ПЛАНА, се основава на следните приоритети:

- Формиране на комплекс от устройствени мерки, създаващи условия за преодоляване на диспропорциите в развитието на отделните части на общинската територия и стабилизиране на селищната мрежа, като условие за балансирано и устойчиво развитие на средовите и функционалните системи и повишаване качеството на живот на населението, както и като превенция срещу проблемите на „концентрираната урбанизация". Прилагането на принципа се осъществява чрез предвиждане за дисперсно развитие на дейностите, респ. повишаване на инвестиционната привлекателност за равномерно териториално насочване на инвестициите за създаване на нови работни места, въз основава на оценка на ресурсите и потенциалите. Стабилизирането на селищната мрежа се основава също и на подобряване на средовите условия

в населените места и на качеството на живот на населението чрез по-добър достъп до услуги и комуникации.

- Съблюдаване предвижданията на действащите документи по ЗРР, определящи стратегията на регионалното развитие в следващия програмен период, документи по други закони, в т.ч. секторни стратегически и програмни документи, както и решения на Общински съвет Ардино.

- Създаване на условия за реализация на инвестиционни инициативи, съответстващи на целите и приоритетите на регионалното развитие.

- Отчитане разположението на общината в по-широкия териториален контекст, вкл. ресурсите в прилежащите части на съседните общини, респ. външните връзки като стимулатор за развитие.

- Отразяване и доразвие на положителните идеи и тенденции, заложени в предходни устройствени планове, проекти и проучвания за територията на общината.

- Съобразяване на устройството с действащите природозащитни режими по Закона за защитените територии (ЗЗТ) и по Закона за биологичното разнообразие (ЗБР защитени зони, включени в екологичната мрежа „НАТУРА 2000"), вкл. ограничаване на урбанизацията и строителната интервенция.

- Осигуряване на баланс между опазването на природно наследство на територията на общината и реализацията на екологическия, стопански и естетико-емоционален потенциали на природо-географските дадености. Недопускане на непрекъсната урбанизация, с оглед съхраняване на пространствената цялост на естествената среда.

- Опазване устойчивостта на системите от природния комплекс, чрез определяне на мерки за опазване на въдите, както и за предпазване от тяхното вредно въздействие; за ограничаване замърсяването на атмосферния въздух, за управление на отпадъците; за ограничаване на наднормения шум; за рекултивация на нарушени територии; за опазване на биоразнообразието.

- Създаване на условия за опазване на ценния поземлен ресурс. Свеждане до минимум отнемането на ценни земеделски земи и горски територии за нуждите на урбанизацията и друго строително усвояване и въвеждане на ограничения по отношение последваща промяна на предназначението на поземлени имоти в земеделски и горски територии.

- Създаване условия за прилагане на режимите за опазване на обектите на недвижимото културно наследство при управлението на устройствените процеси и пълноценната им реализация като елементи на средата и като ресурс на туризма.

- Създаване на условия за целесъобразна реализация на общинската и държавната поземлена собственост за развитие на социалната, техническата и зелената инфраструктура и за стимулиране изграждането на структурообразуващи обекти.

Така формираният методически подход се основава на експертен опит и добри практики. Той поставя проекта за ОУПО в съответствие с постановките на ЗАДАНИЕТО на Възложителя, като отчита актуалните социални и инвестиционни процеси на територията и приоритетите в общинската политика, при съблюдаване на нормативните изисквания.

4.3. Ограничители на устройственото и строително усвояване на територията

4.3.1. Ограничители на устройственото и строително усвояване

Като ограничители на устройственото и строително усвояване на територията като основа за разработване на проектните предвиждания са възприети следните обективни ограничители и стимулатори, представени в най-обобщен вид:

- Фактори, предполагащи ограничаване, а в определени случаи и забрана на урбанизационна намеса и строителство:

- Действие на режими на особена териториално-устройствена защита като:

  - Режими на природозащита по Закона за защитените територии и по Закона за биологичното разнообразие - съгласно регламентите на законите, на заповедите за обявяването, на действащите планове за управление, респ. стандартните формуляри.

  - Режимите за културно-историческа защита по Закона за културно наследство.

  - Санитарно-охранителни зони на находища и водовземни съоръжения на питейни и на минерални води.

Естествени ограничители:

- Територии, предназначени за земеделие с висококатегорийна земя, трайни насаждения и/или значителни капиталовложения (иригационни съоръжения, противоерозионни дейности); пасища и ливади.

- Залесени територии-специални и защитни горски територии, полезащитни горски пояси и друго мелиоративно озеленяване, ефективни дървопроизводителни масиви.

- Водни течения и площи с прилежащите им територии.

- Локални инженерно-геоложки и хидрогеоложки условия.

Изключения по отношение прилагането на горните ограничители са приети за допустими само в следните случаи:

- За изграждане на озеленени площи за широко обществено ползване и със специфично предназначение (изолационно озеленяване, гробищни паркове), за доразвитие на перспективни

територии с производствено-складови и/или обслужващи функции, при липса на други възможности;

- При реконструкция и доизграждане на инфраструктурни трасета и съоръжения.

4.3.2. Фактори , стимулиращи устройственото и строително усвояване

Факторите, стимулиращи устройственото и строително усвояване на територията, са:

За развитие на различните разновидности на производствени и други бизнес територии и съпътстващите ги складови и други обслужващи дейности:

- Наличие на инфраструктура със сходно предназначение, напр. бивш стопански двор; складова база; преработващо предприятие.

- Удобна връзка с транспортна инфраструктура.

За развитие на инфраструктурата на отдиха и спорта и на туристическите атракции:

-Благоприятно съчетание на природо-географски и антропогенни дадености -специални горски територии, атрактивни естествени ландшафти, съществуващи водни тела, в т.ч. минерални води, обекти на природното и културното наследство, подходящо разположение и връзки с общинския център, опорните центрове и другите населени места, както и с пътни артерии с транзитни потоци.

- Установени традиции в развитието на сходни дейности по места, разработени туристически маршрути, изградена инфраструктура.

За развитие на транспортната инфраструктура:

- Възможности за ползване предимно на съществуващи полски и горски пътища при проектните предвиждания за рационализиране на междуселищната мрежа и осигуряване на трасета за „меки“ форми на транспорт - пешеходни и велоалеи - между населени места, селищни образувания, места за отдих, туристическите атракции и пр.

- Теренни възможности за извеждане на транзитното движение по нови трасета на републиканските пътища извън селищните територии, с оглед подобряване на условията за транзит и на екологичната обстановка и безопасността.

- Възможности за възстановяване и развитие на въздушен транспорт с регионално значение.

Във всички случаи наличието на поземлени имоти - общинска собственост, има значението на стимулатор и условие за реализиране на общински политики за социално-икономическото и устройственото развитие.

4.4. Прогноза за развитие на пространствените и функционалните системи

Прогнозата е съобразена с основните изисквания поставени от Заданието.

Състоянието и прогнозите за развитието на социалния фактор и икономическите активности на община Ардино и изискванията на ЗАДАНИЕТО предпоставят основните постановки на прогнозата за пространствено развитие, респективно създаването на устройствените условия за развитие на функционалните системи. За планиране и контрол върху устройствената намеса, с оглед недопускане стихийно устройствено и строително усвояване на териториите за урбанизация и осигуряване на устойчивост в развитието, с Правилата за прилагане на плана се включват изисквания за допълване и обновяване на плановата основа на нови ПУП.

4.4.1 По отношение система „Обитаване"

Проучванията на съществуващото положение показват, че в жилищните територии в настоящите граници на населените места са налице значителни териториални резерви с оглед потребностите на постоянното население и демографските прогнози. Налице е нереализиран потенциал и за развитие на популярната през последните години система „второ жилище", за ползване от жители и от други общини, включително за „висококатегорийно обитаване". На това основание, ПЛАНЪТ предвижда екстензивно развитие на жилищните територии в ограничен брой населените места. В гр. Ардино се предвижда преструктуриране за жилищни нужди на бивш военен терен, разположен непосредствено до централната градска част.

В съответствие с характеристиките на заварените селищни структури и с предвижданията на предходни планове, са определени различни разновидности на устройствени зони за жилищно застрояване, които отчитат различията между селата и града , в който те създават условия за повишаване съществуващата интензивност на застрояване.

4.4.2.По отношение система „Труд"

ПЛАНЪТ запазва съществуващите територии и обекти, свързани с полагането на труд, отнасящи се и към трите стопански сектора. За стимулиране тяхното развитие в контекста на стратегическите приоритети, позитивните тенденции и инвестиционните интереси, се предвижда и устройство на нови територии за незамърсяващи производствени и складови дейности, в т.ч. разширение на съществуващи промишлени зони в гр.Ардино както и при селата - основно в границите на бившите стопански дворове. Развити са край опорните центрове - Ардино, Бял извор, Млечино, Падина, Горно Прахово, Жълтуша и други села с подходящо разположение в земеделски територии и добра комуникационна обслуженост . Смесени обществено-обслужващи и производствено-складови зони, съществуващи и нови , са разположени по главните входящо-изходящи артерии на общинския център. Запазват се и съществуващите животновъдни ферми, както и обектите, свързани с горскостопанските

дейности. Предвижданията на ПЛАНА относно местата за полагане на труд в отраслите на „третичния сектор" произтичат от необходимостта за осигуряване на качествено и рентабилно съвременно обслужване на населението, на временно пребиваващите и на транзитно преминаващите през общинската територия, както е описано в следващите точки.

Усиленото залесяване през последните десетилетия е ставало за сметка на пасищните площи, което е променило животновъдния профил. От друга страна малоразмерните ниви , разположени предимно на стръмен терени не стимулират развитие на модерно механизирано и поливно обработване на земята. Изоставените земеделски земи са подходящи за пасищни площи в полза на животновъдството , което трябва да стане водещо в селското стопанство, за което територията на Община Ардино е много подходяща. Планът не предвижда нова урбанизация на земеделските земи, а въвежда охранителен режим за тях. Наличието на свободни площи в бившите стопански дворове и съчетаването на близко достъпна млечна суровина са в основата на развитие на преработвателна промишленост на принципа на „семеен бизнес".

4.4.3. По отношение системата „Отдих"

Чрез устройственото зониране е планирано развитието на озеленени територии, на територии за рекреационни дейности и територии за спорт и развлечения. Съобразени са местата и териториалният обхват на вече реализираните инвестиции. В преобладаващата си част тези територии са предназначени както за осигуряване на разнообразни условия за отдих, рекреация, спорт и създаване на допълнителни атракции за местното население, така и с оглед стимулиране на различни форми на туризма. ПЛАНЪТ предвижда:

- Запазване на всички съществуващи и отредени с регулационните планове озеленени площи за широко, ограничено и специфично предназначение. Определени са територии за изграждане като общинска или смесена инициатива на нови извънселищни паркове, включващи най-атрактивни елементи на природното и културното наследство, водни обекти и съществуващи съоръжения и инфраструктура. Лесопаркове се предвиждат край селата Бял извор, Жълтуша, Млечино , Ахрянско, Сухово и гр. Ардино. Създават се зони за отдих и условия за стимулиране, риболовния и водните спортове при язовир Кърджали и на язовира между селата Търнословка и Родопско. В западната част, поречието на река Арда предполага развитието на водни спортове от рода „рафтинг". Голямото разнообразие от обекти на културния, историческия и познавателния туризъм е в основата на два главни туристически маршрута, подкрепени с необходимата туристическа инфраструктура. В общината, природните условия благоприятстват развитието на конен спорт, ловен спорт и спортен риболов , което

представлява хоризонтално развитие на двата основни туристически маршрута. Наличието на свободен жилищен фонд е основание за развитие на селския туризъм.

- Запазват се спортните обекти в и край населените места, като например база за професионален и масов спорт в гр. Ардино и с. Бял извор , с.Жълтуша.

4.4.4. По отношение системата „Обществено обслужване"

В тази си част плановите предвиждания също са адресирани както към местното население, така и към туристите . Запазват се териториите, предназначени за социална инфраструктура, както и такива, заети от други обекти на общественото обслужване в населените места. Като значим ресурс на общината за доразвитие на системата обекти на социалната инфраструктура, както и за изграждане на обслужващи обекти с частни инвестиции се определя свободният общински сграден фонд в селата (нефункциониращи училищни и други обществени сгради). Определени са територии за развитие на извънселищни съсредоточия на обекти за периодично и епизодично обслужване, както и за туристическа инфраструктура край основните туристически и културно-исторически обекти.

4.4.5. По отношение развитието на „Зелената система"

Освен описаните по-горе извънселищни паркове, в ПЛАНА е предвидено развитието на други елементи на зелената система за широко и специфично ползване, в т.ч.:

- посочени са горските територии, заети от защитни и специални гори (по смисъла на чл. 5, ал.2 и 3 от Закона за горите) за определяне като „зони за защита от урбанизация" в съответствие и по реда на чл. 12, ал. 1, т. 3 и ал. 10 от същия закон;

- определени са територии и изисквания за изпълнение на защитно и изолационно озеленяване, в т.ч. по протежението на пътища, както и за опазване залесяванията в земеделските земи, поради полезащитните им функции и като елементи на ландшафта;

- предвиден е режим за опазване на естествените обрастванията на крайбрежията на водните обекти, като елемент на ландшафта и с оглед екологичното им значение;

- определени са изисквания за устройство на гробищните паркове и са посочени места за разширение на гробищата на населени места.

- предложена е промяна на статута на гори със стопанско предназначение в рекреационни гори.

4.4.6.По отношение културното наследство

С ПЛАНА се създават условия за опазване на недвижимото културното наследство на общината и реализация на потенциала му като фактор на социалното и икономическо развитие. Идентифицирани са обектите на наследството, респективно техните характеристики и статут. Описани са устройствените изисквания, осигуряващи тяхното опазване и социализация, в зависимост от разположението им в и извън населените места. Включени са предложения за последващи действия за актуализация на статута и режимите за опазването им, в съответствие с изискванията на Закона за културното наследство. По отношение археологическите ценности извън населените места са предложени временни режими за опазване на ценностите, за прилагане до окончателно определяне на такива от компетентния орган по ЗКН. Посочени са онези недвижими културни ценности, които имат необходимите качества за експониране и включване в туристическите маршрути.

4.4.7.По отношение на техническата инфраструктура

ПЛАНЪТ създава устройствени условия за:

- преминаване на транспортни направления с национално и регионално значение;

- усъвършенстване и доизграждане на пътната мрежа и връзките между населените места, селищни образувания и към за отдих и спорт;

- предвидени са обходи на общинския център и други населени места като с. Бял извор, с оглед подобряване на екологичната обстановка, подобряване на транспортната обстановка и по-добра транспортна достъпност на производствените зони;

- реконструкция на съществуващата и изграждане на нова, модерна водоснабдителна, канализационна и електроснабдителна мрежа, както и на телекомуникационна инфраструктура, удовлетворяващи потребностите на системите „Обитаване”, „Труд” и „Отдих”, при пестеливо ползване на ресурсите, незамърсяване на околната среда и прилагане на предписанията за геозащита. Изграждане на ПСОВ-Ардино и определяне подходящи терени за малки пречиствателни съоръжения по места.

Планиране и контрол върху устройствената намеса. С оглед недопускане стихийно устройствено и строително усвояване на териториите за урбанизация и осигуряване на устойчивост в развитието, с Правилата за прилагане на плана се включват изисквания за допълване и обновяване на плановата основа на ниво ПУП.

5. ОБЩА СТРУКТУРА И БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА АРДИНО

5.1. Общи постановки

В съответствие с изискванията на Наредба № 8/2001 на МРРБ за обема и съдържанието на устройствените планове, в табличен вид е представено разпределението на териториите по основно предназначение. То се основава на данните за начина на трайно ползване (НТП), определен в базата данни към неодобрена кадастралната карта с имотен регистър в обхвата на землището на гр. Ардино, Бял извор, Жълтуша, к.к. Белите брези и на картите на възстановената собственост в обхвата на същите населени места и останалите землища. Данните за НТП са отразени и върху опорен план, като на база документална информация, анкетиране и проучване на терен са направени допълнения и уточнения в съществуващото положение за частите от територията, за които липсват данни в посочените карти или са констатирани несъответствия.

Данните за общата структура и баланс на територията отразяват следните основни обстоятелства относно съществуващото положение и проектните предвиждания:

- В баланса на съществуващото положение в НМ са включени и територии в регулация, но с нереализирани мероприятия. Отразено е предназначението им по действащите планове.

- Отделни поземлени имоти с променено предназначение - бивши земеделски земи, разположени самостоятелно, са отразени и запазват предназначението си, съобразно данните в КВС и ККР.

- Разширението на жилищните територии в проекта се отнася за включването на нови жилищни територии в гр. Ардино и в селата Млечино, Бял извор, Горно Прахово , Жълтуша и Падина, а в гр. Ардино се преструктурира съществуващ казармен терен за жилищни и обслужващи дейности.

- Част от проектните обекти са насочени към ниско-категорийни земи, като например предложените терени за нови и разширение на съществуващите производствени зони в средищните селища.

Извън частите с вече променено предназначение, териториите за урбанизация се разполагат основно върху **земеделски земи,** като са използвани всички възможности за включване на изоставени или деградирали земеделски земи и такива без определено стопанско предназначение и минимално засягане на земи с трайни насаждения, поливни земи, земи, заети от ливади, пасища и мери и други ценни земеделски територии.

Следва да се подчертае, че предвидените разширения са предимно върху земи - общинска частна собственост или стопанисвани от общината. Това, предвид структурата на поземлената собственост, респ. сравнително ограничената общинска поземлена собственост, представлява необходима предпоставка за провеждане на ефикасна общинска политика в стопанската и социалната сфери.

По отношение **горските територии:** промяната на площите „съществуващо положение / проект" произлиза от предвиждането за изграждане на горски и други извънселищни паркове, като територии за озеленени площи за широко обществено ползване, съгласно чл. 61 от ЗУТ и чл. 30 от Наредба № 7 / 2003 на МРРБ. В техния обхват попадат общо 123.16 ха лесопаркове (устройствена зона Озс1) и 2073.56 ха рекреационни гори.

Предназначението и видовете устройствени дейности, допустимо в зоните по предходната и тази точка, предполагат съхраняване във висока степен на естествената среда, вкл. основни горскостопански дейности при ограничаване на капитално застрояване, както е описано в съответните точки по-долу. Останалата част попадат в проектните трасета на линейни обекти на техническата, в т.ч. транспортна инфраструктура.

5.2. Планова обезпеченост

5.2.1. Планова осигуреност на урбанизираните територии

За изминалите 25 години българската държава и общини изостанаха в изпълнение задълженията си , произтичащи от ЗЕКИР, ЗУТ и ЗРР. След бурното възстановяване на поземлената собственост и създаване на картите на възстановената собственост (КВС) , не последва изработване на кадастрални карти (КК) , нито нови подробни устройствени планове (ПУП). За сега, съвременна кадастрална основа е осигурена едва за 35% от националната територия - предимно за градовете-центрове на агломерации и за землища на общини с по-равнинен характер.В почти всички случаи няма съвпадение между регулационни граници на населените места по ПУП и полигона на КВС . През този период, за решаване на оперативни нужди са били изработвани частични изменения на ПУП, на основа планове (ЗРП) от осемдесетте години, когато е последното масово целево държавно финансирани за изработване на кадастрални карти и ПУП. Териториални устройствени планове от ниво ОУП не са изготвяни, а наличното планиране на ПУП е направено в условията на ЕТУП и териториална йерархия, основана на „селищни системи". Старата кадастрална и планова основа е непреодолима пречка за по-задълбочени анализи и решения, свързани с настоящото проектиране. Този факт се установява от всички колективи, изработващи в момента Общи устройствени планове. Проблемът задължително трябва да се реши през следващия планов период, да се покрие националната територия с КК и да се въведе единна географско-информационна система (ГИС).

5.2.2. Планова осигуреност извън урбанизираните територии

Плановете, които са изработени за териториите извън регулационните граници на населените места са Лесоустройствен план (ЛУП) и КВС. Те са послужили основно за

извличане данни за състоянието и възможното териториално развитие на общината, в съответствие с потребностите, заявени от анализа на състоянието на населените места.

5.3. Баланс на територията

Балансите на територията за съществуващия начин на трайно ползване и по вид собственост на територията на община Ардино са изведени в Приложение № 3, неразделна част от тази обяснителна записка.

В тази точка са описани промените в ползването на територията, възникнали с определянето на устройствени зони.

Устройственото планиране по територията на общината засяга трите фонда – селскостопанския, горскостопанския и урбанизираните територии. Значителна част от устройствените зони са зони, свързани с озеленяването и отдиха. Тук са включени и устройствените зони в населените места.

Следващата таблица показва площите на устройствените зони, определени с Плана:

Вид	Наименование	Площ в ха
Жк	Жилищна зона с комплексно застрояване	9
Жм	Жилищна зона с преобладаващо застрояване с малка височина	257.7
Жр	Резервна жилищна зона	9.6
Жс	Жилищна зона с преобладаващо застрояване със средна височина	1.8
Одв	Ваканционно селище	9.1
Одк	Зона за отдих	1.5
Оз	Озеленени територии	20.1
Оз1	Паркове в населени места	7.1
Озс	Озеленени територии за спорт	5.1
Озс1	Извънселищни паркове (лесопаркове)	123.1
Ок	Курортна зона	17.4
Ок1	Климатична база за отдих	2
Пп	Предимно производствена зона	40.5
Смф	Смесена многофункционална зона	3.6
Т1	Терени за обслужващи дейности	4.3
Т10	Терени за културни сгради	0.7
Т14	Терени за културна инфраструктура	0.1
Т2	Терени на образователната инфраструктура	13.6
Т3	Терени за здравеопазване и социални дейности	2.6
Т4	Терени за производствено-складови дейности	1.4
Т5	Терени за техническа инфраструктура	1.4
Т6	Терени за транспортна инфраструктура	0.6
Т7	Терени за озеленяване	14.1

Вид	Наименование	Площ в ха
Т8	Терени за спорт	1.2
Т9	Терени за гробищни паркове	68.3
Ц	Смесена многофункционална централна зона	5.9
	ОБЩО	**621.8**

Следващата таблица показва устройствените зони, попадащи върху горски фонд:

Вид	Наименование	Площ в ха
Жм	Жилищна зона с преобладаващо застрояване с малка височина	1.5
Оз	Озеленени територии	4.7
Озс1	Извънселищни паркове (лесопаркове)	92.9
Ок	Курортна зона	17.4
Т9	Терени за гробищни паркове	2.6
	ОБЩО	**119.1**

Очевидно е, че горския фонд не се засяга от устройствени мероприятия освен преимуществено за извънселищни лесопаркове и за курортна зона.

Следващата таблица показва устройствените зони, попадащи върху земеделски земи:

Вид	Наименование	Площ в ха
Жм	Жилищна зона с преобладаващо застрояване с малка височина	37.1
Жр	Резервна жилищна зона	5.9
Одв	Ваканционно селище	9
Одк	Зона за отдих	1.4
Оз	Озеленени територии	7.8
Оз1	Паркове в населени места	2.4
Озс	Озеленени територии за спорт	1.3
Озс1	Извънселищни паркове (лесопаркове)	28.6
Пп	Предимно производствена зона	16.6
Т1	Терени за обслужващи дейности	0.3
Т2	Терени на образователната инфраструктура	1.3
Т6	Терени за транспортна инфраструктура	0.3
Т7	Терени за озеленяване	5.8
Т9	Терени за гробищни паркове	0.3
	ОБЩО	**118.1**

Жилищната зона Жм с площ 37.1 ха се разполага върху земя с бонитетни класове 9 и 10 и определена с регулационни планове.

Общо устройствените зони извън урбанизираните територии, определени по картата на възстановената собственост, са с обща площ 237.2 ха, като 174.2 ха от тях са предназначени за озеленяване, отдих и спорт.

6. РАЗВИТИЕ НА УРБАНИЗИРАНИТЕ ТЕРИТОРИИ

6.1. Проектни предвиждания за развитие на урбанизираните територии

6.1.1. Общи предвиждания

В процеса на разработване на ОУП на Община Ардино, за постигане на определените цели и задачи, Проектът е постигнал следното:

- създадена е връзка между предвижданията на стратегическите документи от високо ниво, заложени в закона за регионално развитие (ЗРР) и ЗУТ, включително концепциите за пространствено развитие, с устройствените изисквания към всеки отделен поземлен имот до ниво ПУП;

- територията на Общината е обвързана със съществуващите външни връзки на регионално и национално ниво и е съобразено влиянието от близостта със съседни страни – Гърция и Турция , като стимулатор за развитие на пространствени и функционалните системи;

- показани са насоките за развитие на съществуващите и на новите територии по отделните функционални системи на ниво общински център и общо за Община, за постигане на устойчиво развитие;

- с приложения метод на устройственото планиране са създаде условия за баланс в развитието между отделните части на Общината и намаляване на разликите в жизнената среда между общинския център и периферията;

- предвиждат се и се резервират територии за необходими далеко-перспективни урбанистични дейности, които ще се реализират извън рамките на времевия хоризонт на ОУП;

- предвидено е устройствено зониране в съответствие с пространственото и функционално структуриране на общината.

6.1.2. Предвиждания по отношение развитието на селищната мрежа

За Общината е характерна устойчива тенденция към миграционно движение и обезлюдяване, без значение за града и селата. През последните години заселванията са насочени основно към гр. Ардино, докато изселванията от общината са основно от селата.

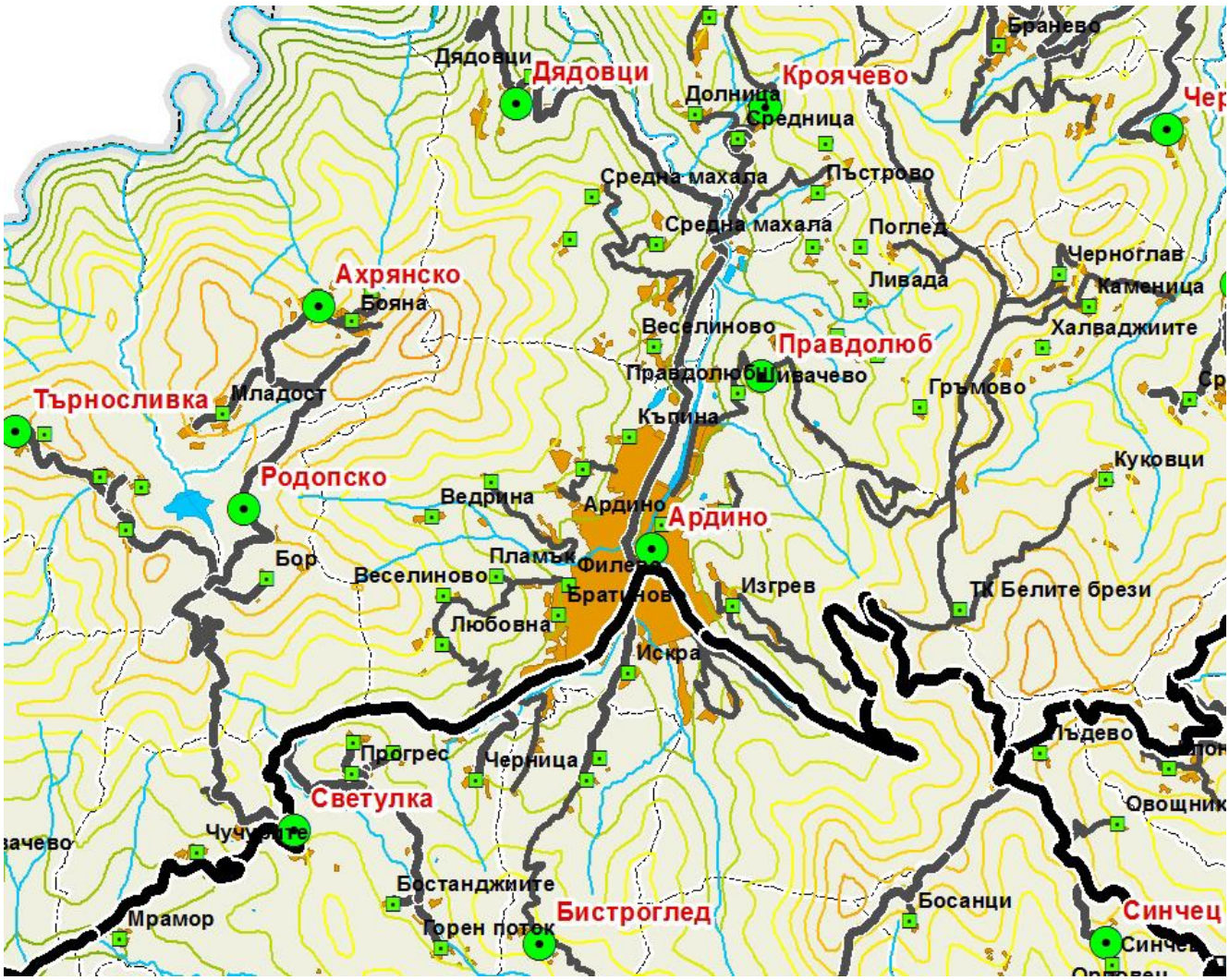
С Плана са показани устройствени мерки и решения за обособяване на средищни селища. Предвидени са необходимите територии за преодоляване различията между общинския център и останалите селища. Средищните селища предоставят нужните на гравитиращите към

тях населени места елементи на социалната инфраструктура. Това е единствено възможния начин за опит за стабилизиране на мрежата от населени места, някои от които са с подчертано замиращи функции.

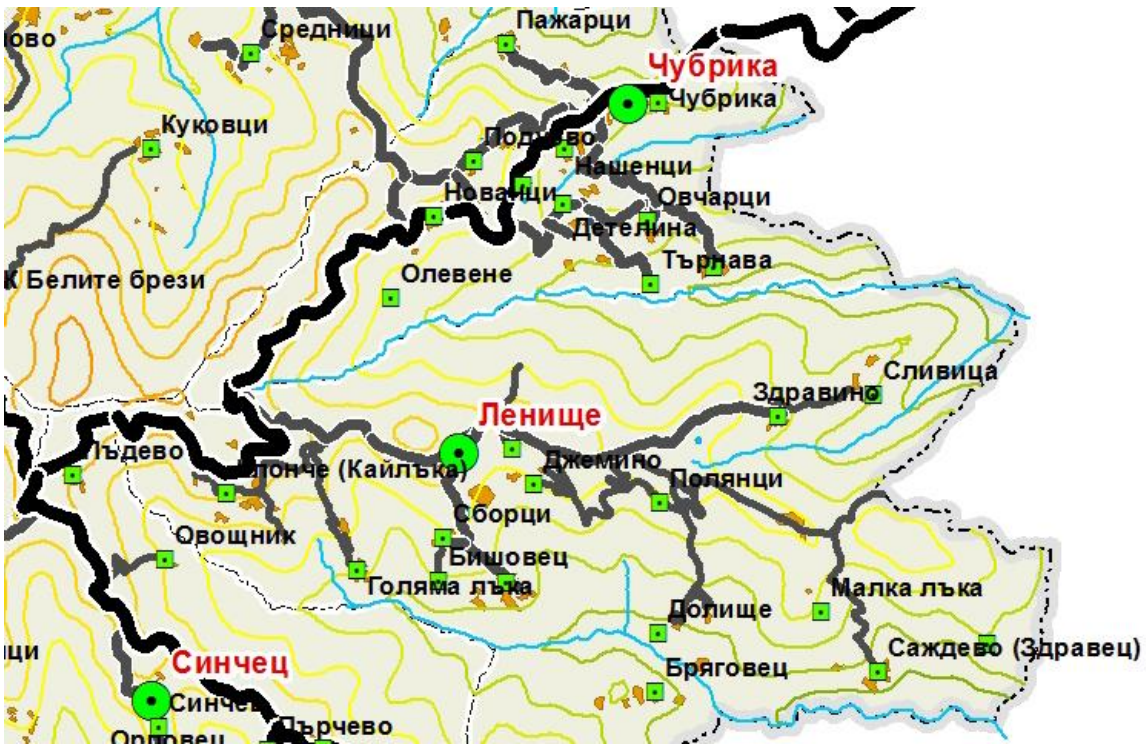
Избраните освен град Ардино средищни населени места са Жълтуша, Бял извор и Диамандово, Падина, Горно Прахово, Млечино, Ленище. За тези населени места е направено щателно проучване относно териториалните им възможности за разширяване на жилищните терени, възможности за определяне на терени за предимно производствени дейности (производствени и складови). Отчетена е наличната социална инфраструктура, която има възможност да се доразвива. С устройствени режими са определени териториите на различните системи и подсистеми, резервирани са територии за техническата инфраструктура, обозначени са териториите в населените места и землищата им с обекти на природната защита, на материалното и нематериалното културно наследство.

За общинския център е направено изследване на ползваемостта на различните терени и потребностите от териториална обезпеченост относно производствени дейности и обекти на системата труд, спорт и отдих, обитаване, техническа инфраструктура. За град Ардино се констатира, че въпреки наличието на подробни устройствени планове за приобщаване на нови територии като кв. Къпина, липсата на изградена инфраструктура , а и не много подходящите наклони, затрудняват изпълнението на направеното планиране на ниво ПУП. За сметка на това в регулационните граници , както и извън строителните му граници, има терени с показана урбанизация и с доведена инфраструктура, което ги прави по привлекателни за усвояване на нуждите на селищното развитие. Такъв терен в центъра на града е терена на бившите казарми, който е подходящ за нуждите на обитаването. В проектното решение се предлагат по пътя Ардино- Смолян да се доразвият в близост до реката допълнителни жилищни и производствени терени, да се резервират терени за нов гробищен парк, а в северна посока по пътя за с. Дядовци да се обособи нова производствена зона на база вече реализирани няколко инвестиционни инициативи. Доразвитието на техническата инфраструктура относно подобряване организацията на уличната мрежа ще бъде направено след възприемане на пространственото разпределение на различните видове територии и преценка необходимостта от тяхното транспортно обслужване в следващата фаза на проектиране. Съществуващите функционални зони в града са доразвити , а новите са обезпечени с наличния териториален ресурс съобразно необходимостите от нови и различни дейности.

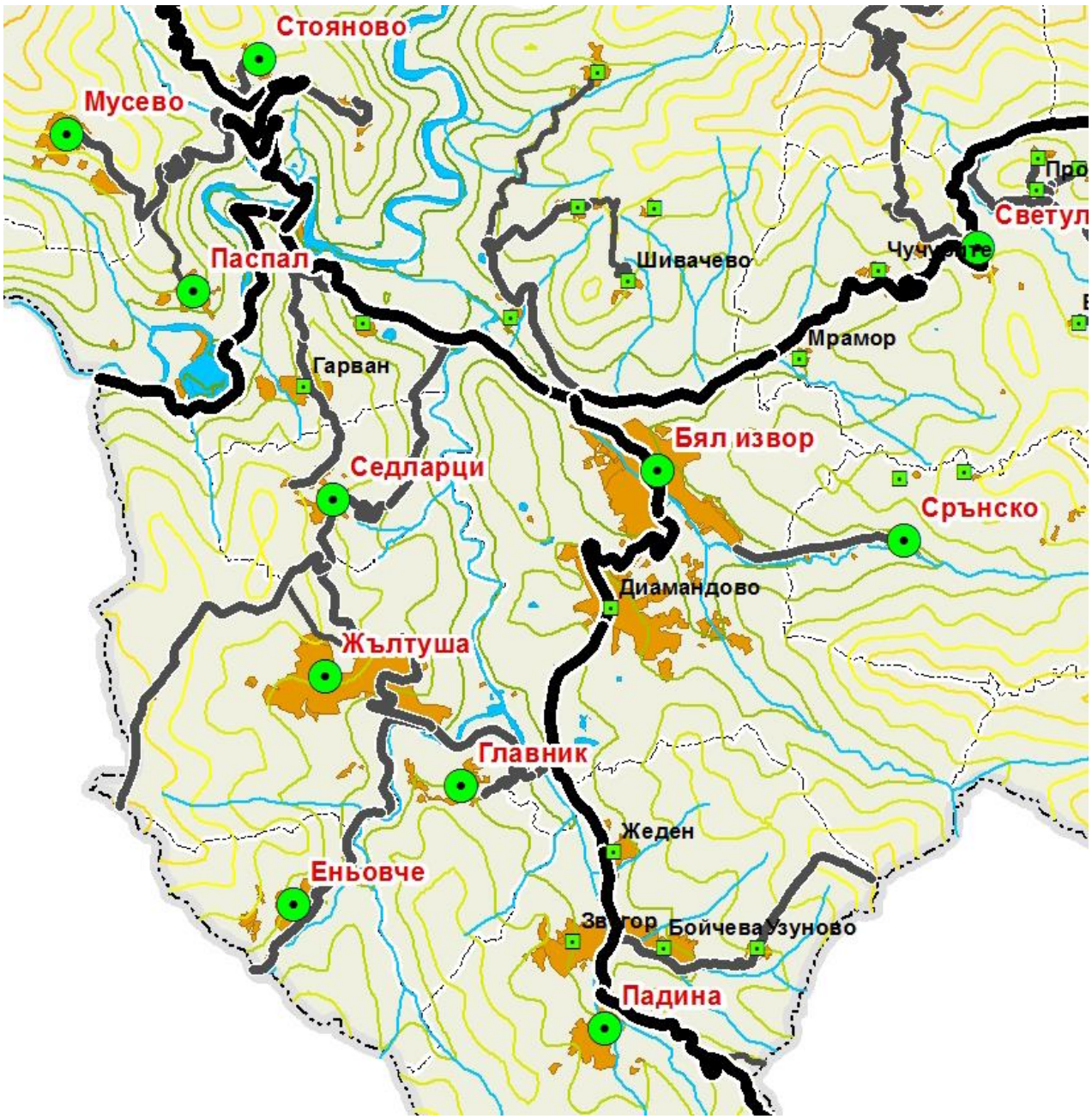
Селищната мрежа около средищните селища е показана на следващите илюстрации.

Ардино

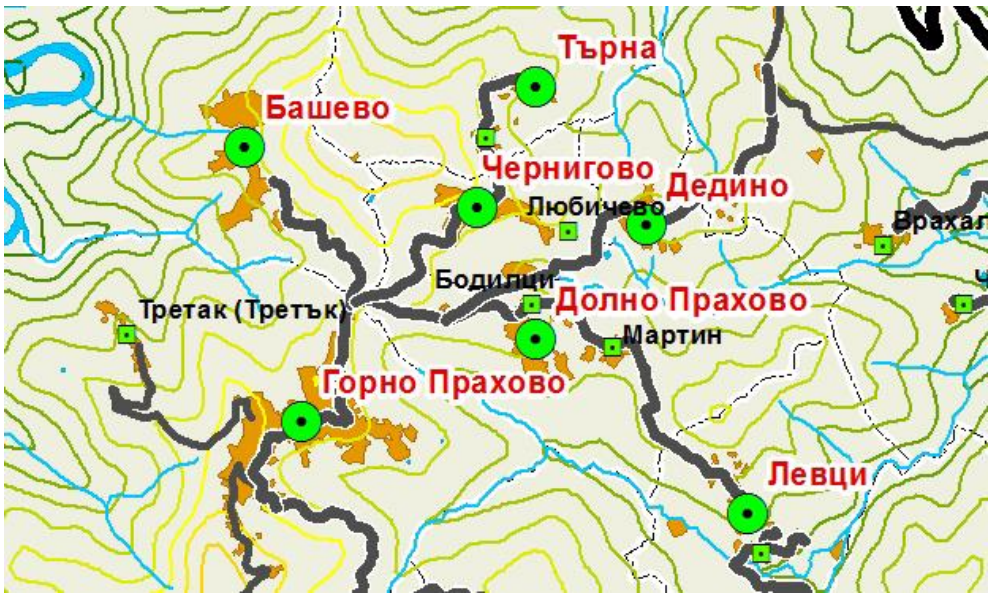

Ленище

Жълтуша – Бял извор – Падина (горе) Млечино (долу)

Горно Прахово

6.1.3. Предвиждания по отношение развитието на общинския център

Планът съобразява факта , че отделните структурни единици в границите на града се устройват на основание цялостни и частични подробни устройствени планове, одобрени преди влизането в сила на ЗУТ.

- Планът развива съществуващите функционални зони на града и обособява нови за различните видове функционални системи и дейност;
- Градска транспортна мрежа е доразвита и оптимизирана съобразно развитието на териториалната структура и системите. Предвидени са нови трасета и обходи, съобразно натоварванията;
- За социално-икономическото и инфраструктурно развитие на града са предвидени разширения , извън настоящите регулационни и строителни граници. Предлага се вече усвоени територии да бъдат включени в новите регулационни граници на града . за тях също са въведени устройствени зони , а в по-низките нива на проектирани по ЗУТ ще бъдат урегулирани и параметрирани. Осигурени са терени за развитие на техническата инфраструктура. Предложените нови терени са за жилищни нужди за паркове , за изолационна и мелиоративна зеленина, за гробища и за производствено - складови дейности.
- Въведените устройствени зони са съобразени със съществуващата изграденост , разположението на различни обекти от сферата на общественото , деловото, търговското, културно ,социалното обслужване. Отчетено е съществуващото пространствено зониране на видовете територии , както и природните фактори , оказали значимо влияние върху състоянието на настоящата изграденост и

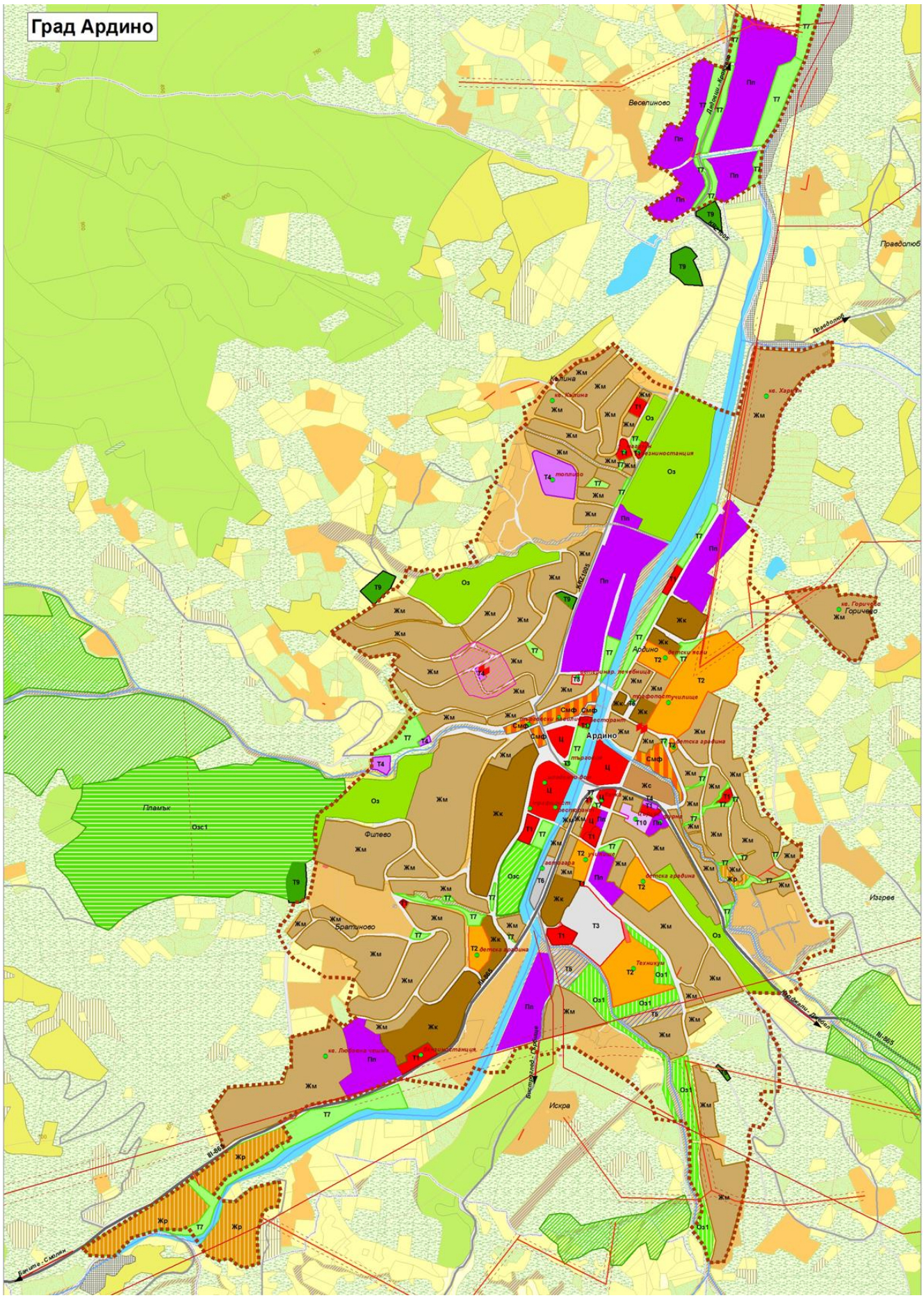
възможностите за бъдещо развитие. Предложените зони са : Жм, Жс,Жк, Жр, Смф, Т1-14, Ц, ПП, Оз, Оз1, Озс. За тях са посочени конкретни устройствени показатели и характеристики. По този начин се създават условия за устройство на територията и реализацията на частната и публичната инвестиционни инициативи.

- Включването на бившия военен терен в градския организъм увеличава съществено териториалните възможности за обитаване и за изграждане на социална и обслужваща инфраструктура и за развитие на разнообразни дейности от публичен характер, като образование и спорт.

6.1.4. Предвиждания по отношение развитието на населените места

Всички подробни устройствени планове на населените места са създадени при нормативни, а също и социално-икономически условия, различни от настоящите. Те са с различна степен на приложеност, като най-ниска тя е в селата, където има значителни по площ неусвоени терени. Поради характерното „разпръснато застрояване" на населените места, са изработени т.н. „частични ПУП- План за регулация", които в повечето случаи нямат застроителна част. Освен това , тези планове не са координатно обвързани. За бъдещото устройствено развитие на населените места е необходима актуализация на плановата основа чрез изработване на **цялостни нови ПУП - ПРЗ** , съобразени с актуалната нормативна уредба и изработени върху **актуални кадастрални карти.**

Последователността на изработване на новите планове, наред с плановете на селищните образувания, следва да бъде съобразена с инвестиционната активност по места, както и с приоритетността на предвидените благоустройствени мероприятия , представляващи задължение на общината. В този контекст, препоръчително е при определяне на приоритетите, както и при разработването и прилагането на последващите планове да се даде предимство на проекти с публични инвестиции или в условията на ПЧП, отнасящи се за регенерация на части от населени места или други урбанизирани територии, а не за усвояване на нови, неурбанизирани до момента територии.

Устройствено зониране на град Ардино

Направеният анализ на съществуващото положение показват значителен теренен резерв в границите на населените места. Това обстоятелство, както и демографските прогнози, са основание да не се предвижда екстензивно развитие на селищните територии, с малки изключение в населените места , определени за стабилизиращи средища.

Във всички случаи , при изготвяне на устройствени планове от по-ниско ниво или инвестиционни проекти , се съблюдават режимите за опазване на НКЦ, отредени по реда на ЗКН.

За реализиране на общинска жилищна политика - изграждане на социални жилища и оборотен общински жилищен фонд, както и за реализация на други проекти с обществена значимост, включително в условията на ПЧП, се препоръчва:

- налагане на мораториум върху продажбите и замените на поземлени имоти -общинска собственост в границите на града и реализирането им за капитално застрояване, освен за общински жилища или публична социална и техническа инфраструктура, обекти на религията и спорта и озеленени площи за широко обществено ползване;

- изработване и приемане от общинския съвет на общинска жилищна програма с конкретни разчети за реализация, вкл. в условията на публично-частно партньорство.

С подробен устройствен план отделни поземлени имоти в жилищните територии могат да бъдат урегулирани за нежилищни нужди в съответствие с разпоредбите на чл. 17 от Наредба № 7/2003 г. на МРРБ.

6.1.5. Разположение и устройство на територии и устройствени зони за рекреация извън населените места

Планът устройва три зони за рекреационна дейност:

-Устройствена зона Климатичен курорт „Белите брези” - Ок1 . Курортът е съществуващ , от местно значение. Има възможност да повиши категорията си, с доразвитие на туристическата и спортната инфраструктура.

- Устройствена зона Язовир край с. Родопско - Одк. Курортът е с възможности за развитие на водни и риболовни спортове, атракции и къмпинг. Терените на техническата инфраструктура са обогатени с хеликоптерна площадка за борба с пожарите.

- Устройствена зона Ваканционно селище при с.Сухово- Одв. Осигурени са възможности за воден, риболовен спорт и леглова база - самото ваканционно селище.

6.1.6. Други териториални проучвания за урбанизация

Такава територия за Община Ардино е теренът , попадащ в проучванията за енергиен проект ХВ”Ардино” и каскада “Горна Арда”. Реализацията би променила коренно

съществуващата инвестиционна активност в района, но изпълнението му не може да бъде предмет и да бъде решено с този план - ОУПО.

Проектът е част от Националната енергийна система и перспективността му се оценя от нейните потребности за търсене, предлагане и пласмент на добитата енергия. Към момента , по данни на EVN - България, не е заявен такъв интерес.

7. ФУНКЦИОНАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИИТЕ ИЗВЪН НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА И СЕЛИЩНИТЕ ОБРАЗУВАНИЯ

7.1. Земеползване и устройство на териториите със земеделски земи

Земеделските земи не заемат съществен дял от общинската територия. Те представляват 34,8% от общата плащ на общината (11836 ха.) . От тях 22.65 % (2671ха.) са ниви . Преобладаващите категории са VIII и IX-та, и по-малко V и VII-ма.Те са основния ресурс за развитие на селското стопанство. Ливадите са 1768ха., а пасища и мери са 4556ха. Трайните насаждения са много ограничени- 328ха. Поземленият земеделски ресурс се характеризира със силата си раздробеност .Поради това и с оглед запазване на условията за съвременно развитие на селскостопанските дейности, както и в изпълнение на нормативните изисквания (вж. чл. 45 от Наредба № 7/2003 на МРРБ), с ПЛАНА се определят земеделските земи, чието предназначение може да бъде променяно само в точно определени случаи. За тях, на основание чл. 10, ал. 3 от ЗУТ се установява режим на превантивна защита, с който се запазва фактическото им ползване, без да се влошават техните качества. Режимът се определя за земеделските земи от V бонитетна категория, всички земеделски земи с трайни насаждения, всички земеделски земи с изградени системи за изкуствено напояване, земите за зеленчукопроизводство, ливадите, пасищата и мерите, както и прилежащите полезащитни горски пояси. Режимът на превантивна защита се отнася и за всички земеделски територии, попадащи в обхвата на защитени зони по Закона за биологичното разнообразие. Режимът не се отнася за земите по § 4 от ЗСПЗЗ.

Промяна на предназначението на земеделските земи от описаните видове се допуска, когато ПИ граничи с път от републиканската пътна мрежа или от общинската мрежа - най-малко бивш IV клас. В тези случаи промененото предназначение може да бъде за крайпътни обслужващи обекти, както и за териториално разширение на съществуващи населени места и селищни образувания. Когато имотът е с по-голяма площ, промяната се извършва само за част от него. При изработването на подробните устройствени планове да се съблюдават следните

нормативи: макс. **Пзастр. 60%; Кинт 1.2; мин. Позел. 30%; Н макс. (етажи) - 10 (3ет.).** Н макс. не се отнася за съоръжения.

Изключение от горните ограничения се допуска още за:

- изграждане на обекти на техническата инфраструктура и на комуналното стопанство за задоволяване на обществена потребност, вкл. хидромелиоративни мрежи и съоръжения, свързани с тяхната експлоатация;
- разширение на гробищни паркове или за нови гробищни паркове;
- изграждане на нови полезащитни пояси;
- изпълнение на мероприятия и строителство, свързани с опазването и експонирането на обекти на недвижимото културно наследство. Необходимият за целта териториален обхват се доказва със специализирани проучвания към ПУП.

За земеделските територии, попадащи в защитени зони по ЗБР, горните допускания са приложими, доколкото не противоречат на режимите, определени със заповедите за обявяване на защитените зони и стандартните формуляри и съответно плановете за управление на защитените зони след тяхното приемане.

Земеделските земи, които не попадат в така определения режим на превантивна защита, се устройват по реда на Закона за опазване на земеделските земи и свързаните с него подзаконови нормативни актове.

7.2. Земеползване и устройство на горските територии

Горските територии заемат 22145 ха. (65,2%)от площта на община Ардино . От тях със стопански функции са 64 ха , със защитни функции са 9,708 ха .Горите със защитни функции са: Защитена зона „Родопи - Средни”- BG 0001031 е 6490,9 ха.; Защитена зона „Добростан”- BG 0002073 е 3338,9 ха; СОЗ Янък панар е 2,2 ха. Горите се стопанисват от Държавни горски стопанства „Ардино” и „Боровица” . Преобладава държавната частна собственост- 86,5%, частната е 2,8% ,а общинската е 10,7% .Залесената горска площ е 20 265,3ха. (91,8% от цялата горска площ); незалесена дървопроизводителна площ е 34,5ха (0,2%) и недървопроизводителната е 1772,4ха. (8%) . От естествено растящите дървесни видове най-широко разпространени са: иглолистни (10446 ха.) - бял бор, черен бор, смърч, ела; широколистни (6896 ха) - дъб , зимен дъб. Интересът към горските земи е подсилен и от възможностите за лов.

Характеристика на горските територии

Характеристиката на горските територии е направена въз основа на извършената таксация и теренни проучвания в рамките на изработения ЛУП

По предназначение горите в общината включват три основни групи:

- с рекреационно значение, които са представени от: курортни гори, лесопаркове и зелени зони;

- защитни, които са представени от: вододайни зони, защитни ивици край язовири, и пътища, и гори (предимно култури) създадени по Технически проект за борба с ерозията (ТПБЕ);

- гори с дървопроизводствени и средообразуващи функции, които са с най-голям дял в общата площ на горските територии в общината.

Принадлежността на основната част от насажденията към групата гори без допълнителни ограничителни режими позволява да се провеждат по-рационално и с по-облекчени процедури необходимите горскостопански мероприятия. Ограниченията, които се прилагат в режимите на стопанисване на тези гори изцяло зависят от възприетата концепция на ползване, респ. на развитие на рекреационния (или защитния) им потенциал. Този факт е благоприятен, защото позволява дейностите по промяна лесовъдските параметри и структура на горските насаждения да се съобразяват с рекреационните им функции (респ. концепции за тяхното развитие). Горите, които са създадени по ТПБЕ са с относително малка площ. Функционално те спадат към групата на защитните гори, но при тях ограниченията и мероприятията са подчинени първостепенно на противоерозионните им функции.

Предвид стопанското, рекреационното, екологичното и естетическото значение на горите в община Ардино, ПЛАНЪТ предвижда запазване в максимална степен предназначението на тези територии и ограничаване възможностите за промяна на предназначението на съществени части от тях за други нужди.

ПЛАНЪТ отразява горските територии, които съответстват на определението на чл. 5, ал. 2 за защитни горски територии а именно: вододайни зони, защитни ивици край язовири, ж.п. линии и пътища, и гори (предимно култури) създадени по Технически проект за борба с ерозията (ТПБЕ).

ПЛАНЪТ отразява горските територии, които съответстват на определението на чл. 5, ал. 3 за специални горски територии, а именно:

• Горските територии включени в границите на защитените територии по смисъла на Закона за защитените територии и защитените зони, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие, както и такива, върху които по реда на други закони са определени и въведени особени статути и режими.

• Горските територии с рекреационно значение, за поддържане на ландшафта и с висока консервационна стойност. „Горски територии с висока консервационна стойност" са горски

територии с критично значение за опазване и поддържане на биологичното разнообразие, екологичните и социалните функции на горите. (§1, т.18 от Допълнителни разпоредби към ЗГ).

За описаните защитни и специални горски територии се **установява режим на превантивна устройствена защита** по чл. 10, ал. 3 от ЗУТ. Режимът не се отнася за случаите, в които с плановете за управление е определено друго. С този режим се запазва фактическото им ползване, без да се влошават техните качества.

Препоръчва се с Областния план за развитие на горските територии, на основание чл. 12, ал. 1, т.3 от Закона за горите, посочените защитни и специални горски територии да се определят като **зони за защита от урбанизация,** в които не се допуска извършването на строителство, с изключение на елементи от техническата инфраструктура и хидротехнически съоръжения, както и на съоръжения, свързани с управлението на горските територии (§1, т. 25 от Допълнителни разпоредби на Закона за горите). Допуска се още очертаване на екомаршрути, респ. изграждане на пешеходни и велоалеи, на съоръжения за опазване на културни ценности, както и на архитектурни елементи за обслужване на отдиха и туризма. Архитектурните елементи за обслужване на отдиха и туризма (алеи, заслони, водни площи, поставяеми елементи на парковото оборудване -пейки, маси, огнища, детски съоръжения и др., определени в §1, т. 2 от Допълнителните разпоредби на ЗГ) не се смятат за строежи и се изпълняват без смяна предназначението на горите, съгласно чл. 153, ал. 1 от същия закон.

Изграждането на допустимите обекти по предходните изречения може да става само извън обхвата на защитените местообитания и защитените територии и при съблюдаване на изискванията за защита на консервационните видове.

Останалите горски територии се устройват и стопанисват съгласно предвидените режими и конкретни лесовъдски намеси в одобрените лесоустройствени проекти за ДГС „Ардино " и ДЛС „Боровица".

7.3. Развитие на зелената система извън населените места и селищните образувания

7.3.1. Общи постановки. Философия на концепцията. Основни принципи на проектното решение

По отношение на елементите от зелената система на общината, попадащи в извънселищните територии, ПЛАНЪТ се основава на разработените, приети и действащи в момента стратегии, програми, планове и проекти, засягащи тези територии и очертаващи тяхното бъдещо устройване и развитие. За териториите с природозащитен статут ПЛАНЪТ се съобразява напълно с указанията от заповедите за обявяването им.

Една от целите на ПЛАНА е да предложи най-подходяща по характер и съдържание концепция за развитие на зелената система на общината, като изяви някои конкретни

извънселищни територии, притежаващи рекреационен потенциал и ги обвърже с разположените в близост до тях природни дадености, селищни територии и туристически или културни обекти. Горските насаждения и техните особености са главен ландшафтообразуващ елемент на района и своеобразен „гръбнак" на зелената система на общината.

Въз основа на гореизложеното и на базата на всички изследвания, които авторският колектив направи в рамките на краткото време, философията на представената концепция беше формулирана по следния начин: Предлага се устройство на територията, което предполага балансирано съотношение между рекреационни, средообразуващи, и защитни функции на природните ресурси в района, поддържане на разнообразието на екосистемите, опазване и съхраняване на биологичното разнообразие, опазване на културно-историческото наследство на региона, създаване и стимулиране на регионален и национален интерес към ценностите в района като част от развитието на туризма и спорта в общината.

Основните принципи на проектното решение са:

- ***Многоцелево използване на стопанските горски територии.*** Това са териториите, които не са обхванати в ал. 2 и 3 на чл. 5. от Закона за горите и чието стопанисване е насочено към устойчиво производство на дървесина и недървесни горски продукти, както и предоставяне на услуги. Когато бъде намерен оптималният вариант за съчетаването на стопанските, водозащитните и санитарно-хигиенните функции на горите с техните богати рекреационни възможности, горските насаждения освен дървопроизводителните и средообразуващите си функции могат успешно да изпълняват и важни социални функции, а именно: да са среда за краткотраен отдих на жителите и гостите на общината; да играят украсна роля покрай транспортните артерии; да осигуряват среда за естетическо и биологическо образование и обучение. Всичко това ще допринесе както за по-пълноценната реализация на жизнената дейност, така и за оформянето на ландшафта в крайградските части и извънселищните територии в общината. ПЛАНЪТ анализира и разкрива рекреационния потенциал на стопанските гори в общината и с оглед на неговото правилно усвояване предлага обявяването на специални горски територии „с рекреационно значение" и такива „с висока консервационна стойност" съгласно чл.5, ал.3, т.3, както и „зони за защита от урбанизация" съгласно чл. 12, ал.1, т.3 от Закона за горите.

- ***Превръщане на общината в атрактивна туристическа дестинация предлагаща разнообразен туристически продукт за целогодишен отдих.*** За осъществяването на този принцип е необходимо планиране устройството на някои горски територии със засилени рекреационни функции, без това да влиза в конфликт със стопанските им функции. Тези територии ще са изпълнени със съдържанието на рекреационни дейности и спортни занимания и игри и забавления. Добрите възможности жителите и гостите на общината целогодишно да

използват потенциала на ландшафтите за задоволяване на нуждите си от краткотраен отдих и различни рекреационни занимания се виждат и от географската характеристика на района. Отрасълът туризъм е с добри перспективи за развитие в почти всичките му разновидности на територията на цялата община, имайки предвид някои благоприятни предпоставки, като природо-географско разположение, културно-историческо наследство, автентичен бит и фолклор, кулинарни и еноложки традиции, и др. Съществуват много добри предпоставки за успешно развитие за летен пешеходен и конен туризъм, културен туризъм, спортен туризъм, ловен туризъм, екстремен(рафтинг) туризъм и селски туризъм. Културният туризмът е предпочитан начини за целогодишен отдих в България. Именно поради това:

- недвижимите културни ценности с експозиционни качества, разположени в извънселищните територии, следва да се социализират, като се създаде или подобри необходимата специализирана инфраструктура за достъп до тях и отдих около тях.
- на реките и другите водни течения и водни площи, като природна даденост, както и на скалните образувания в района, следва да се обърне особено внимание в ландшафтноустройствено и паркоустройствено отношение - да не им се "обръща гръб" и възпрепятства визуалния и физически достъп до тях, да не се "тампонират" и изолират от вегетативните обеми на зелената система на общината. За целта в ПЛАНА се предлага: атрактивните елементи на неживата природа да се експонират в максимална степен посредством изграждане на изгледни площадки и крайпътни отбивки, както и места за краткотраен отдих по протежението на комуникационните транспортни артерии от републиканската пътна мрежа, при каквато ландшафтноустройствена постановка в най-голяма степен ще бъде подобрена визуалната екология на извънселищната среда.

- ***Регулирано човешко въздействие в района.*** С цел запазване на природната среда се предвиждат предимно зони за еко туризъм с леко пешеходно движение. Отчитайки основното предназначение на териториите и възприетия ландшафтен подход при тяхното устройване, както и на базата на проучвания и анализ на рекреационните им ресурси и пределно допустимото им натоварване ПЛАНЪТ:

- предлага реалистичен вариант за тяхното устройване като конкретизира възможните рекреационни дейности, допустима урбанизация и т.н.;
- обосновава функционално зониране на териториите, с което да се гарантира многоцелевото им използване при балансирано съотношение между рекреационни, средообразуващи, и защитни функции на природните ресурси в района;

- предвижда устройствени режими за опазване културно-историческото наследство на региона, създаване и стимулиране на регионален и национален интерес към ценностите в района, като част от развитието на туризма и спорта в община Ардино;
- указва подходите, преценява кои от вътрешните комуникации ще бъдат транспортни с оглед обслужване или паркиране за определени зони и обекти;
- предлага подходящи режими на ползване и стопанисване на горите;
- предлага подходящи подходи за връзка със съседни природни територии и интегриране на стопанската дейност в контактните зони, като съгласувани за целите на рекреацията, спорта и туризма.

<u>7.3.2. Устройствен режим на водните обекти и непосредствените им крайбрежия: крайбрежни зелени зони и мелиоративни линейни зелени структури по протежение на водните обекти</u>

Община Ардино е много богата на естествени водни обекти. В изпълнение разпоредбите на чл. 30, ал. 2 и 3, т.1, 2 и 6 от Закона за биологичното разнообразие, ПЛАНЪТ осигурява устройствени условия за опазване на водните течения и откритите водни площи.

- запазва посочените обекти като елемент на физическата структура на общинската територия;

- отразява защитните режими за онези от тях, които са обхванати в екологичната мрежа „НАТУРА 2000", като не предвижда допълнителна урбанизация на прилежащите им територии, респ. строителната намеса.

ПЛАНЪТ запазва всички естествени обраствания - зелени структури в обхвата на принадлежащите земи на водните обекти по смисъла на Закона за водите и предвижда тяхното опазване, доколкото не възпрепятстват естествения отток, както и поддържането на обектите. Предназначението им е осигуряване срещу ерозионни процеси. Едновременно с това, те осигуряват „зелени коридори" - непрекъснатост на зелените и природните ареали, увеличаващи възможностите за активна аерация, както и естествени връзки за локални миграции на животински видове. Не на последно място, крайречните зелени структури представляват характерен ландшафтен акцент.

Във връзка с горното, не се допуска промяна на предназначението и/или разполагане на строежи в поземлените имоти на описаните обекти, включени в КВС, освен изграждане на водностопански и хидротехнически системи и съоръжения. В границите на урбанизирани територии, в т.ч. извънселищни паркове се допуска още и изграждане на съоръжения, свързани с водни спортове и атракции, на основание цялостен ПУП.

При поддържането и доизграждането на структурите да се съблюдават и следните изисквания:

- при подмяната на съществуващото или при ново озеленяване да се ползват растителни видове, идентични с естествените за мястото;
- да не се засаждат дървета в най-ниската разливан крайречна тераса (в зависимост от хидроложки проучвания за високи води с обезпеченост веднъж на 50 години).

Всички устройствени и строителни инициативи, респ. свързаните с тях планове и проекти, засягащи водните обекти се процедират при стриктно спазване на законоустановените процедури, отнасящи се до санкцията на компетентните органи (РИОСВ, Басейнова дирекция).

7.3.3. Предвиждания на ОУПО за активно прилагане на ландшафтноустройствени мероприятия и естетическо оформяне

Основна цел на тази част от предвижданията на ПЛАНА е запазване на ценните елементи и характеристики на естествените ландшафти и осигуряване на условия за управление и контрол върху процеса на антропогенизиране. В обобщение, тези предвиждания са:

- Опазване в максимална степен на горските територии и на първо място - на защитните и специалните гори, както е описано в т. 10.2.2. по-горе. По отношение на горските ландшафти внимание заслужават оформянията на окрайнините на горите и ландшафтно-устройственото третиране на пътищата, преминаващи през и покрай горски участъци. Най-подходящият начин да се приобщят горите в природната среда е да се наподобява това, което природата сама би създала на същото място. Това означава да се избягват правите редове, да се получи свободно очертаване на окрайнините на горите, да се следват гънките на терена, естествената конфигурация и др.
- Водещ устройствен принцип: планиране на „прекъсната урбанизация" осигуряваща свързаност на природните ареали и по-хармонично вписване на антропогенните елементи.
- Запазването на характера на селищните ландшафти се осигурява чрез изисквания към последващите подробни планове за съхраняване на традиционната за населеното място градоустройствена структура и предвиждане на подходящи правила и нормативи за застрояване на урбанизираните територии по отношение максимално допустимите плътност, КИНТ, височина/етажност, минимален % и вид на озеленяването в УПИ, начина на застрояване, за максимална застроена площ на обектите от основното застрояване в УПИ с големи размери и пр.

- Инженерните проекти за <u>изграждане на нови пътища и други линейни обекти на техническата инфраструктура</u> следва да осигуряват решения, нарушаващи във възможно най-малка степен ценните и характерни елементи на ландшафта – скални масиви, земни форми, съществуващо естествено или изкуствено едроразмерно озеленяване.

Освен изложените до тук, ПЛАНЪТ включва изисквания по отношение опазването и устройването и на други елементи на ландшафта, като крайпътното озеленяване (вж. т. 10.2.3.3.) и озелените територии около водните обекти (вж. т. 10.3.).

<u>7.3.4. Рекултивация и земеползване на нарушените територии</u>

Рекултивацията на нарушени територии обхваща комплекс от инженерни, мелиоративни, селскостопански, горскостопански и други дейности, изпълнението на които води до възстановяване на нарушените терени и до подобряване на ландшафта. С рекултивацията се възстановява годността на земята за земеделско, горскостопанско или друг вид ползване, като се оформя подходящ ландшафт.

На техническа и биологическа рекултивация подлежат:

- закритите депа за твърди битови отпадъци.
- строителни площадки на точкови и линейни обекти (след приключване на строителството);
- земи с нарушен почвен профил;
- изоставени бивши кариери или освободени площи от кариери, както и площите на всички кариери след приключване на експлоатацията им.

Видът на рекултивационните мероприятия за отделните обекти се определя с проекта за рекултивация, в съответствие с начина на последващото ползване на съответните територии. В случаите, в които с ОУПО не са определени конкретни устройствени зони, последващото ползване се съобразява с това на прилежащите територии - земеделски или горски.

<u>7.3.5. Устройствен режим на териториите, защитени по Закона за защитените територии и Закона за биологичното разнообразие</u>

ПЛАНЪТ изцяло респектира границите на защитените местности и природните забележителности, определени по реда на ЗЗТ Те запазват предназначението си и подлежат на опазване и устройство съобразно режимите на дейности, определени със заповедите за обявяването им, респ. с плановете за управление по чл. 55 от ЗЗТ след влизането им в сила.

Достъпът до защитените местности и природните забележителности се осъществява изцяло по съществуващи горски и полски пътища.

ПЛАНЪТ не предвижда урбанизация на земеделски територии, попадащи в защитени зони по Закона за биологичното разнообразие

За земеделските територии, попадащи в защитени зони по ЗБР, се установява режим на превантивна устройствена защита по чл. 10, ал. 3 от Закона за устройството на територията, с който се запазва фактическото им ползване без да се влошават качествата им. Режимът на превантивна защита се прилага до влизането в сила на планове за управление на защитените зони, след което устройството им се съобразява с общите правила за устройство, определени с настоящия ОУПО и изискванията на съответния план за управление.

ПЛАНЪТ запазва предназначението на горските територии. По смисъла на чл. 5, ал. 3, т. 1 от Закона за горите, горските територии, попадащи в защитени територии по ЗЗТ и защитени зони по ЗБР са специални горски територии. За специалните горски територии с ПЛАНА се установява режим за превантивна устройствена защита по чл. 10, ал.3 от ЗУТ, с който се запазва фактическото им ползване, без да се влошават качествата им. ОУПО включва препоръка, с Областния план за развитие на горските територии, специалните горски територии в община Ардино да се определят като зони за защита от урбанизация на основание чл. 12, ал. 1, т.3 от Закона за горите. В тези зони не се допуска извършването на строителство, с изключение на елементи от техническата инфраструктура и хидротехнически съоръжения, на съоръжения, свързани с управлението на горските територии, както и на съоръжения за опазване на културни ценности, на архитектурни елементи за обслужване на отдиха и туризма и др., които не се смятат за строежи и се изпълняват без смяна предназначението на горите, съгласно чл. 153, ал. 1 от същия закон.

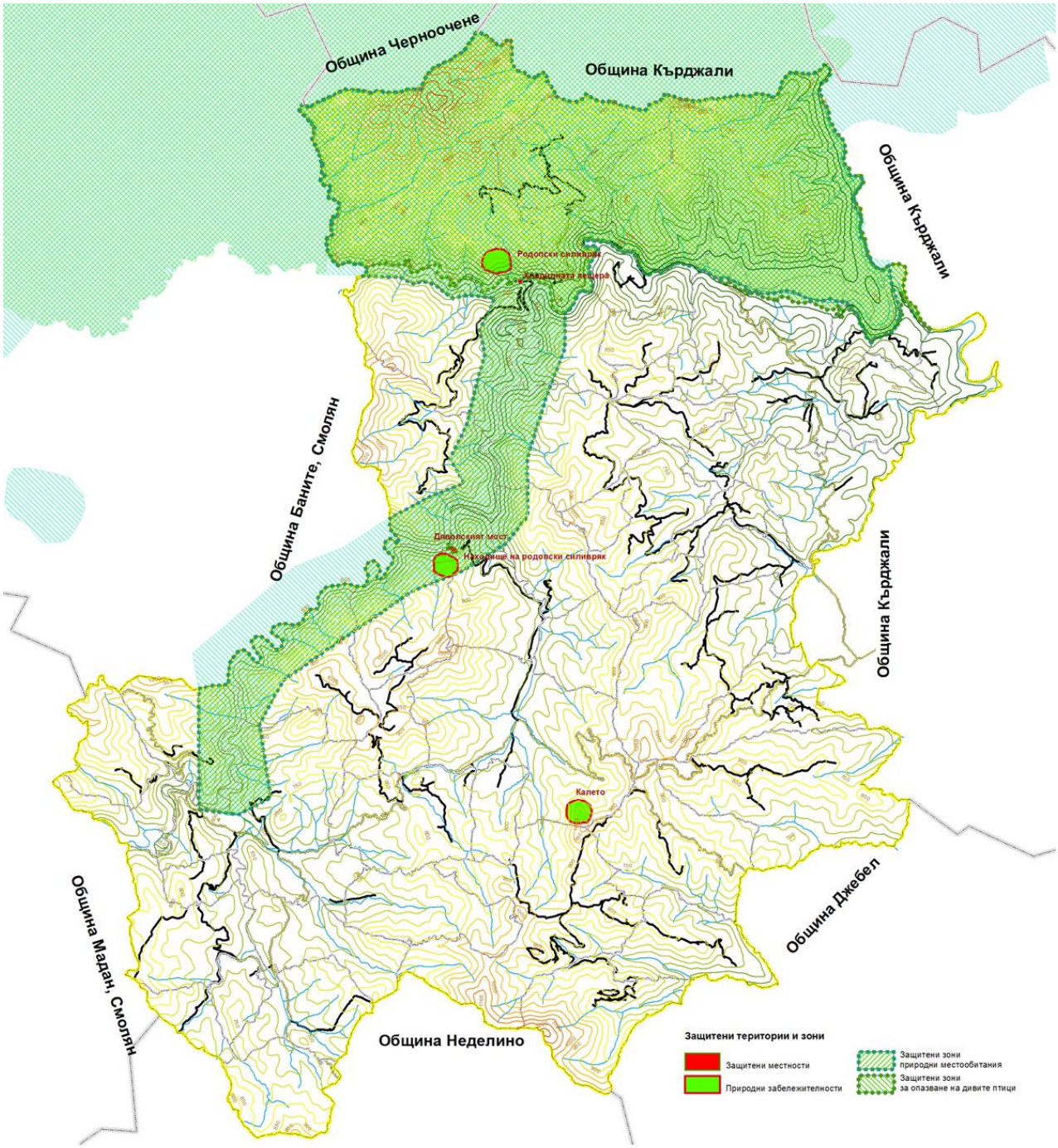
Горските територии в западната част на защитените зони могат да се устройват на базата на подробни устройствени планове по чл. 50 от Наредба № 8/2001 на МРРБ, съобразени с изискванията на плановете за управление (респ. на заповедите за обявяване и стандартните формуляри) на съответната защитена зона. С тези ПУП може да се предвиди само изграждане на техническа инфраструктура, разполагане на преместваеми обекти, на детски площадки, на мемориални обекти и на информационни елементи по чл. 32, ал. 1, т. 1, 2, 4, 5 и 6 от Наредба № 7/2003 г. на МРРБ, както и поставяне на архитектурни елементи за обслужване на отдиха и туризма, за които не се изисква промяна на предназначението, съгласно разпоредбите на Закона за горите. В такива паркове не се допуска изграждане на площни обекти с трайни градежи и настилки, описани в чл. 32, ал.1 . , т. 3 от цитираната наредба.

ПЛАНЪТ предвижда редица мерки за опазване и възстановяване на естествените и антропогенни ландшафти, в т.ч. специфични изисквания по отношение опазването на характерни техни елементи, като окрайнините на горите, полезащитните пояси, пасищата и

ливадите, естественото озеленяване по крайбрежията на повърхностните водни обекти, крайпътното озеленяване и др.

Освен изложеното до тук, устройственото зониране е направено при съблюдаване на принципа на „прекъсната урбанизация" за осигуряване на непрекъснатост на природната среда. В Правилата за прилагане на ОУПО са включени идентични изисквания и към последващото подробно устройствено планиране, както и към инвестиционното проектиране, особено на линейни обекти. При провеждане на пътища и проводи на техническата инфраструктура да се търсят технически решения с минимално нарушаване на средата и задължително осигуряване на свободно преминаване през тях на всички животински видове, представени на съответната територия.

Илюстрация която показва защитените територии и зони в община Ардино и съседните общини:

8. КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

8.1. Цел на разработката

Целта на разработката е да изпълни задълженията си към проекта за ОУП и чрез проучване и анализ да даде решение за териториалния обхват на зониране и устройствен режим, произхождащ от наличната материална база на наследството , необходимостта за неговото опазване, развитие и социализация. В приетия ОПР на община Ардино 2014-2020г. е поставена цел на раздела за недвижимо културно и природно наследство, а именно:

„*Опазването, валоризацията и социализацията на природното и културното наследство на общината да се превърне в значим ресурс за нейното икономическо развитие и просперитет. Да се превърне в устойчива туристическа и културна дестинация на Източни Родопи.*“

Задачата на раздела за недвижимото културно наследство в рамките на проекта за Общия устройствен план на Община Ардино е да създаде предпоставки и устройствена основа за опазването, ревалоризирането и социализирането на недвижимото културно наследство и да направи връзка със съседните територии от други общини.

Предвид обхвата и задачите на настоящия проект за изработване на Общ устройствен план на община Ардино, в раздела (подсистемата) за развитието на недвижимото културно-историческо наследство, са разгледани териториалните модели на зониране и принципите на интегриране на наследството в цялостното прогнозно развитие на общината. Изведени са изисквания към последващите нива на устройствено планиране и предложения за допълнителни специализирани проучвания и проекти касаещи недвижимото наследство.

Като обобщен резултат от обхванатата проблематика са предложени **общински политики за опазване, валоризация и социализация на културните ценности на територията на община Ардино.**

8.2. Проучвателна основа

Като изходна информация при разработването на подсистема Културно и природно наследство са ползвани данни и информации от различни източници, съдържащи данни за налични в територията археологически и архитектурни обекти, за ансамбли и паметници на културата, декларираните и обявени паметници на културата - актуализиран списък на недвижимите културни ценности за община Ардино от НИНКН и РИМ-Кърджали, изисквания от Заданието за проектиране на Общ устройствен план на Община Ардино.От проектантския екип бяха извършени огледи на място на населените места. При липса на кадастрални данни за НКЦ по населени места, огледите имаха ориентировъчен характер. Като цяло констатацията е ,

че има значителни архитектурни ансамбли в историческите селищни структури, свързани с прокарване на нови улици и значително и по-малък брой на съществуващите жилищни сгради - недвижими културни ценности, отколкото описаните в списъците на НИНКН.

В резултат на проучване и анализ на наличната изходна информация на картата на общината са сигнирани всички паметници с Протоколи и Решения на МК, със статут „зони с особена устройствена защита", както и отделни идентифицирани археологически обекти, за които съществуват данни от посочените източници.

За нуждите на ПЛАНА са ползвани следните документи и източници:

- Данните и изискванията, включени в Задание за изработване на проект за Общ устройствен план на община Ардино

- Становище на Министерство на културата относно Заданието за изработване на проект за ОУПО Ардино (изх. № 08-00-845/08.04.2014 г.);

- Информация от Националния документален архив (НДА) при НИНКН и Регионален исторически музей - Кърджали предоставена от ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ;

- Писма и Заповеди на Министерството на културата;

- Регистър на недвижимите културни ценности от НДА при НИНКН;

- Писмо на РИМ-Кърджали изх. № РД-08-78/16.04.2013г.

- Списък на военни паметници и паметни плочи в Община Ардино, РИМ – Кърджали;

- Консултации с Директор Регионален исторически музей – Кърджали;

- Специализирани публикации

8.3. Кратък исторически образ на територията на общината

8.3.1. Общи характеристики. Историческо развитие

Територията на община Ардино носи следите на всички исторически епохи. Тракийско, елинистично, византийско, средновековно българско, възрожденско и съвременно присъствие са напластявали култура и ценности.

За начало на заселването на този район се смята от времето на траките , от когато датират първите култови и некрополни обекти. Много изявени са паметниците от средновековието; особен интерес представлява поредицата от крепости (с различен характер и предназначение) по двата брега на р.Арда- някои от тях и до сега живописно надвесени над стръмните речни висини.

Селищата в днешната община Ардино са продукт на последните преселения след Освободителната Руско-турска война, когато големи маси от хора са преминавали през новоустановените граници в търсене на територия, защищаваща народностната и религиозната им цялост.

Територията на днешна община Ардино остава малко встрани от трансевропейски културни коридори но е в близост до обекти като светилището Татул, което означава , че със своите обекти от по-ниско категорийно ниво , може да допълни туристическия познавателен маршрут и да обогати интереса със самобитността на своята територия. Със своята културна и научна стойност и обществена значимост се отличават археологическото наследство от праисторията, Античността и Средновековието в и извън населените места в общината, съхранените жилищни сгради, християнски и мюсюлмански религиозни обекти, както и исторически ценности, в т.ч. паметници и паметни плочи на загиналите във войните.

Първият писмен извор за град Ардино са записките на френския изследовател Огюст Викенел от 1847 г., който пише: "Джамията на Иридере – това мохамеданско село състоящо се от махали, разположени по долината се забелязва на доста голямо разстояние."

Старото име на гр. Ардино е Иридере по името на малката река, която тече през селището. През османско владичество Иридерска околия заема средищно географско положение в султанската земя Султанери. След Руско-турската война тя е присъединена към новосъздадения Гюмюрджински санджак, Одрински вилает. Към края на XIX в. Иридере е малко селище с няколко бараки на чаршията и една джамия (запазена и до днес) и тясно мостче над едно от деретата. По данни на турското салнаме от 1898 година населението на Иридерска каза е общо 34 338 души. След Първата световна война се включва в Мастанлийски окръг. През 1934 г. Иридере се преименува в Ардино и заедно с десетте села: Давидково, Ленище, Бял извор, Петково, Долно Прахово, Загражден, Русалско, Лъджа, Безводно и Чамдере, образува Ардинска околия и се включва в състава на Старозагорска област. През 1960 година Ардино е обявен за град.

В град Ардино има изграден Музей през 70-те години, който в момента се реставрира и ще се възстанови музейната сбирка.В централната част на града е разположена Джамията, която е строена през XV век и е реставрирана през XIX век. В града има и църква, която е реставрирана през 2003 година.

8.3.2.Културно-исторически потенциал на общината

Културно-историческия потенциал на Ардинската община се определя от няколко основни фактора:

- Исторически места, събития и личности
- Археологически находки и паметници
- Архитектурни паметници
- Етнография и фолклор

В културата и традициите на населението от района тези четири фактора са неразделни компоненти от ежедневния бит и празничните ритуали на населението.

В цивилизационното развитие на разглежданата територия се различават:

- бронзова епоха,
- тракийска епоха,
- гръцка цивилизация,
- римска епоха,
- I-ва българска държава,
- II-ра българска държава,
- Османско робство,
- Освобождение и след Освобождение.

Богатата тракийска култура,която се запазва дълго време в тракийските земи, дава силно отражение за формиране на християнството у нас. Етнически вярвания ритуали и традиции се преплитат , интерпретират чрез християнството ,като придават специфичен характер на културата и религията. Сред малкото блестящи примери в средновековната култура са руините на крепостите „Кривус" , „Патмос", „Калето" , „Крепост Чандере". През епохата на късното средновековие настъпва общ икономически упадък в района, което се отразява на развитието на архитектурата.

По време на османското робство населението в Източните Родопи променя своя етнически състав- населението е от турски и български етнос, което е запазено и до сега.

Религията, езика и обичаите стават главни носители на духа и народната култура. Преплитането във вековете на езичество, християнство и ислям и народен епос съхраняват до наши дни самобитната местна традиция.

През периода на Възраждането се създава основно запазената до днес архитектура на „родопската къща" с характерното използване в градежа на каменни строителни елементи .

Помехамеданчването като исторически факт се отразява най-вече в култовата архитектура и някои особености на функционалното разпределение на жилищната. По тази причина до наши дни са останали значимо количество мюсюлмански култови сгради, подменили по-предишните християнски.

От следосвобожденския период няма запазени НКЦ , които да представляват интерес за проучването или да са база за туристическа активност

8.3.3. Статистика и териториално разположение

На територията на община Ардино, по информация на НИНКН и РИМ-Кърджали, има 19 броя културно-исторически забележителности и паметници на културата и 3 броя възпоменателни знаци, издигнати по повод участието на България във войните.

За **недвижимите културно-исторически паметници**, категориите на обектите са „национално значение" и категория „местно значение". По-важните обекти са:

1. „Дяволският мост на река Арда" е един от най-известните в страната паметници на родопското архитектурно изкуство. Той е най-големият и величествен родопски мост, построен още през XIV в. на древен път, свързващ Беломорието с Горнотракийската низина. Мостът отстои на 10 км от гр. Ардино и до него може да се стигне с автомобил. „Дяволският мост" е дълъг 56 м и широк – 3,5 м. Има три свода, като височината на централния свод достига 11,50 м. Под моста тече р. Арда, която образува изключително красив каньон с големи меандри. По време на пълноводната фаза нивото на реката се покачва с 5-6 м, въпреки това „Дяволският мост" е удържал на водната стихия през вековете. С писмо № 630 на НИПК от 24.02.1984 г. мостът е обявен за паметник на културата и се охранява от закона. Под охрана са също и подходите към моста, които представляват стари стръмни пешеходни и животински пътеки. Със Заповед № РД-552 от 07.05.2003 г. на МОСВ е обявен за историческо място "Дяволски мост" в **защитена местност"Дяволски мост",** землище с.Дядовци. Със заповед РД9Р-0011/ 25.07.2011 г. на МК , **вида на обекта е променен в „археологическа НКЦ", а категорията е променена в „национално значение".**

2.Тракийското светилище "Орлови скали" се намира на около 3 км южно от гр. Ардино. В отвесните скали са издълбани 100 ниши с различна големина. Предполага се, че тези ниши са имали култово предназначение. Не са извършвани археологически проучвания. Светилището е обявено за **историческо място в природна забележителност** със Заповед № 345/17.05.1979 год. на председателя на Комитета по опазване на природната среда, заведено под № 787 в Държавния регистър на **защитените територии** и Заповед № РД 550/07.05.2003 год. на МОСВ. Поради големия наклон на терена, от различните страни височината на скалния феномен не е еднаква. От западната страна тя е най-висока – 30 м, от север и юг – около 25 м, от изток – 10-12 м. На недостъпно място в скалите са издълбани от човешка ръка 100 скални ниши (понастоящем са 97, другите три са вече разрушени), представляващи некрополи с трапецовидна форма. Подобни скални паметници има и на други места в област Кърджали (Безводно, Три могили, Мезек, Татул и др.), но най-многобройни са скалните ниши в „Орлови скали". Със заповед РД9Р-0010/ 25.07.2011 г. на МК **вида на обекта е променен в „археологическа НКЦ" , а категорията е променена в „национално значение".**

3. Връх "Алада" е висок 1241 m и се намира югозападно от гр. Ардино. От върха се открива красива панорамна гледка към Родопите. При археологически разкопки на върха са открити предмети от късната бронзова епоха. Категорията на обекта **е „местно значение".**

4. Крепостта „Кривус" се намира северно от гр. Ардино, на около 2 км от с. Башево. Крепостта е разположена в живописен меандър на р. Арда, в края на скален нос, надвиснал на

около 100 m над реката, която обгражда „Кривус” от три страни. По живописното си разположение мястото напомня Царевец. Сведения за крепостта „Кривус” се съдържат в хрониките на византийския историограф Георги Акрополит, което дава основание да се приеме, че крепостта датира от средновековието. Добре е запазена само цитаделата (вътрешната крепост), която е с размери 50 х 40 м. Стените на крепостта са високи до 6 m. Категорията на обекта **е „национално значение”.**

5. Крепостта „Патмос” се намира на границата с община Кърджали, на скалист полуостров, образуван на мястото на вливането на р. Боровица в Арда. Сега тези участъци на двете реки са завирени от яз. "Кърджали". Крепостта е по-голяма от съседната „Кривус”, с добре запазени останки от крепостни стени, основи на кула и черква. Крепостта се намира на левия бряг на р. Боровица, срещу туристическата хижа "Боровица", която е на десния бряг срещу крепостта. За да се стигне до крепостта, трябва да се пресече р. Боровица с лодка. От брега до крепостта се стига за 20 минути. Хижа "Боровица" се намира на 18 км от гр. Кърджали, като автобусът е до близкото село Дъждовница. Категорията на обекта **е „национално значение”.**

6. Тракийска Крепост „Калето” се намира на 700 m от “Орлови скали”, южно на върха. Запазени са руините от крепостта “Калето”, която е обявена за историческа местност а със заповед № РД-550 / 07.05.2003г. МОСВ е прекатегоризирана в **„природна забележителност**”, площ 0,5 ха, ДГФ. Не са извършвани археологически проучвания. Крепостта е изцяло разрушена. Категорията на обекта **е „местно значение”.**

7. Късноантичен и срдновековен некропол махала Стар читак с. Сухово. Обектът е проучен. Категорията на обекта **е „местно значение”.**

8. Тракийска куполна гробница – махала Стар читак, с.Сухово, проучен. Категорията на обекта **е „местно значение”.**

9. Средновековна крепост с некропол в местността „Хисар”- с. Башево Категорията на обекта **е „местно значение”.**

10. Воденица на река Арда – с. Бял извор. Категорията на обекта **е „местно значение”.**

11. Стоянов мост на река Арда – с. Бял (Бели) извор. Категорията на обекта **е „местно значение”.** След направените ремонтни дейности и осъвременена настилка (асфалт), обектът е загубил историческата си идентичност.

12. Антична, късноантична и средновековна крепост, м. „Дзенавизари хисар”, десен бряг на река Арда при с. Любино.

13. Надгробна могила в източния край на с. Млечино, по пътя за с. Горно Прахово**.** Категорията на обекта **е „местно значение”.**

14. Средновековна крепост с.Башево. Намира се на скалист отвесен връх на 2 км от селището, местност Асара, северно от селото. Река Арда обикаля крепостта от три страни. Обектът е част от системата отбранителни съоръжения , построени по двата бряга на река Арда.Южната половина на крепостта е заета от цитадела; запазени стени с бойна площадка и бойници, входове , квадратната кула.Определена е с Византийска културна принадлежност. Категорията на обекта **е „местно значение".**

15.Средновековен некропол в местност Гяур мезар. Разположен е източно от крепостта. Двата обекта могат да се третират в един комплекс. Категорията на обекта **е „местно значение".**

16. Светилище от късно-халколитната епоха , м.Адата с. Паспал.Има опасност обектът да бъде унищожен от изграждането на каскада „Горна Арда" , ХВ „Мадан". Категорията на обекта **е „местно значение".**

17. Воденица на река Арда при с.Бели (Бял) извор. Категорията на обекта **е „местно значение".**

18. Късносредновековен мост , с Боровица. Намира се на 1,5 км. Северозападно от селото **.** Мостът е залят от водите на язовир „Кърджали" и е видим само при падане на водното ниво. Практически обектът е лишен от възможност за експониране.Категорията на обекта **е „местно значение".**

Към културно-историческото наследство в общината спадат и **няколко къщи** – архитектурни паметници на културата, както следва.

19. Хаджисюлеймановите къщи. Намират се извън регулацията на гр. Ардино. Категорията на обекта **е „местно значение".**

20.Комплекс административна сграда и барутчийница към старата казарма в гр. Ардино. Категорията на обекта **е „местно значение".**

21. Делихасановата къща/кула в махала „Лобода", с. Жълтуша. Категорията на обекта **е „местно значение".**

22. Къщата на Шакир Мехмедов Адилов в с. Жълтуша. Категорията на обекта **е „местно значение".**

23. Къщата на Кадир Хаджи Кадиров в с. Жълтуша. Категорията на обекта **е „местно значение".**

24. Къщата на Мюмюн Мехмедов Ахмедов в махала Търнава, с. Чубрика. Категорията на обекта **е „местно значение".**

25. Къщата на Хикмед Алиев Ахмедов в махала Търнава, с. Чубрика. Категорията на обекта **е „местно значение".**

26. Комплекс- Джамия с училище в с. Горно Прахово

27. Култов комплекс „Адата” е в опасност от унищожение, ако се изпълни проекта „Горна Арда”.

28. Запазени жилищни комплекси- представители на родопската къща - например в селата **Любино, Латинка, Дядовци** (предмостието на Дяволския мост) .

29. Махала”Песнопой” по пътя за Дяволския мост.

30. Джамията в с. Любино

31. Комплекс в центъра (мегдана) на с. Русалско - жилищни сгради с магазини и дюкяни на първия етаж.

32. Могилата по пътя за с.Горно Прахово- с необходимост от проучване.

33. Керванджийския път от Дяволския мост през с. Латинка.

Възпоменателни знаци, издигнати по повод участието на България във войните. Това са:

34. Паметна плоча и паметник на Фильо Запрянов . Намира се м терена на казармите на гр. Ардино.

35.Войнишки паметник в с.Ахряново. Построен е в памет на загиналите в Балканската война.

36. Войнишки паметник в с.Бял извор. Построен е в памет на загиналите в Отечествената война войници от селата Бял извор, Диамандово, Мусево, Жълтуша и Падина.

От изброените по-горе архитектурно-строителни паметници НКЦ , неизследвани, неописани но с потенциал за развитие на туризма , с възможност за социализация и включване в образователно-опознавателни туристически маршрути са обекти –групово представени , като тези в с. Латинка, с.Любино (джамията), с. Горно Прахово (мюсюлманския център), центъра на с.Русалско.

Културно-историческите обекти на територията на Община Ардино са много подходящи за работа с деца.

Не на последно място са и запазените живи занаяти и традиции, като тъкането на козяци в с.Жълтуша, техниката за работа с маниста , запазена сред българомохамеданите.

8.3.4. Сигниране на обекти и защитени територии за опазване на НКН. Териториален анализ

След анализ и съпоставка на данните за недвижимите КЦ, те са локализирани и съответно сигнирани на топографска карта на общината в мащаб 1:50000.

С координатна точност са сигнирани и защитените територии с наличие на археологически паметници, съобразно с предоставени схеми по КВС и Протоколи на МК.

Археологическите обекти (само описани и декларирани) са сигнирани обобщено и приблизително, съобразно текстовите описания.

В резултат на тези териториални анализи ясно могат да се обособят няколко зони с концентрация на археологически обекти:

- По поречието на р.Арда;

- по „Керванджийския път”.

Особености на териториалната локализация на археологическите обекти и архитектурно-строителните паметници

Безспорно най-голяма концентрация на подобни обекти се констатира в зоната на р. Арда.

Останалите съхранени материални следи на археологическото наследство се локализират предимно в извънселищни територии, отдалечени от урбанизираните структури на съвременните населени места.

Не съществуват достоверни данни за датиране на съвременната териториална структура на селищната мрежа в общината, но по предложение тя е формирана в днешния си вид в края на 18-ти и през 19-ти век. За разлика от тракийския, античния и средновековния период, съвременното заселване се е формирало предимно във връзка с търсене на препитания и сигурно убежище от исторически катаклизми.

В разглежданата територия ясно се различават двете непокриващи се мрежи на заселване:

- тази на съвременните населени места, разположени в близост до препитанието

- и тази на първичното заселване и усвояване на територията и заселването по високите части на полупланинските зони в дълбочина, определено от основния поминък на траките и от нуждата на укрепления, които да защитават рударските селища.

8.3.5. Изявяване на тематични зони с концентрация на НКЦ

Планът идентифицира следните тематични зони с концентрация на НКЦ:

- Археологически тематични зони: култови и некрополни съоръжения и обекти;

- Крайречна зона на заселване, крепости: селища и укрепени места;

- Търговски маршрути и места на обществена активност.

8.3.6. Анализ и диагноза на състоянието на НКН. Проблемни зони

Анализът е базиран на критериите значимост, физическо състояние, застрашеност и близост със зони с активни процеси на урбанизация, неприлагане законовите задължения , обезлюдяване и липса на финансов ресурс.

В проблематиката на ОУПО се разглежда начинът на взаимодействие на така изявените тематични зони със тяхната историческа стратификация по отношение на съвременната селищна мрежа и прогнозното функционално зониране на територията на общината.

НКЦ се разглеждат не като единични или групи обекти, а като зони, в които съвременните функции получават определена специфика и възможности за обогатяване в сферата на културния и познавателния туризъм.

Недвижимите културни ценности на територията на община Ардино (археологически и архитектурно-строителни) са анализирани на първо място според тяхното местоположение спрямо съвременната селищна мрежа и по отношение на начина на взаимодействие с прогнозното функционално зониране на териториите на общината.

Именно тяхното местоположение по отношение на съвременните урбанизирани среди и съвременния начин на ползване на извънселищните територии (земеделски и горски) се оказва от решаващо значение за тяхното физическо състояние и застрашеност.

НКЦ във всичките им видове и категории особено в извънселищните територии са неделими от специфичната природна среда и тази уникална характеристика предполага целенасочена интеграция на обектите и дейностите по опазване и социализация на историческото и природно наследство.

Физическо състояние и застрашеност на обектите, във връзка с тяхното местоположение в територията

Анализираните източници на информация не дават конкретни сведения и оценки за физическото състояние на недвижимото културно-историческо наследство в територията.

Археологическите и архитектурно-историческите КЦ могат да се разглеждат в няколко основни групи.

- археологически находки, идентифицирани обекти и археологически недвижими културни ценности в извън селищна среда. Тези обекти, поради тяхното местоположение - в отдалечени и трудно достъпни местности, без директен достъп (дори и по черен път), са относително запазени, в рамките на тяхната естествена природна среда, често пъти в близост или в съчетание със защитени местности (по ЗЗТ) или природни забележителности. Най-често са видими или частично видими на терен.

- археологически находки, обекти и археологически паметници на културата на територията на съвременните населени места.

- археологически находки, обекти и археологически паметници на културата в извънселищна среда в процес на активна урбанизация. Тези територии се определят като проблемни зони. В тях археологическите обекти в най-голяма степен са застрашени от неправомерно заличаване и разрушаване.

Проблемните зони обхващат широк хинтерланд около култовия комплекс в местност „Адата” , попадащ в строителното петно но каскадата „Горна Арда” Въпреки направените уточнения на същия енергиен обект относно запазване ценността на „Дяволския мост” ,

предполагаемото строителство ще внесе нетипичен ландшафт и ще промени коренно природната рамка на обекта.

Голяма част от архитектурно-строителните НКЦ разположени в съвременните села в общината са със статут „декларирани" и „обявени" , има и много , за които не са провеждани процедури. Някои от тях, особено в селата, към днешна дата са изчезнали. Предимно това са жилищни сгради от типологията. Определено този тип НКЦ са застрашени от изчезване на територията на Община Ардино. Относително съхранени в селата са жилищните сгради (дори цели махали) църквите и джамиите, строени от средата на 19 в. до началото на 20-ти век.

Физическото състояние и степента на застрашеност на архитектурно-строителните НКЦ на територията на махалата „Песнопой" , запазени жилищни структури в селата Латинка, Любино, следва да са обект на отделно специализирано проучване в значително по-подробни мащаби от тези на ОУПО.

Според състояние на информацията и документацията за обектите

Наличните опорни данни за недвижимото материално и природно наследство следва да се преразгледат с цел създаване на актуална база данни.

Археологическите обекти и находки в извънселищна среда са локализирани приблизително по описание. Данните за тях се свеждат до наименование и приблизително датиране. Липсва картиране, архитектурно и геодезическо заснемане. Не са придружени със снимков материал.

Архитектурно-строителните НКЦ разположени в съвременните селища не са сигнирани в кадастралните карти/планове. Липсва архитектурно заснемане и снимков материал дори на характерни типологични образци. Съществува опасност от заличаване на тези типологии.

Обобщена оценка (диагноза) на състоянието на подсистема НКН

- Неравномерна степен на проученост на археологическите обекти в различните части на крайбрежната зона;

- Ниска степен на проученост и документиране на археологическите и архитектурно-строителните обекти в територията във вътрешната (южна част на общината);

- Ниска степен на социализация, или липса на социализация на по-голяма част от обектите на наследството;

- Липса на актуализиран статут и териториално и обектно насочени норми и режими за опазване на голяма част от недвижимите културни ценности;

- Липса на достатъчно конкретни намерения в приетите вече документи на местната власт, по отношение социализацията на обектите на наследството. Не е създаден План за опазване и управление на НКЦ, няма изработена Програма за развитие на туризма. Единствения стратегически документ, който сезира НКЦ е и Общински План за развитие

(2014-2020 г.). Община Ардино е включена в мащабен проект с голям туристически и икономически потенциал - ”Пътят на виното - пътят на боговете” с обхват общините от област Кърджали. Липсват междуобщински проекти, с общините извън границите на областта , макар тези съвременни административни граници да са относителни спрямо историческите факти и връзки, и разпространение на еднакви и близки артефакти, които са подходящи за изработване на нови тематични маршрути.

- Лошо физическо състояние на обектите, част от които са застрашени от обезличаване и разрушаване;

- Затруднена или липса на физическа достъпност до голяма част от тях;

- Ниска или липса на популяризация на обектите сред населението и туристите;

- Липса на единна информационна система за НКЦ;

- Липса на информираност на обитателите / собствениците на НКЦ за изискванията за опазването им, ниска мотивация на управлението на общината и липса на управленски механизми за финансиране на дейности за експониране и експлоатация и адаптация на обектите.

8.4. Систематизиране на съществуващите нормативни документи и конкретни изисквания по опазване на КИН

8.4.1. Систематизиране

Правна и Нормативна база при реализация дейностите по ОУПО в сферата на наследството

Според международните и европейските ангажименти на Р България, за територията на страната, респ. за община Ардино са в сила.

- Конвенция за опазване на световното културно и природно наследство, обн. Дв, бр. 44 от 27.05.2005 г.

- Конвенция за защита на архитектурното наследство на Европа (ратифицирана с решение на великото народно събрание от 25 януари 1991 г, ДВ, бр. 13 от 1991 г в сила от 1 май 1991 г), обн. ДВ. Бр. 42 от 28 май 1991 г.;

- Европейска конвенция за опазване на археологическото наследство, Обн. ДВ, бр. 70 от 10 август 2004 г.;

- Европейска конвенция за ландшафта, обн. Дв.Бр. 22 от 15 март 2005 г.;

- Конвенция за опазване на подводното културно наследство, обн. ДВ, 06 октомври 1987 г.;

- Национална нормативна система ЗНКЦМ и от 10.04.2009 г. - ЗКН, ЗУТ, ЗЗТ и съответните подзаконови актове, Концепция за Културния туризъм на МК и др.;

- Специализирани, териториално насочени нормативни документи и решения;

- Писма , Заповеди , Протоколи и Решения на МК с придружаващите ги схеми.

За територията на община Ардино освен общата законова база за страната (ЗКПЦМ до 10.04.2009 г. и ЗНКН от 10.04.2009 г.) не действат изискванията на конкретни териториално насочени поднормативни актове.

За съществуващите недвижими културни ценности (НКЦ) на територията на община Ардино не са издавани във времето различни нормативни, поднормативни и административни актове в зависимост от действащото законодателство и от категорията им.

8.4.2. Статут на НКЦ

Според тяхната категория недвижимите НКЦ в община се класифицират както следва:

- Недвижими единични обекти и комплекси
  - от национално значение;
  - от местно значение;
  - за сведение;
  - декларирани.
- Ансамблови НКЦ (няма декларирани);
- Сгради участващи в обемното изграждане;
- Археологически обекти без специализиран статут на защита;
- Мемориални обекти.

Обявените и декларирани по реда на ЗНКПМ НКЦ, получават статут на НКЦ съгласно ЗКН, Преходни и заключителни разпоредби;

Съгласно документацията на НИНКН на територията на общината са изброени следните НКЦ:

- археологически недвижими културни ценности;

- сгради обявени за недвижими културни ценности - с местно значение и за сведение от които: Недвижими културни ценности с национално значение; Сгради декларирани като Недвижими културни ценности; Сгради участващи в обемно-пространствено изграждане на населените места.

За селата в общината са изброени НКЦ - декларирани, архитектурно-строителни и археологически по приложените списъци.

8.4.3. Режими на опазване

Все още не са изработени и приети Режими на опазване на НКЦ по смисъла на ЗКН.

До тяхното изработване местната власт, собствениците на имоти и инвеститорите във всички зони с особена устройствена защита, сигнирани в проекта за ОУПО Ардино (М 1:25000 и за населените места - детайл М 1:5000) следва да спазват режимите на ползване, описани в административните актове (Протоколи) за констатиране на съответната НКЦ, местност с НКЦ, или Зона, приложени към настоящата документация, за които има такива.

За археологическите паметници се изпълняват ограниченията според Протоколите на комисиите към МК.

До приемането на СИП към ОУПО остава в сила задължителното изискване за съгласуване на всяка инвестиционна намеса с МК (респ. след становище на НИНКН).

Развитието на туризма в бъдеще , правят неотложна необходимостта от изработване на специфични правила за опазване на природните и културни ценности , на проектираната територия. До приемането на СИП към ОУП остава в сила задължителното изискване за съгласуване на всяка инвестиционна намеса с МК (респективно становище от НИНКН).

8.5. Концепция и прогноза за развитие на недвижимото културно наследство

Общият устройствен план на община Ардино разглежда обектите на недвижимото културно наследство в пълния им обхват, като не включва устройствени предвиждания, застрашаващи тяхната цялост и физическо опазване. ПЛАНЪТ създава устройствени условия за опазване на недвижимите културни ценности и тяхната среда и за реализация на социално-икономическия им потенциал като ресурс на туризма и достояние на населението.

8.5.1. Актуални процеси на взаимодействие на системата на НКН с прогнозното функционално зониране на проблемните зони

Преобладаваща част от достигналото до наши дни недвижимо културно наследство е съхранено именно поради неговата отдалеченост, обособеност и в голяма степен - недостъпност и изолираност спрямо съвременно функциониращите урбанизирани, селскостопански и горски територии в общината.

Що се отнася до недвижимите архитектурно-строителни паметници в селата на общината от по-късни периоди (Възраждане и послесвобожденски период), бидейки включени в жилищните зони на съвременните населени места, претърпяват негативно развитие - разрушаване, изчезване и частична адаптиране към съвременните функции на средата (Стоянов мост , например) Това се отнася както към цялостната градоустройствена структура на жилищните зони (и най-вече а общинския център), така и към физическото състояние на конкретните НКЦ. В град Ардино обектите на НКН, които биха представлявали интерес от гледна точка запазване на специфичен квартален облик са почти унищожени - няколко жилищни , обществени и складово-производствени сгради, предимно общинска собственост. Старата квартална структура е преобразувана, изработват се частични изменения на ПУП с цел разпореждане с общинска собственост. **Селските населени места са претърпели значителни изменения на уличните пространства, в следствие на прилагане на нова улична регулация.**

Относително запазена е градоустройствената структура в центъра на с.Русалско-площаден комплекс; махали и жилищни структури - махала „Песнопой”, с. Любино).

8.5.2. Интеграция и развитие на системата на НКН при взаимодействие с другите функционални подсистеми в прогнозния период

Наличната база на НКЦ не е застрашена толкова от екстензивно развиващи се процеси на урбанизация, колкото от други съпътстващи процеси като демографска и икономическа криза и липса на основни документи , произтичащи от прилагане на специализираните закони или стратегически документи. Ето защо , задължително е тяхното създаване, и прилагане , след което ще се започнат археологически и архитектурни обследвания и проучвания. В зависимост от резултатите на тези проучвания, следва да се предприемат мерки за консервация и експониране на обектите и археологическите и архитектурни обекти и тяхното социализиране като значим елемент на културния туризъм в общата структура на зоната.

Към обособените и отдалечените зони и отделни значими обекти на археологическото наследство с последващи устройствени мерки е необходимо да се осигури подходящ достъп (обслужващи пътища, екопътеки), а при доказана необходимост и посетителски центрове.

Във вътрешността на общината и свързаните с тях укрепления и могилни некрополи необходимата съпътстваща туристическа инфраструктура следва да се развива и в самите населени места.

В рамките на цялата територия на общината следва да се проектира и реализира цялостна информационна система за проучените и експонирани недвижими паметници с основен туристически и информационен център в гр. Ардино.

8.5.3.Специфични/Специализирани режими на устройство на територията и изисквания към последващи фази на устройствено планиране за зони с наличие на КИН

А. Режим на особена устройствена защита по ЗКН - за археологическите подобекти в неурбанизираните среди се определят конкретизиращи изисквания към начините на земеползване

За зоните с установен статут по ЗКН в неурбанизирани среди не са допустими изкопни работи, несвързани със селскостопанските работи, а за тези намиращи се в земи - горски фонд, не са допустими сечи или залесителни мероприятия в радиус 200 м около координатно локализираните обекти.

Акваторията с установени археологически ценности в язовир Кърджали е територия с особена защита. В тези зона всички дейности и действия, свързани с накърняване на язовирното дъно предварително се съгласуват с МК.

Аналогично е отношението към територията, попадаща при бъдещо строителство в обхвата на бъдеща каскада „Горна Арда" участък Община Ардино.

Б. Превантивна устройствена защита - за зони с установени по описание , но нелокализирани археологически НКЦ

За зони с установено наличие на археологически обекти и за имотите на археологическите обекти, след тяхното определяне, не са допустими изкопни работи, дълбочинна обработка на почвата, засаждане на дървета и култури с дълбока коренова система, като се допуска плитка обработка на почвата (оран) до 0,25 м;

В. Специализирани устройствени режими за урбанизирани територии и такива предложени за урбанизация с функция „селища с потенциал за селски туризъм"

Зоните с наличие на идентифицирани и категоризирани НКЦ са зони с ОСОБЕНА териториално-устройствена защита, съгласно чл. 10, ал(2) от ЗУТ, (защитени по ЗКН).

Тези зони са означени със специална сигнатура в чертежа на ОУПО и означават допълнителен специфичен режим на устройство към основната функционална характеристика на устройствената зона. Този допълнителен, специфичен режим на устройство преди всичко е свързан с допълнителни проучвания на НКЦ и съгласувателни процедури при следващите нива на планиране и проектиране, във връзка с опазването на характера на зоната и непосредствената околна среда на НКЦ (комплекс, ансамбъл, групов или единичен паметник).

За посочените обекти са въведени специфични устройствени зони с режими както следва:

Части от Жм1 - НКН, Жм2 - НКН - основни дейности за зоната за селски туризъм е разкриване, консервация и експониране на елементи.

С допълнителни изисквания към устройствения режим в процедурно отношение (задължително съгласуване на ПУП и ИП с МК) са и всички означени на плана зони с особена (по отделен закон - в случая ЗКН) устройствена защита, а именно:

- **Ок-НКН** - част от Ок4-12, за Поземлени Имоти, обозначени за озеленяване и археологически обект - сигниран със знак „могила", с буферна зона без застрояване в контактните имоти;
- **Ок-НКН** - част от зона Ок4-16, за обект „праисторически култов обект" в основни дейности за зоната - за отдих и курорт и разкриване, консервация и експониране на елементи от праисторически култови обекти;
- **Оз-КИН** - за части от зона Оз, за обекти на „крепостното строителство" в основни дейности за зоната - за отдих и курорт и разкриване, консервация и експониране на елементи от крепостни комплекси и обекти.

Специализираните допълващи устройствени режими са свързани с наблюдение и съгласуване на проектите за подробни планове и инвестиционни проекти с МК (респ.НИНКН) при задължителни предварителни и съпътстващи археологически проучвания - предварителни, недеструктивни геофизични, сондажни, проучвания за конкретни обекти в зоната, частични - за определени строителни петна, или цялостни - за целия имот. Документиране на археологическите находки, процедиране на проучените обекти за получаване на статут по ЗКН, наблюдение на изкопните работи при строителството на сгради, полагане на технически мрежи, реализиране на вертикални планировки и пр. от археологии, вида на археологическото проучване се уточнява съвместно от наблюдаващия археолог и НИНКН; Извършване на КРР „ин сито" когато това е препоръчано; дейности по експониране и социализация на обектите;

Тематичните зони сигнирани в специализираната схема „Природно и културно наследство" са потенциално защитени с превантивна устройствена защита по ЗУТ като Зони с концентрация на археологически НКЦ и характерни ландшафти и природни забележителности. Техните граници следва да се конкретизират след допълнителни теренни проучвания. За тези потенциално защитени територии, сигнирани в схемата „Природно и културно наследство", като Тематични зони с данни за наличие на археологически недвижими НКЦ се въвежда режим на археологическо наблюдение. Формулировката „Зони наблюдаеми в археологическо отношение" се отнася за територии с потенциал за разкриване на археологически структури. За тези зони се предлага да се разработи т.нар. „Прогнозна археологическа карта" на базата на теренни обхождания и наблюдения, с цел изявяване на конкретни фокуси с археологически потенциал.

Жилищни зони

За територията на центъра на селата Горно Прахово, Любино , Латинка , Русалско , махала „Песнопой", е наложително детайлно проучване, обособяване на специфични подзони (формирани по конкретни критерии) и на тази база конкретизация на предложения с настоящия проект за Общ устройствен план на община Ардино специализиран устройствен режим Жм-НКН.

Предложените с проекта на ОУПО устройствени параметри са рамкови и имат за цел само най-общо дефиниране на режима на застрояване, който да гарантира съхраняването на специфичния облик и въздействие-разгледан като цялостен обект. В процедурно отношение този специализиран режим налага задължителен контрол и съгласуване с МК (респ. със становище на НИНКН).

При изработване на ПУП за населените места в общината след актуализиране на списъците на НКЦ и допълване на кадастралните данни за тях, при констатиране на селищни структури (квартали или части от тях) с концентрация на НКЦ, жилищни сгради и обществени

сгради-училища, църкви, джамии, с прилежащите им структури, следва да се обособяват жилищни зони със специализиран режим (ЖМ-НКН) и съответните Специфични правила и нормативи към тях.

Предвид характера на традиционната родопска жилищна архитектура, като задължителен ограничител за такива зони се препоръчва Нк<=7-7,50 м в урбанизирани територии, или в такива с предвиждане за урбанизация по ОУПО, подробни устройствени планове се процедират след предварителни или сондажни археологически проучвания и съгласуване с НИНКН.

Подробните устройствени планове в такива зони се придружават с Правилник за приложение и специфични правила и нормативи.

За строежи в границите на имоти с недвижими културни ценности и в охранителните зони на единични културни ценности, в случаите, когато няма одобрени специфични правила и нормативи, визата за проектиране на инвестиционен проект се предхожда от Работен устройствен план със задължителни линии на застрояване, максимално допустима кота корниз и силуетни проучвания, съгласуван с МК.

8.6.Предложения за тематични маршрути за познавателен културен туризъм

В картите - схема ”Зелена система , спорт, отдих и културно наследство“ и схема „Природно и културно наследство”, туристическите маршрути са сигнирани схематично.

Тези тематични маршрути са част от няколко основни туристически направления, които започват от гр. Ардино, като изходен пункт. Направленията задължително включват компонентите КИН, отдих, природна забележителност.

Туристическите маршрути, включващи обекти на културното наследство, подлежат на разширение след консервацията и експонирането на други археологически обекти и в частност, например, крепостите в поречието на р.Арда, съобразно експозиционните им качества.

Налице са възможности (на ниво регионални туристически сдружения) за създаване на съвместни туристически пакети и организиране на общи тематични културни маршрути със съседни и близки общини - Кърджали, Неделино, Джебел, Мадан, Баните, Черноочене. Препоръчително е дообогатяване на вече действащия туристически проект „Пътят на виното - пътят на боговете“ с нови обекти, в т.ч. и комплекси - примери за родопската жилищна строителна култура, под формата на места за „селски туризъм”.

Планът предлага основните направления за туризъм със следните опорни точки:

- Ардино – Правдолюб – Кроячево – Дядовци - Дяволски мост – Латинка – Любино -Хладилна пещера – Башево - Горно Прахово - Дяволски мост;

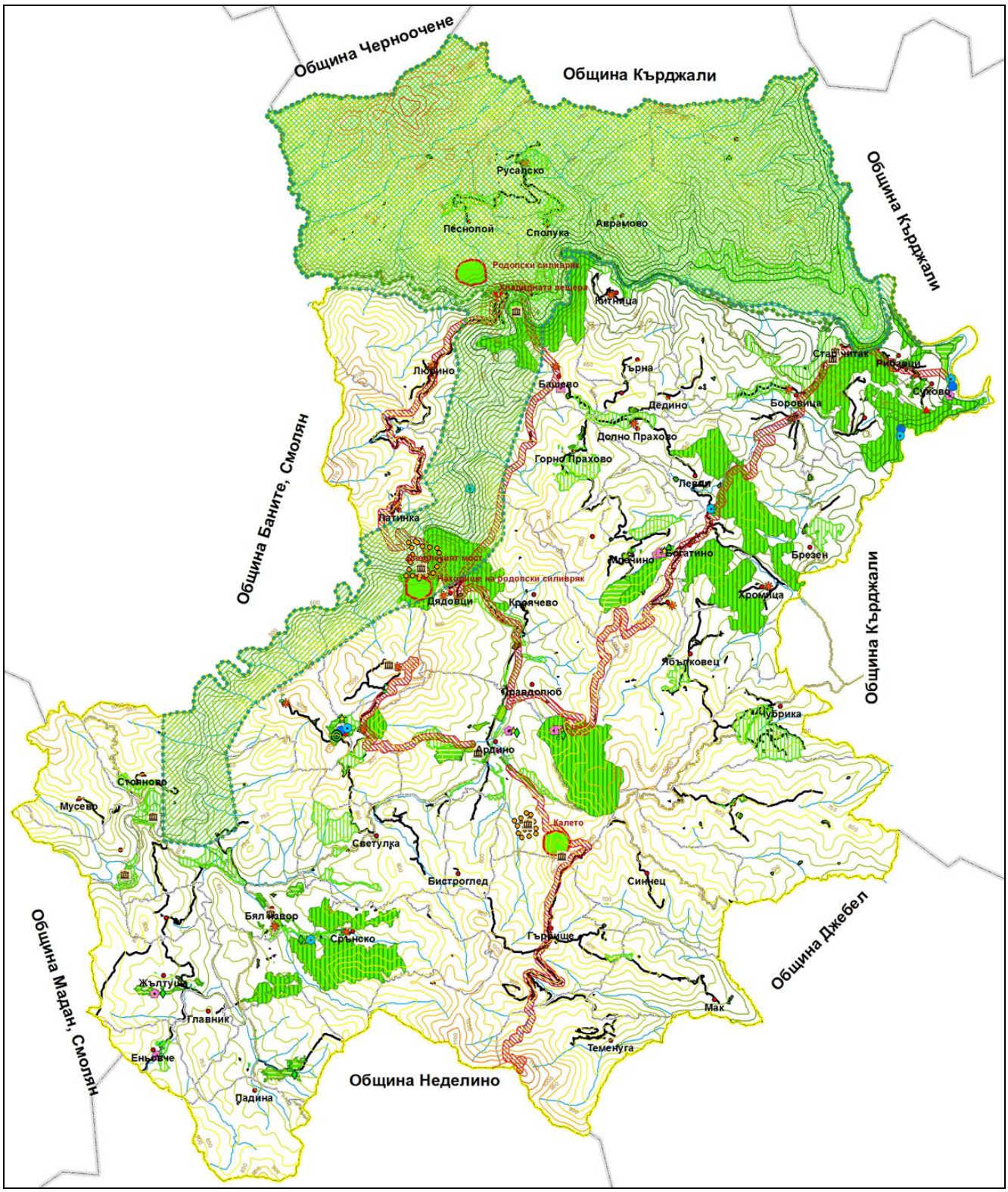
- Ардино-Калето-Гърбище през община Неделино – Еньовче – Жълтуша – Седларци – Паспал – Стояново – Светулка – Родопско - Ардино;
- Ардино - Червената скала – Млечино – Богатино – Боровица - Стар читак – Рибарци – Сухово - община Кърджали.

Културният елемент на маршрутите е по теми:

1. Тракийски и антични паметници на културата;
2. Традиционна архитектура (къщи, църкви и джамии от 19 и 20-ти век);
3. Култова архитектура - от тракийските светилища до средновековните християнски храмове;
4. Пътят на виното - пътят на боговете

Следващите илюстрации показват легендата и схемата на предложените с Плана направления на туристическите маршрути в средата на новата зелена система и обвързани териториално с недвижимото културно наследство:

<u>8.7. Насоки за формиране на политики на община Ардино, насочени към развитие на културния и познавателния туризъм</u>

- Изявяване на проблемни зони по териториален признак- зони с голям инвестиционен натиск, зони с голям потенциал на НКН;

- Интегрирано развитие на културния, познавателния, научния и еко - туризма;

- Интегрирано развитие с другите подсистеми - инфраструктура, комуникации и транспорт, рекламно и информационно обезпечаване, развитие на леглова база и обслужване, система от туристически информационни центрове;

- Формиране на различни видове културни маршрути; по териториален принцип (гр. Ардино - непосредствения му хинтерланд; бреговете на р. Арда и притоците й; тематични - по исторически периоди - тракийски паметници; антични паметници - тракийски, гръцки и римски, антични и средновековни паметници; културни паметници; традиционна жилищна архитектура; подводна археология (при яз. Кърджали)

- Стимулиране създаване на исторически, краеведски, етнографски и други подобни дружества и НПО в населените места от центровата система на Плана, и там където има струпване на НКЦ;

- Въвеждане на лекционен курс (допълнителни Занимание в гимназията на гр. Ардино);

- Изработване на Планове за опазване и управление (ПОУ) за териториите придружени с правилници за приложението им и със Специфични правила и нормативи към инвестиционните намеси в средата;

- Разработване на Програма за изготвяне и реализиране на инвестиционни проекти за консервация, реставрация, експониране и благоустрояване за отделни обекти.

8.8. Предложение за първоетапни мерки, свързани с опазването на НКН

Като първоетапна мярка със спешен характер за опазване и социализация на НКН в общината се предлага изработване на цялостен План за опазване и управление на НКН в община Ардино, включващ следните мерки:

- Актуализиране на списъците на обявените и декларираните обекти на недвижимото материално културно наследство и отпадане на изчезнали или обезличени НКЦ и предложение за нови;

- Определяне значимостта и статута на археологическите паметници;

- Създаване на систематизирана база данни за НКЦ съобразно наличната документация и създаване на цялостен каталог на археологическите обекти и зони на територията съвместно с Районен исторически музей Кърджали - клона на ИМ при БАН;

- Картиране на всички археологически НКЦ в извънселищните територии, придружено с бази данни- съществуващ или новообразуван имот, собственост, обособяване на охранителна зона, състояние, датировка и други;

- Регламентиране на статут „зона наблюдаема в археологическо отношение” на територии със засилени урбанизационни процеси и данни за наличие на археологически обекти (Дяволски мост, например);

- Предварителни планови археологически проучвания на всички територии и зони с предстояща урбанизация;

- При въвеждане на кадастралните карти на населените места с въвеждане на код за НКЦ и въвеждане на сервитут на охранителна зона при необходимост;

- Издирване и сканиране на всички исторически кадастрални планове на населените места;

- При следващите фази на устройствено планиране - подробни устройствени планове за територии с наличие на недвижими културни ценности с особена териториално-устройствена защита по ЗКН, обозначени в предвижданията на ОУПО - Ардино задължително да се изработват Правилници за приложението им и Специфични правила и нормативи.

8.9. Необходими последващи специализирани проучвания, програми и мерки за опазване и социализация на НКН

- Изготвяне на Археологическа карта на общината - с база данни за археологическите обекти с картиране и обособяване на имоти и охранителни зони;

- На тази база формиране на нови конкретни защитени територии за опазване на недвижимото културно наследство с Особена териториално-устройствена защита, които да се отразяват в Специализирани кадастрални карти съгласно Закона за кадастъра и имотния регистър;

- Изготвяне на подробни устройствени планове за опазване и управление на защитени територии.

- Подробни устройствени планове за опазване и управление на единични или групови недвижими ценности определени с устройствените схеми;

- Инвестиционни проекти за консервация, експониране, благоустрояване, озеленяване и ефектно осветление на единични или групови недвижими ценности.

8.9.1.Общински политики за опазване, валоризация и социализация на културните ценности на територията на община Ардино

Цел: Опазването, валоризацията и социализацията на природното и културното наследство на общината да се превърне в ресурс за нейното икономическо развитие и просперитет.

Културните ценности и културните традиции в общината да се утвърдят като значим компонент на туристическата марка Ардино.

Ключови етапи при развитието на системата на културното наследство са:

Идентификация (определяне) на разнообразни обекти, групи обекти и зони на исторически запазените материалните следи на човешката дейност в територията, определени като недвижими културни ценности (НКЦ);

- Защита и опазване на недвижимите културни ценности и тяхната околна среда от последващо разрушаване, деградация и обезличаване;
- Валоризация на НКЦ (обекти, комплекси или зони) чрез реставрация, експониране и подобряване на околната среда, адаптация (приспособяване към съвременна функция) и в крайна сметка интеграция със съвременната урбанизирана или частично урбанизирана среда в единство с естествените природни компоненти.

8.9.2.Общински политики за опазване на културните ценности на територията на община Ардино

Създаване на информационна база за недвижимите културни ценности на територията на общината, като задачите на различните териториални нива са както следва:

1. На ниво област - създаване на статут „НАБЛЮДАЕМА ОБЩИНА”по отношение на недвижимите културни ценности.

2. Създаване и поддържане на актуална геобаза данни за недвижимите културни ценности на територията на общината.

3. Периодична актуализация на списъците на недвижими културни ценности на територията на общината и допълването им с кадастрални данни при съдействието на НИНКН.

На ниво община

1. Създаване на цифров модел (географска информационна система) с карта и свързана с нея база данни за Защитени територии, групови и единични КЦ извън и във населените места.

2. Координатно локализиране на археологическите обекти извън населените места.

На ниво землище

1. Създаване на териториално обвързана с цифровите модели на кадастралната карта и имотния регистър на землищата и на населените места, база данни за културните ценности за всяко землище.

2. Актуализиране и допълване на КВС/КК/ на всички землища с данни за НКЦ и техните охранителни зони извън населените места и вписването им в атрибутните данни на съответните имоти.

3. Формиране на имоти с атрибут „траен начин на ползване” - „имот на културна ценност” за археологическите обекти, попадащи на територията на имоти държавна или общинска собственост (публична и частна).

На ниво населено място

1. При съдействието на НИНКН допълване и актуализиране на списъците на НКЦ с актуални кадастрални данни за съответните им имоти.

Актуализиране и допълване на Кадастрални планове / КК на населените места данни за недвижимите КЦ в съответното селище, според предоставените от НИНКН списъци на НКЦ, с последваща процедура за попълване на Кадастрален план и КК в АГК - клон Кърджали.

На ниво конкретни обекти и селищни структури - създаване на Досие (документация) за НКЦ с геодезически и архитектурни заснемания в подходящи мащаби.

2. Изработване и поддържане на Опорни планове - с категоризация, охранителни зони и режими на опазване на НКЦ за общината, за всяко землище и по населени места. Тези данни да са задължителен атрибут при издаване на допускане за изработване на ПУП (И-ПУП), РУП или виза за инвестиционен проект.

3. Изработване на териториален модел на хронологичното развитие на заселването и съответно хронологична стратификация на НКЦ в територията и обособяване на Зони с концентрация на обекти от съответния исторически период.

На ниво община със Схемата за природно и културно наследство е разработен такъв модел (с наличните към момента данни).

На ниво населено място - хронологична стратификация за отделни селищни структури, като елемент на Опорния план.

4. Осигуряване на действени механизми за прилагане на съществуващата нормативна защита за опазване на НКЦ, определена със закон, поднормативни и административни актове.

5. Своевременно въвеждане и прилагане на актуални Режими на опазване на НКЦ по смисъла на ЗКН, които ще се изработят от НИНКН като задължително изискване при ползване, планиране и инвестиционна намеса в имоти и зони с наличие на НКЦ.

<u>8.9.3.Общински политики за интеграция и социализация на системата на недвижими културните ценности другите функционални подсистеми на устройство на средата, на територията на община Ардино</u>

Устройствени политики за опазване и интеграция на недвижимите КЦ

<u>Устройствено планиране и планово обезпечаване. Видове планове</u>:

- Проучванията и предложенията на проекта за ОУПО Ардино поставят проблемите, очертават зоните и най-обобщените режими на устройство на териториите съдържащи недвижими културни ценности.

- За изясняване на мерките и дейностите за опазване и интеграция на недвижимото културно наследство са необходими последващи специализирани проучвания и проектни предложения.

Видове планове и нива на планиране на система НКН

Специализирани устройствени схеми и планове за развитие на недвижимото културно наследство

По нива на планиране тези схеми са на ниво община, ниво землище, ниво населено място/селищно образувание, селищни структури.

Резултатите от разработената част за НКН към материалите на ОУПО - Ардино аргументират необходимостта от Специализирана устройствена схема за опазване и валоризиране на НКН в община Ардино.

Наличието и концентрацията на НКЦ в определени части от територията, като например около Дяволския мост, около с. Башево, около гр. Ардино определят необходимостта от изработване на Директивен план-схема на Защитените територии. Чрез подробно устройствено проучване да се изяснят археологическите структури и комплекси в тяхната цялост и взаимовръзка, за да могат успешно да се дефинират последващи благоустройствени мероприятия касаещи тяхното експониране и социализация - алеи, променади, , изгледни площадки, лапидариуми, подходящо озеленяване и пр. и пр. Резултатите от подобни проекти ще отворят и пътищата за намиране на адекватно финансиране.

За имотите - археологически паметници(19 бр.) , за които са със значителни и ясно определени територии и граници също предполагат като следващо ниво на планиране изработване на ПУП със СПН. Нещо повече, действащия ЗКН предполага и изработване на Планове за опазване и управление на Резерватите.

По критерия на разглежданата проблематика от съществено значение за плановата обезпеченост на територията е изработването и на ландшафтно-устройствени схеми и планове. Чрез тях се гарантира устройството и управлението на специфичните за общината ландшафти.

В крайречните зони на Арда и притоците й, скалисти брегове, влажни зони, брегоукрепване, се осигурява публичен достъп до крайречната ивица чрез предвиждане на алеи, пешеходни променади. От особена важност е предвиждането на изгледни площадки и места за почивка.

Специализиран обект на внимание и планиране следва да бъдат и ландшафтно-устройствените планове на курортните гори по хълмиста верига.

Осигуряването на специализирани трасета на крайречен атракционен транспорт може да бъде предмет на специализирани комуникационно-транспортен проект.

Специализирани устройствени планове за проблемни зони.

Определянето на проблемни зони с наличие и/или концентрация на НКЦ и съответно обезпечаването им със специализирани устройствени проекти придружени със специфични правила и нормативи за тяхното прилагане е основата за тяхното опазване интеграция във формираните и прогнозните елементи на средата.

Плановото обезпечаване на проблемните зони ще осигури синхронизирането на мозаечно възникващите частни инициативи с изискванията за опазване и интеграция на НКЦ и ще облекчи процедурите за съгласуването на ПУП за един или няколко имота и последващите ги инвестиционни проекти.

По критерия зони с висок потенциал на концентрация на археологически обекти в съхранена природна среда се очертават зоната по поречието на р. Арда.

За тези зони следва да се разработят специализирани устройствени схеми за интеграция на НКЦ към нуждите на туризма; подходящо е изработването на Специализирана устройствена схема за интеграция на археологическо и природно наследство.

По критерий селски населени места със застрашени от изчезване селищни структури и сгради НКЦ отново се очертават селищата във групова концентрация.

За тези проблемни зони е подходящо изработване на ПУП и/или РУП със СПН за застрашените селищни структури.

За опазване на природното наследство в крайречната зона и за новите лесопаркове и ландшафтно-устройствени мероприятия е препоръчително изработването на ландшафтно-устройствени планове и схеми.

Устройство и защита на зони с НКЦ чрез специализиране поднормативни документи (Правилници, правила и нормативи)

Общи изисквания

Съществена и необходима предпоставка за прилагане на действащата нормативна защита на НКЦ и аз нейната актуализация е създаване и поддържане на актуална геобаза данни за всички техни видове и категории в общината и Карта с териториалния обхват на действащите поднормативни актове. Задължително е допълването на имотния регистър с информация за налични в имотите НКЦ и информирането на собствениците.

Действащата към момента териториално и обектно насочена нормативна защита на различните видове НКЦ е наложително да се допълни с Режими на ОПАЗВАНЕ, по смисъла на ЗКН както и със специализирани Правилници за приложение на устройствените планове от различно ниво и Специфични правила и нормативи (СПН) към начина на застрояване на защитените зони, територии, местности, групи и отделни обекти на недвижимото НКН.

Към проекта за ОУПО е предложен и Правилник за приложение с условия за защита на НКЦ и изисквания към следващите нива на планиране.

За населените места и териториите с наличие на недвижими културни ценности (археологически обекти) следва да се изработват Правилници а приложение и Специфични правила и нормативи към Подробните устройствени планове:

По обхват и съдържание Правилниците за приложение на устройствени планове и СПН могат да регламентират.

1. Определяне на устройствените зони с наличие и/или концентрация на НКЦ - техните граници и територия;

2. Режимите на застрояване - подзони на съответните устройствени зони с наличие на НКН - допустими и недопустими дейности, параметри на застрояването;

3. Градоустройствената структура на подзоните- квартали, публичните пространства, уличната мрежа

4. Начина на урегулиране на поземлените имоти

5. Характерът и начинът на застрояване

6. Благоустрояването и озеленяването на публичните пространства- градини, скверове, улици и площади и пешеходни алеи

7. Изисквания към елементите на техническата инфраструктура

По предмет (тематичен обхват) Специфичните правила и нормативи са насочени към:

- Обемното решение на архитектурните елементи на новите сгради;

- Изисквания при намеса в архитектурата на сгради - недвижими културни ценности, в зависимост от тяхната категория и статут;

- Материали за оформление на фасадите и благоустрояване на средата;

- Озеленяването на публичните пространства и урегулираните поземлени имоти;

- Благоустрояване и естетизация на средата;

- Изработване на елементи на градския дизайн, указателни и рекламни надписи и др.;

- Елементи на инженерните системи.

Специализираните ПП и СПН се прилагат в съответствие с действащата нормативна база по устройство на територията и ЗКН.

Специфични режими за Опазване и устройство на зони с НКЦ, въведени с проекта на ОУПО и Правилника за неговото приложение - Превантивна устройствена защита (по чл.10, ал. (3) от ЗУТ) и Особена устройствена защита (по чл. 10, ал.(2) от ЗУТ).

За всички зони и територии с наличие на недвижими културни ценности на територията на общината с проекта за ОУПО е предложен режим за превантивна устройствена защита или за особена устройствена защита според разпоредбата на (по чл.10, ал.(2) и ал.(3) от ЗУТ).

И двата вида специфични устройствени режими налагат изисквания за допълнителни проучвания и съгласуване на проектите от следващите нива - за ПУП и инвестиционното проектиране със съответните съгласувателни институции - МК, респ. НИНКН.

За всички идентифицирани недвижими културни ценности в зависимост от техния конкретен вид и категоризация, действат и определените към момента режими / изисквания на опазване и съответните охранителни зони, според документа за определяне на съответната НКЦ.

Специфичните /специализираните режими на устройство и опазване на недвижимите културни ценности в голям териториален обхват са свързани преди всичко със степента на познанието (наличната информация) за тях. Според характера на наличната информация за подобни обекти с плана са предложени:

1. Територии и зони с данни за археологически обекти;
2. Територии и зони с идентифицирани археологически обекти;
3. Зони с наличие на НКЦ в селищна среда - за селата от общината;
4. Зона на архитектурно-историческия резерват

За териториите и зоните с данни за археологически обекти се установява режим на превантивна устройствена защита по чл.10, ал. (3) от ЗУТ - запазва се фактическото им ползване, без да се влошават техните качества , наличните данни за НКЦ са предимно описателни, обектите /зоните не са добре локализирани. Първата и решаващо важна стъпка за такива обекти е тяхната точна (координатна) локализация. След позиционирането им, в зависимост от характера на околната среда се определя превантивен режим на опазване - допустими и забранени дейности в рамките и без промяна на начина на трайно ползване на земята.

За такива зони са задължителни предварителни и съпътстващи изработването на устройствените планове и инвестиционните проекти археологически проучвания. Последните могат да бъдат различни по вид предварителни сондажни, геофизични, проучвания на конкретни обекти в зоната.

Зоните с превантивна защита и необходими предварителни и съпътстващи археологически проучвания са обозначени на плана (с пиктограми) и в Схемата за природно и културно наследство към ОУПО с щрих и се вписват с издаването на визата за изработване на ПУП в техния обхват. Вида на археологическото проучване се определя от НИНКН, съвместно с наблюдаващия археолог в зависимост от наличните данни за археологически обекти.

В правилника за приложение на ОУПО - Ардино е предложен специализиран раздел по проблемите касаещи недвижимото културно наследство.

С проекта за ОУПО - Ардино се предлагат и следните допълнителни специфични тематични зони на опазване на НКЦ извън границите на н.м. - за зони и местности с данни за археологически обекти като Тематични археологически зони:

- Крайречни селища, крепости и потънали селища;

- Крепостна отбранителна система;

- Строителство от възраждането;

- Тракийска и антична обитавана зона (крепости, вили, тюрзис).

За така описаните и териториално обособени зони се предлага режим на археологическо наблюдение, точна (координатна) локализация на археологическите обекти и последващо допълнително разкриване и проучване.

Конкретни режими за тематичните археологически зони:

- Крайречни селища, крепости и предварителни архитектурни проучвания на терена на р. Арда.

- Крайречни крайпътни крепости.

Формиране на поземлени имоти за археологическите обекти, държавна собственост, попадащи в територия на държавен горски фонд: за така формираните имоти се въвеждат режими на опазване по смисъла на ЗКН, разработени от НИНКН; в рамките на лесоустройствените планове и програми се предвиждат конкретизация на трасета на екопътеки, алеи, горски пътища за достъп до обектите.

- Възрожденско строителство - и крепости - в южната (вътрешна) част на общината.

Формиране на имот за археологическа културна ценност, попадаща в държавна собственост в територията на ДГФ; забрана за стопанско използване на гората в имота - забрана за сечи и планови засаждания на дървета; планиране на екопътеки за достъп; при разположение на археологическата ценност в земи , земеделски фонд, формиране на охрана зона - сервитут със забрана за нарушаване на почвения слой и използване на земята само за пасище; при разположение на НКЦ в устройствена зона за урбанизация (Ок-НКН,Оз-НКН),се прилага задължително триетапно археологическо проучване (предварително археологическо проучване, сондажно археологическо проучване и спасително археологично проучване при извършване на строителството) и съответно съгласуване на ПУП и ИП с МК.

Конкретни зони със Особена териториално-устройствена защита съгласно чл.10, ал. (2) от ЗУТ (защитени по ЗКН) и СПЕЦИАЛИЗИРАНИ УСТРОЙСТВЕНИ РЕЖИМИ в Община Ардино.

Това са зоните и местностите с установен статут на НКЦ, които на плана са отбелязани със специална сигнатура (плътна линия оранжева с черни напречни щрихи) и оранжев щрих.

За посочените обекти са въведени специфични устройствени зони с режими, както следва:

- Жм1 - НКН, Жм2 - НКН - основни дейности за зоната селски туризъм, разкриване, консервация и експониране на елементи.

- Основни дейности за зоната - за отдих и курорт и разкриване, консервация и експониране на елементи от праисторическо селище.

Специализираните допълващи устройствени режими са свързани с наблюдение и съгласуване на проектите за подробни планове и инвестиционни проекти с МК (респ. НИНКН) при задължителни предварителни и съпътстващи археологически проучвания - предварителни, сондажни, геофизични, проучвания за конкретни обекти в зоната, частични - за определени строителни петна, или цялостни - за целия имот; наблюдение на изкопните работи при строителството от археолог; вида на археологическото проучване се уточнява съвместно то наблюдаващия археолог и НИНКН.

Като първоетапна мярка се препоръчва изработване на План за управление и опазване на НКЦ на местността, на основата на цялостен археологически кадастър в границите на установената охранителна зона.

Специализирани устройствени зони и режими в селата

Видно от приложените официални списъци, в селата има декларирани и недекларирани НКЦ като почти всички са архитектурно-строителни паметници на жилищна архитектура и културни сгради от 19 и началото на 20 в.

Селата с наличие на такива НКЦ са сигнирани със специален знак в специализираната схема към проекта за ОУП, М 1:50 000 и на Схемата за природно и културно наследство.

Специфичният режим на устройство и опазване включва следните стъпки:

Съвместно със специалисти от НИНКН да се извърши:

- Локализация на единични и групови НКЦ в кадастъра /кадастралната карта на населеното място;

- Локализация на автентични селищни структури;

- Актуализация на списъците на НКЦ - включително отпадане на изчезналите ПК;

- Формиране на зони с наличие и концентрация на ПК и такива с автентична улично-квартална структура;

- Изработване на специализиран Опорен план за НКЦ и ПУП със СПН;

До приключването на археологическите проучвания на отделните обекти е целесъобразно регламентиране на ограничен достъп на посетители. Етапът на социализация на обектите след тяхната консервация и евентуално експониране да следва минимална намеса при

изграждане на благоустрояването за достъп до обектите при пълна координация с РИОСВ - Смолян и МОСВ.

Предложената зона Ок-КИН задължително включва цялостно археологическо проучване и документиране на разкритите обекти и след оценка на качествата им консервация и експониране на място.

Ландшафтното устройство, благоустрояването и озеленяването на територията също следва дефинитивно да се съобразяват с археологическите разкрития.

Подземните технически мрежи (ВиК, кабели ниско и високо напрежение) следва да се провеждат след предварителни проучвания и извън законите на археологическите структури.

Въвеждането на тежка строителна техника при реконструкцията на терена на НКЦ следва да се съобрази със специален план за организация на строителството, който да осигури опазването на археологията.

Цялостната реконструкция и благоустрояването на средата следва да се извърши на основата на цялостна Концепция за развитието на територията на обекта.

Специфични мерки за опазване на зони с данни за археологически обекти:

- за зона „Крайречна зона, крепости и потънали селища”:

Специфична мярка: След координация с МО, археологическите обекти, попадащи във водни терени да бъдат координатно локализирани и нанесени по външен контур в кадастралната карта на землищата, като за тях бъдат формирани съответстващи охранителни зони. Строителството в тези терени да се съгласува с МК (след становище от НИНКН).

- за зона „Крайречна зона”:

Всички средновековни крепости в зона „Крайречна крепостна отбранителна система”, попадащи в ДГФ (защитни, специални или стопански гори) да бъдат координатно локализирани и нанесени по външен контур в кадастралната карта на землище Ардино. За средновековните крепости по речните брегове да се обособят охранителни зони и/или имоти като специализиран вид сервитут от минимум 200 м около археологическия обект. Всички намеси във физическата среда във връзка със сечи или засаждания, строителство на инфраструктура, пътища и др. да се съгласуват с МК (след становище на НИНКН).

Археологическите обекти, попадащи в ДГФ, общински гори или водни терени да бъдат координатно локализирани и нанесени по външен контур в кадастралната карта на землищата. За констатираните обекти да се образуват охранителни зони и/или имоти Обектите в зоните бъдат координатно локализирани и нанесени по външен контур в КВС, като се формират охранителни зони според спецификата на обектите.

Специфичните мерки и режими в селата са описани са по-горе във връзка с специфичните устройствени режими, предполагащи реализиране на определени мерки за опазване на НКЦ.

Етапност на мерките за опазване, валоризация и интеграция на НКН

Спешни мерки

- подготовка на Задание за изработване на ПУП със ПП и СПН за всички налични обекти на територията на общината и в последствие и за новопредложените и провеждане на конкурс за възлагането му

- подпомагане на актуално провежданите археологически изследвания на територията на Община Ардино.

- иницииране и координиране на летни стажове и практики - експедиции на студенти по архитектура и археология за допълване на информацията за архитектурно-строителни и археологически НКЦ съвместно с УАСГ - катедра „История и теория на архитектурата“ и със СУ, Исторически факултет.

Първоетапни мерки

- Изработване на Стратегия за развитие на културния туризъм;

- Изработване на План за опазване и управление на НКЦ на територията на Община Ардино;

- Изработване на Концепция за развитие на НКЦ в селата;

- Изработване на ПУП със ПП и СПН за тази територия;

- Изработване на Задание аз План за опазване и управление на „Крайречните зони”;

- Включване на темата за опазването на недвижимото наследство на Община Ардино в ежегодния културен фестивален календар на изкуствата на област Кърджали.

Средносрочни мерки

- Изработване на План за опазване и управление на НКЦ-Ардино;

- Изследване и предложение за институционализиране на нови обекти на НКЦ.

Перспективни мерки

- Системни археологически проучвания на археологическите ЗТ и обекти;

- Подготовка на инвестиционни технически проекти (ИТП) за КРР и експониране на ключови археологически обекти.

Текущи дейности

- В сферата на образованието - създаване на ежегоден курс - СИП към гимназия с вътрешно профилиране за екскурзоводи;

- попълване и поддръжка на геобаза данни за НКЦ;

- планиране на изработка на Опорни и устройствени планове за селата с НКЦ.

Организационно осигуряване и управление на дейностите

- Артикулиране на видовете дейности и необходимостта от конкретни консултантски и проектантски услуги;

- Взаимодействие с институциите - НИМ, НИНКН, НПО-фондации.

Бюджетиране на дейността по опазване, валоризация и социализация на НКЦ

- Ежегодно програмиране на мерките по време и прогнозиране на финансовия ресурс.

- Кандидатстване по различни програми в сферата на културните ценности и туризма.

- Търсене на партньори и възможности на ПЧП.

Мониторинг на дейностите по устройство и опазване на недвижимите културни ценности на територията на общината

По предложение на Кмета на общината и специализирания отдел към общинската администрация на всеки две години Общинския съвет да приема Доклад за изпълнението на Общинските политики за опазване, валоризация и социализация на културните ценности на територията на Община Ардино.

9. КОМУНИКАЦИИ И ТРАНСПОРТ

Ардино е една от съставните общини на област Кърджали в Южен централен район на България. Община Ардино има за местоположението си добра транспортна инфраструктура. На север, изток и юг Ардино граничи с общините Черноочене, Кърджали и Джебел, а на запад с общините Неделино, Мадан и Баните от област Смолян. 1% от баланса на площта на Община Ардино е с предназначение транспортна инфраструктура. Територията на община Ардино се отличава с ясно изразен силно пресечен планински и полупланински релеф, разчленен от река Арда и нейните притоци. Като цяло в община Ардино преобладават трудно проходими терени, което е оказало влияние върху конфигурацията на пътната мрежа. Железопътен транспорт /ЖП/ в общината няма. Чрез усъвършенстването на транспортната инфраструктура ще се осигури устойчиво развитие на територията и подобряване на качеството на живот, като и дългосрочна финансова и икономическа ефективност чрез разумно териториално-устройствено планиране.

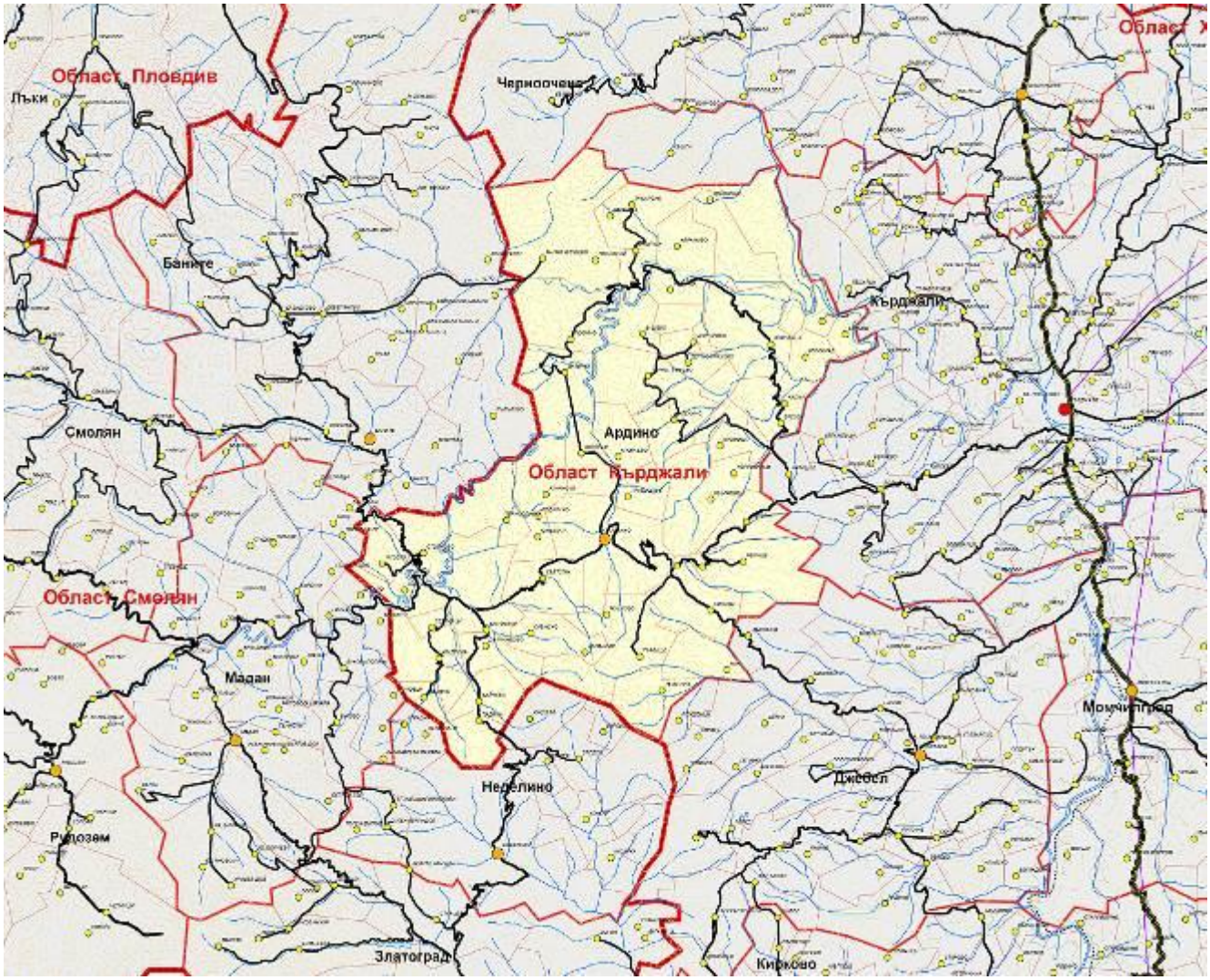
9.1. Пътна инфраструктура: съществуващо положение и квалификация

Съществуващите пътища на територията на общината са предимно III и IV клас. Общата дължина на пътната мрежа на територията на общината възлиза на 261 km, като в по-голямата си част тя се състои от общински пътища и едва 91,4 km са Републикански и то единствено третокласни пътища. На кв.км. площ в Ардино съществуват средно 682 м. пътна мрежа. По клас пътища на територията на Общината съществуват още Бивши IV-то класни и местни пътища

/МП/. Дължината на Бивши IV -то класни пътища е 82 км., а на местните пътища е /МП/ - 179 км. Не преминават директни пътища, водещи до границата с Гърция.

Основна пътна артерия за общината, която осигурява връзките с Републиканската пътна мрежа е третокласния път III - 867 Кърджали-Ардино-Смолян, който обслужва трафика между двата основни центъра в Родопите. Това определя и неговата сериозна натовареност от една страна и необходимостта от качествена целогодишна поддръжка, от друга страна. Останалите пътища в общината обслужват основно вътрешните връзки, като единствено пътищата "Стоянов мост-Баните" и "Бял извор-Неделино-Златоград", имат определено значение за свързаността на територията на общината със съседните територии от област Смолян.

9.1.1. Регионални връзки

От картата е видно, че директните пътища от централната част на страната към границата не преминават през територията на Община Ардино.

9.1.2. Републиканска пътна мрежа

Списък на републиканските пътища в община Ардино

Клас на пътя	№ на пътя	Наименование на пътя	от км до км	Обща дължина	Дължина в община Ардино (км)
	ПЪТИЩА Ill-ти КЛАС			91,4	73,3
III	865	(Търън-Средногорци)п.к.Стояново-Ардино-Бойно-Кърджали	15+150-62+138	47,0	30,6
III	5082	Джебел -Папрат - Мишевско - Църквица - Синчец (Ардино - Бойно)	13+500-19+974	6,5	4,9
III	8632	Баните-Стояново - п.к.Стояново	7+721 - 14+498	6,8	6,7
III	8652	(п.к. Стояново-Ардино)-Бял Извор - Диамандово -Падина-Неделино-(Мадан-Златоград)	0+000 - 8+620	8,6	8,6
III	8653	(Ардино - Бойно) Кобиляне - Хромица - Брезен -Боровица - Китница	0+000 - 22+500	22,5	22,5

Източник: Областно пътно управление - Кърджали

Списък с населените места на територията на ОПУ-Кърджали, през които преминават републикански пътища

№ на пътя	Населено място	Маршрут	км положение	Дължина на пътя през населеното място (км)
			от км - до км...	
III-865	с.Светулка		24+067 - 26+035	1,968
III-865	гр.Ардино	ул. "Бели брези"	28+761 - 30+933	2,172
III-865	с. Г.Чубрика		42+722 - 43+563	0,841
III-865	с. Д.Чубрика		43+705 - 45+157	1,452
III-865	с.Кобиляне		46+597 - 47+231	0,634
III-865	с. Бойно		50+379 - 51+414	1,035
III-865	с. Кьосево		53+877 - 55+091	1,214
III-5082	с. Църквица		13+368 - 13+493	0,125
III-8652	с. Бял извор		0+310 - 3+364	3,055
III-8652	с. Падина		5+062 - 6+788	1,726
III-8653	с. Брезен		4+262 - 5+735	1,473
III-8653	с. Боровица		8+962 - 11 +204	2,242

Източник: Областно пътно управление - Кърджали

За път III-5082 „Джебел - Папрат - Мишевско - Синчец - (Ардино-Бойно)", се изготвя актуализация на съществуващ проект за включване на изпълнението му по Оперативна програма „Регионално развитие" през 2013 г. Подобряването характеристиките на този републикански път ще позволи на Община Ардино да има пряк и бърз достъп до непосредствена контактна гранична зона, което ще подобри нейната инвестиционна активност.

По текущ ремонт и поддържане ежегодно се извършват дейности по поддържането на републиканските пътища на територията на Община Ардино за привеждането им в нормално технико-експлоатационно състояние.

Трансграничното сътрудничество в района на Родопите открива нови възможности пред развитието на целия регион и в частност на територията на община Ардино. Нейното местоположение между два ГКПП налага сериозно преосмисляне на политиката за развитие и усъвършенстване на пътната инфраструктура.

Състояние на настилката на пътищата от РПМ в Ардино

№ по ред	**Клас и № на пътя**	**Наименование на пътя**	**Състояние на настилката**					
			Добро		Средно		Лошо	
			от км...до км...	км	от км...до км...	км	от км...до км...	км
1	III-865	"(Търън-Средногорци)п.к Стояново - Ардино - Бойно -Кърджали"	15+150-18.550	3,4	18-550-21---500	3,0		
					21+500-28+900	7,4	28+900-31+000	2,1
					31+000-39+100	8,1	39+100-43+500	4,4
					43+500-47+000	3,5	47+000-48+000	1,0
			48+000-49+000	1,0	49+000-62+138	13,1		
		Всичко:	47,0	4,4		35,1		7,5
2	III-5082	"Джебел - Мишевско - Църквица - Синчец"					13+500-14+230	0,7
							17+365-19+974	2,6
		Всичко:	6,5	0,0		0,0		6,5
3	III-8632	"Баните - Стояново - п.к.Стояново"			7+721-10+000	2,3	10+000-14+498	4,5
		Всичко:	6,8	0,0		2,3		4,5
4	III-8652	"(п.к.Стояново-Ардино) - Бял извор - Падина - Неделино"					0+000-2+700	2,7
			2+700-3+700	1,0	3+700-6+000	2,3	6-000-8.620	2,6
		Всичко:	8,6	1,0		2,3		5,3
5	III-8653	"(Ардино-Бойно)Кобиляне - Брезен - Боровица - Сполука"					0+000-20+300	20,3
							20+600-22+500	1,9
		Всичко:	22,5	0,0		0,0		22,5

ОБЩО ЗА РПС - Ардино:	**91,4**	**5,4**		**39,7**	**46,3**

Източник: Областно пътно управление - Кърджали

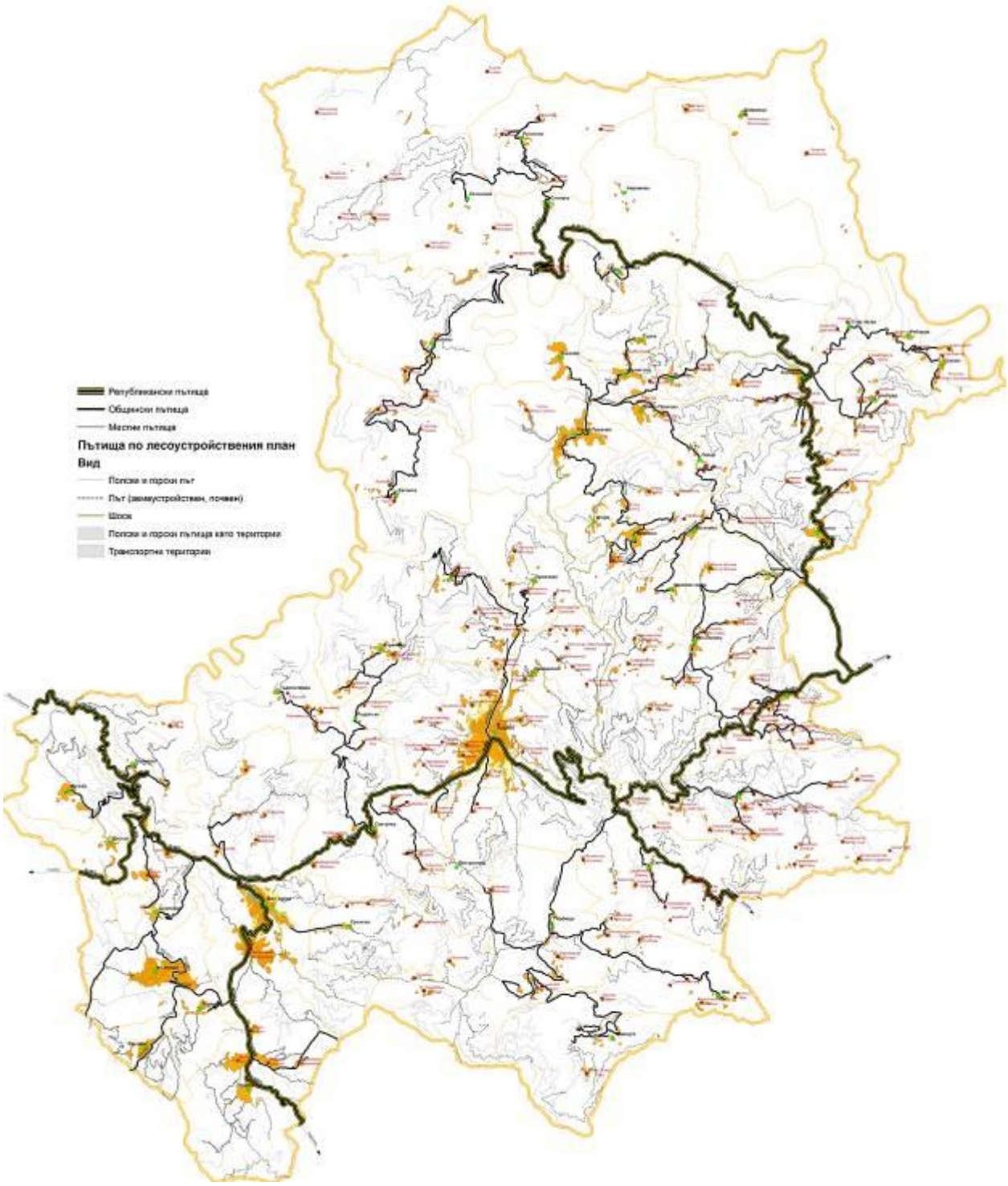
Данните в таблицата показват, че 50% от настилката на РПМ на територията на община Ардино е в лошо състояние, 43% е в задоволително и само 7% от пътищата са в добро състояние. През последните 10 години са реализирани проекти за около 2 км пътна мрежа. Пътни артерии с дължина около 85 км се нуждаят от рехабилитация и реконструкция.

9.1.3. Общински пътища на територията на община Ардино

Над 90% от пътната мрежа на територията на Община Ардино е с асфалтова настилка, но повече от половината от нея не е в добро техническо и експлоатационно състояние и се нуждае от рехабилитация и ремонти.

№ на пътя	Наименование на пътя
KRZ1005	/III-865/-Ардино-Дядовци-м.Дяволският мост
KRZ1008	/III-8653,Кобиляне-Брезен/-Богатино-Млечино-Горно Прахово-Долно Прахово
KRZ2001	/III-5082,Синчец-Ардино/-Гърбище
KRZ2003	/III-865,п.к.Стояново-Светулка/-Седларци-Жълтуша-/KRZ1002/
KRZ2006	/III-8653,Боровица-Сполука/-мах.Долна Сполука-Любино-Латинка
KRZ2007	/III-865,Ардино-Кобиляне/-Ленище
KRZ2009	/III-8653,Боровица-Сполука/-Сполука-Русалско
KRZ2010	/KRZ1008,Млечино-Долно Прахово/-Башево
KRZ3004	/III-8632,Баните-Стояново/-Мусево
KRZ3011	/KRZ1008,Млечино-Долно Прахово/-Чернигово

Схема на мрежата на всички пътища на територията на община Ардино

9.2. Принципни постановки и задачи, залегнали в Заданието за ОУПО Ардино

9.2.1. Цели

- Да даде урбанистични насоки за решаване на проблемите, които трябва да бъдат решени с бъдещия ОУП на Община Ардино; Стимулиране на икономическото развитие на Общината чрез създаване на планова основа и с инструментариума на устройственото планиране;
- Опазване и използване на потенциала на природните дадености и културно-историческото наследство.

9.2.2. Задачи

Важно предварително условие в това отношение е да се съгласуват целите и задачите на ОУП с целите и задачите на Общинския план за развитие на общината за новия програмен период 2014-2020 г. и с предвидените насоки за развитие в Концепцията за пространствено развитие за периода 2014-2020.

- Усъвършенстване на мрежите и съоръженията на техническата инфраструктура на територията на общината, връзките с териториите на съседните общини и със системата от инфраструктурни мрежи и съоръжения на национално ниво;.
- Осигуряване на условия за опазване и социализация на обектите на културно историческото наследство и природните забележителности. Регламентиране на допустимото натоварване върху териториите с естествени рекреационни и други ресурси.

9.3. Прогноза. Насоки за развитие

Общинската мрежа в Община Ардино е с гъстота, достатъчна за обслужване на населението. Има осигурен достъп до всяко населено място, с изключение на селата Дойранци и Аврамово. Много от съществуващите пътища са с изключително тесен габарит, нямат трайна настилка и необходимите отводнителни съоръжения. От особена важност е да се изградят пътища с трайна настилка между селата Богатино-Левци – Долно Прахово, между Дедино и Боровица, както и между Хромица и Ябълковец.

Подобряване на експлоатационните характеристики, увеличаване на габарита до мин. Г9, където е възможно, поставяне на трайни асфалтови настилки на всички общински пътища и обезопасяването на същите би довело до комфорт и безопасност за пътуващите.

С оглед подобряване на транспортното обслужване на населението и икономиката в общината е необходимо да се потърсят възможности за проектирането и реализирането на някои нови пътища, особено в труднодостъпните и недобре транспортно обслужени територии.

Такъв проект е изграждането нова пътна връзка от разклона на с.Комунига и по поречието на р.Боровица, която да продължи по северния бряг на р.Арда и като пресече р. Давидковска Малка Арда, край "Дяволския мост" да премине над р.Арда и през Ардино да продължи за Смолян, както и за Джебел и Неделино.

Заложените в Общински план за развитие и Планово задание нови пътища са необходими, за да се постигне по-къса транспортна връзка с вътрешността на страната: пътна връзка с. Русалско – с. Безводно, както и осигуряване на алтернативи в посоката изток-запад: нов път между селата Любино - Латинка - Дядовци.

Необходимо е подобряване на транспортните комуникации в северната част на общината и в западна посока от р. Арда, към вътрешността на страната. Също така е необходимо осигуряването на транспортен достъп до историческите забележителности на територията на общината – крепостите Патмос, Кривус, Калето и Орлови скали.

Град Ардино

Главната улична мрежа на гр. Ардино включва следните улици:

- Ул. „Бели брези“ – част от републикански път III-865. Габарит 12-16м. Асфалтова улична настилка с изградени пешеходни тротоари;
- Ул. „Първи май“, ул. „Шипка“, ул. „Републиканска“, ул. „Иван Вазов“, които образуват пръстен около централна градска част. Габарит 9-16м. Асфалтова улична настилка с изградени пешеходни тротоари;
- Ул. „Пирин“ – към с. Правдолюб и с. Кроячево. Габарит 9 до 14м.;
- Ул. „Тютюнева“ – захранваща кв. „Къпина“ и кв. „Морава“. Габарит 9-10.50 м. Асфалтова улична настилка с частично изградени пешеходни тротоари;
- Ул. „Родопи“ – захранваща централна административна част и кв. „Братаново“. Габарит 12.50 до 16м.;

Има възможност да се предвиди проектиране и изпълнение на обходен път в южната част на гр. Ардино, в неурбанизирана територия, който да отведе директното движение по направлението на републикански път III-865 посока Смолян – Ардино – Кърджали и обратно.

Схема на уличната мрежа в град Ардино

Създаването на модерна пътна и улична мрежа, заложена в Устройствения план ще осигури по-къси и комфортни връзки на територията на общината, ще поощри развитието на нови дейности, ще подобри екологията и туризма и ще се отрази най-вече на осигуряването на транспортен достъп до културните и исторически забележителности. Освен проектиране и изграждане на нови пътища трябва да се обърне внимание на реконструкцията и модернизацията на съществуващата мрежа, което изисква отделянето на повече средства

10. ДРУГА ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

10.1. Общи положения

Основен принцип на проектното решение по отношение на техническата инфраструктура е нейното предпоставящо и лимитиращо значение за урбанизирането на територията.

С оглед на това, че „експлоатационният живот" на инфраструктурните системи е по-дълъг от прогнозния период на действие на ОУПО, мрежите се оразмеряват на базата на капацитета на територията, а не на прогнозата за социално-икономическо и демографско развитие към 2035 год., независимо, че реалното усвояване на части от територията може да настъпи след прогнозния период. Т.е. оразмеряванията са с резерв за по-далечна перспектива от срока на действие на ПЛАНА.

На схемите са означени трасетата на съществуващите и новопредвидените трасета на главните проводи.

При изработването на схемите са ползвани предвижданията и постановките на специализирани проучвания, планови и стратегически документи, касаещи развитието на системите.

10.2. Водоснабдяване и канализация

10.2.1. Регионален генерален план (РГП) за водоснабдяване и канализация за обособена територия на „Водоснабдяване и канализация“ ООД Кърджали

Целта на РГП е да представи дългосрочен план мерки за постигане на съответствие с Националната стратегия за околна среда и Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор. Чрез регионалния генерален план за водоснабдителните и канализационни системи се идентифицират инвестиционните нужди за изпълнението на българското законодателство и европейските директиви в областта на водоснабдяването и отвеждането и пречистването на отпадъчни води.

Основните задачи на плана са:

- осигуряване на съответствие с *европейското екологично законодателство* в рамките на приетите срокове;
- осигуряване на ефективно използване на водните ресурси, при съобразяване с изискванията за опазване на околната среда;

- идентифициране на нуждите и определяне на приоритетните инвестиции за рехабилитация на водоснабдителната мрежа и изграждането на нови канализационни мрежи и ПСОВ;.
- определяне на краткосрочни, средносрочни и дългосрочни инвестиционни програми;
- създаване на основа за изготвяне на прединвестиционни проучвания за отделни инвестиционни проекти;
- определяне на съфинансиране от европейски фондове (Кохезионен фонд).

Регионалният генерален план е с планов хоризонт 2038 год., т.е. обхваща целия период на действие на Общия устройствен план на община Ардино. В този смисъл неговите основни постановки следва да се съблюдават от предвижданията на ОУПО по отношение на развитието на ВиК мрежите.

Направена е инвестиционна програма за краткосрочен (2014 - 2020 год.), средносрочен (2021 - 2028 год.) и дългосрочен период (2029 - 2038 год.).

10.2.2. Водоснабдителна инфраструктура

Община Ардино включва 52 населени места. Оператор на територията на Общината е „ВиК" ООД Кърджали. Преобладаващата част от действащите водоснабдителни активи (водовземни съоръжения, водопроводна мрежа, помпи, водомери и др.) са въведени в експлоатация преди 1980 г. и са изградени от материали (преобладаващо етернитови и стоманени тръби), чийто срок на годност е изтекъл.

Населението ползващо водоснабдителните услуги от „ВиК" Кърджали на територията на община Ардино е - **8638** души от общия брой **11572** души, населяващи общината. Това представлява **74,65 %** . Данните са показани в следващата таблица.

	Общ брой селища (бр.)	**Общ брой население**	**Населени места, обслужвани от "В и К" ООД Кърджали (бр.)**	**Население, ползващо В и К услугата (бр.жит.)**	**Водоснаб-деност %**
Община Ардино	52	11 572	13	8638	74,65

Данни за **населените места, обслужвани от "ВиК" ООД Кърджали** и селищните образувания, в които водоснабдителните системи не се експлоатират от дружеството са дадени в следващата сравнителна таблица.

№ по ред	селище код	наименование на селището - ВиК оператор	население брой	община	селище код	наименование на селището - друг оператор	население брой
1	2	3	4	5	**6**	7	8
1	201	**град Ардино**	3493	**Ардино**	2701	село Аврамово	3
2	203	село Бистроглед	37	Ардино	202	село Ахрянско	43
3	205	село Дядовци	90	Ардино	2702	село Башево	131
4	2718	село Брезен	213	Ардино	2722	село Богатино	110
5	601	село Бял извор + Диамандово	1646	Ардино	2720	село Боровица	249
6	2723	село Главник	93	Ардино	2703	село Голобрад	134
7	2704	село Горно Прахово	475	Ардино	204	село Гърбище	163
8	603	село Еньовче	155	Ардино	2724	село Дедино	57
9	604	село Жълтуша	982	Ардино	2705	село Дойранци	2
10	607	село Падина	982	Ардино	2706	село Долно Прахово	124
11	211	село Правдолюб	178	Ардино	2725	село Искра	52
12	612	село Седларци	94	Ардино	2707	село Китница	88
13	217	село Ябълковец	200	Ардино	206	село Кроячево	78
14		ТК ”Бели брези”		Ардино	207	село Латинка	9
15				Ардино	2726	село Левци	44
16				Ардино	208	село Ленище	83
17				Ардино	2709	село Любино	24
18				Ардино	209	село Мак	1
19				Ардино	2710	село Млечино	313
20				Ардино	606	село Мусево	49
21				Ардино	608	село Паспал	27
22				Ардино	2712	село Песнопой	12
23				Ардино	2711	село Рибарци	29
24				Ардино	212	село Родопско	41
25				Ардино	2713	село Русалско	48
26				Ардино	213	село Светулка	168
27				Ардино	214	село Синчец	58
28				Ардино	2714	село Сполука	22
29				Ардино	609	село Сръчско	77
30				Ардино	2715	село Стар читак	19
31				Ардино	610	село Стояново	24
32				Ардино	2716	село Сухово	103
33				Ардино	210	село Теменуга	15
34				Ардино		село Търна	39
35				Ардино	215	село Търносливка	123

№ по ред	селище код	наименование на селището - ВиК оператор	население брой	община	селище код	наименование на селището - друг оператор	население брой
36				Ардино	2719	село Хромица	47
37				Ардино	2727	село Червена скала	68
38				Ардино	2721	село Чернигово	68
39				Ардино	216	село Чубрика	189
	сбор	**13**	**8638**	**бр.ж. - 11572**		**39**	**2934**

Съществуващото положение на водоснабдителните системи

Водоснабдителни системи експлоатирани от „ВиК"ООД Кърджали

В община Ардино дружеството експлоатира 8бр. водоснабдителни системи:

а/ ВС Ардино - захранва гр.Ардино, с. Правдолюб, ТК „Бели брези". Системата включва: ШК/шахтови кладенци/ 2бр, бункерни ПС -2бр. каптажи -1бр, ЧР/черпателен резервоар/- V=150м³, ПС1 и ПС2 Ардино, тласкател ф200-ст. тръби, Преходен резервоар „Правдолюб"V=400м³, ПС"Правдолюб", тласкател ф200ст. тръби към НР V=1000м³ и V=500м³ захранващи ниска и висока зона на гр.Ардино. От ПС"Правдолюб" при необходимост се подава вода към НР"Бели брези" V=150м³. Допълнително гр. Ардино се захранва гравитачно от 3бр. каптажа в местност „Даладжа"

б/ ВС „Бели брези – обслужва ТК „Бели брези" и включва: каптаж, ЧР V=25м³, ПС, НР V=180м³

в/ ВС Бял извор – обслужва с.Бял извор и с..Диамандово. Системата включва: каптиран извор, ЧР- V=25м³, ПС, НР V=220м³

г/ ВС Диамандово – осигурява водоподаване за с.Диамандово и с.Падина. Системата включва: тръбен кладенец, БПС /бункерна помпена станция/, НР V=500м³

д/ ВС Жълтуша – обслужва с.Жълтуша, с.Главник, с.Еньовче, с.Седлари. Системата включва: тръбен кладенец, ЧР V=120м³, ПС Жълтуша – първи подем, ПС Чаракчийска –втори подем, НР V=500м³ , НР V=140м³

е/ ВС Брезен – водоснабдява с.Брезен. Системата включва 3бр. каптажа, НР- V=50м³.

ж/ ВС Ябълковец – захранва с.Ябълковец и включва 3бр. каптажа, НР- V=25м³.

Други водоснабдителни системи

а/ ВС Долно Прахово - обслужва с. Долно Прахово. Системата включва сондажен кладенец, ПС, НР

б/ ВС Боровица -обслужва Боровица и Драгоевци. Включва 3бр. каптажи, ПС и НР

в/ ВС Търнословка – с.Търнословка. Включва 2бр. каптажи, ПС и НР

г/ ВС Млечино – с.Млечино. Включва каптажи, ПС и НР. През летния период допълнително се подава вода от НР”Бели брези”

Другите населени места в община Ардино се захранват с вода от локални каптажи.

Водовземни съоръжения за питейно водоснабдяване в експлоатирани от „ВиК” Кърджали

Водовземните съоръжения включват: речни водохващания, водовземания от язовири, каптажи, тръбни галерии, шахтови и тръбни кладенци.

На територията на община Ардино „ВиК” дружеството използва следните централни подземни водоизточници:

- Каптажи – 48 бр.;
- Шахтови кладенци – 2 бр.;
- Тръбни кладенци – 2 бр.

Основните водоизточници са описани в табл.3.

Анализът на информацията за водовземните съоръжения показа още, че в общината има активи, които не са включени в активите на ВиК дружеството и досега не са били обект на статистическо наблюдение. Това води до подценяване на реалната бройка на действащите водовземни съоръжения.

Водовземните съорожения са изградени в си част в периода 1980-1990г. И състоянието им не е задоволително.

СОЗ (санитарно охранителна зона), пояс I на обслужваните от „ВиК“ съоръжения са оградени и се обслужват. Не са актуализирани другите пояси за което е необходимо да се изготвят хидро-геоложки доклади.

Основният приоритет на бъдещото развитие в краткосрочен трябва да е не толкова изграждането на нови водовземни съоръжения, а рехабилитацията на съществуващите. Инвестициите за водохващанията представляват 4% от цялата инвестиция за водопроводната мрежа. Към тези инвестиции трябва да се добавят инвестициите, необходими за завършване на СОЗ.

Разрешителен режим на водовземанията в община Ардино

Разрешително №	Водосн. система	Водоизточник	Географски координати	място на водоползване, съгл. Разр.	Обслужвани Н.М.	срок на действ.	проектен дебит	разрешено водно количество
3000806 от 28.03.2005	ВС Ардино	Шахтови кладенци – 2 бр.	ШК 1 с.ш. 41о 36/ 10.96//, и.д. 25о 08/ 32.86//; ШК 2 с.ш. 41о 36/ 14.16//, и.д. 25о 08/ 34.56//;	гр.Ардино и ТК "Бели брези"	гр.Ардино, с.Дядовци	за 25 г.	за всеки ШК - макс.дебит - 10.0 л/с (при режим на работа до 12 ч. и 35 мин. на денонощие); средногод. - 5.250 л/с;	до 907.2 м.куб./ден; до 331 128 м.куб./год.
3000752 от 14.02.2005	ВС Правдолюб	Каптиран извор	с.ш. 41о 36/ 15.9//, и.д. 25о 08/ 36.5//;	гр.Ардино	гр.Ардино, с.Правдолюб	за 25 г.	мин. и макс. дебит -9.0 и 22.0 л/с средногод. дебит: 2.75 л/с	до 238 м.куб./ден; до 86 872 м.куб./год.
300333 от 15.04.2004	ВС Бял извор	Каптиран извор	с.ш. 41о 33/ 01.45//, и.д. 25о 04/ 12.68//;	с.Бял извор	с.Бял извор, с.Диамандово	за 25 г.	Средногод. дебит: 3.2 л/с	до 274 м.куб./ден; до 100 000 м.куб./год.
300398 от 03.06.2004	ВС Жълтуша	тръбен кладенец	с.ш. 41° 46/ 33.3//, и.д. 26° 09/ 52.0//; кота терен = 545.00;	с.Жълтуша с.Еньовче и с.Седларци	с.Жълтуша, с.Еньовче и с.Седларци	за 25 г.	Макс. дебит: 11.0 л/с средногод. дебит: 1.6 л/с	до 138.4 м.куб./ден; до 50 500 м.куб./год.
300396 от 02.06.2004	ВС Диамандово	тръбен кладенец	с.ш. 41о 46/ 33.3//, и.д. 26о 09/ 52.0//;	с.Падина	с.Диамандово, с.Падина	за 25 г.	Макс. дебит: 12.0 л/с средногод. дебит: 4.35 л/с	до 376 м.куб./ден; до 137 000 м.куб./год.
0349 от 06.06.2001	От общо разр.- с. Горно прахово	Каптиран извор		с. Горно Прахово	с. Горно Прахово	Изтекъл срок	Макс.експл. дебит: 7.0 л/с	До 24 000 м.куб./год.

Качество на водите

И в трите закона – **Закон за водите**, **Закон за здравето** и **Закон за опазване на околната среда –** водите се третират като жизнено важен компонент на околната среда, чието състояние и качество е критерий за правилното използване на водите, тяхното добро състояние и един от най-важните фактори за здравето на населението.

Към тази част от правната рамка спадат и разпоредбите, които определят като обекти на публичната държавна собственост най-вътрешния пояс на санитарно-охранителните зони на водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване. Една от най-важните наредби е **Наредба № 3** от **16.10.2000 г**. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди, издадена съвместно от министъра на околната среда и водите, министъра на регионалното развитие и благоустройството и министъра на здравеопазването.

В допълнителните разпоредби като обекти с обществено предназначение са определени водоизточниците, водоснабдителните обекти и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване, а като **фактори на жизнената среда** – водите, предназначени за питейно-битови нужди.

Проблемите със санитарно-охранителните зони са няколко и изискват много средства за решаването им:

- поддържане на зоните и своевременно възстановяване на оградите;

- привеждане на зоните, учредени по реда на Наредба № 2 от 1989 год. за СОЗ около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване (ДВ бр. 68 от 1989 год.), към изискванията на Наредба № 3 от 16 октомври 2000 год. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на СОЗ около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и водоизточниците на минерални води.

Помпени станции:

- ВиК експлоатира 10 бр. помпени станции, елемент на водоснабдителните системи. От тях основните помпени станции са 9, а помпените станции от II-ри – 1 бр. Към основните помпени станции са включени 3 бр. бункерни помпени станции.
- Канализационни помпени станции дружеството не експлоатира.

Пречиствателни станции за питейни води:

На територията на Община Ардино няма изградени ПСПВ/пречиствателна станция за питейни води/.

Дължина на водопроводната мрежа по НМ:

Дължината на водопроводната мрежа в община Ардино, включена в активите на «ВиК» ООД е общо - 155 550 м.л., от които:

- Външни водопроводи - 92 096 м.л.;
- Вътрешни водопроводи – 63 454 м.л.

По населени места – данните се съдържат в следващите две таблици.

№ по ред	Населено място с **оператор „ВиК“ ООД**	Дължина на водопроводната мрежа (включена в активите на „ВиК“ ООД), в **м.л.**		
		Външен водопровод	Вътрешен водопровод	Общо
1	**град Ардино**	21 184	25 699	46 883
2	село Бистроглед	към гр. Ардино		
3	село Брезен	4 764	3 606	8 370
4	село Бял извор + Диамандово			
4.1	Бял извор	5 420	12 725	18 145
4.2	Диамандово	200	1 000	1 200
5	село Главник	към с. Жълтуша		
6	село Горно прахово	1 557	1 272	2 829
7	село Еньовче			
8	село Жълтуша	12 767	6 104	18 871
9	село Падина	6 426	3 719	10 145
10	село Правдолюб	2 636	/	2 636
11	село Седларци	към с. Жълтуша		
12	село Ябълковец	4 350	1 230	5 580
	ТК ”Бели брези”	1 712	/	1 712
	ОБЩО	**61 016**	**55 355**	**116 371**

№ по ред	Н.М. - **друг оператор**	Дължина на водопроводната мрежа (включена в активите на «ВиК» ООД), в **м.л.**		
		Външен водопровод	Вътрешен водопровод	общо
1	село Богатино	6 154	/	6 154
2	село Боровица	5 390	866	6 256

3	село Гърбище	1 300	204	1 504
4	село Долно Прахово	1 468	2 270	3 738
5	село Китница	200	/	200
6	село Кроячево	1 901	211	2 112
7	село Ленище	1 426	300	1 726
8	село Млечино	5 730	1 800	7 530
9	село Стояново	1 273	640	1 913
10	село Теменуга	900	228	1 128
11	село Хромица	3 484	640	4 124
12	село Чернигово	1 854	940	2 794
	ОБЩО	**31 080**	**8099**	**39 179**

Важна характеристика за състоянието на водопроводната мрежа са видът на материала, от които е изградена и годините на въвеждане в експлоатация. Голяма част от водопроводната мрежа е изградени от материали с лоши експлоатационни характеристики(следващите две таблици). Тези данни, съчетани с данните за годините на въвеждане в експлоатация, показват една твърде тревожна картина за състоянието на водопроводната мрежа в общината.

Дължина на водопроводната мрежа според вида на материала, ***в м.л.***

№ по ред	Населено място с **оператор «ВиК» ООД**	Дължина на водопров. мрежа според вида на материала, **в м.л.**				
		АЦ	Стомана	Поц.тр.	ПЕВП	Общо
1	2	3	4	5	6	7
1	**град Ардино**	32858	10062	1130	2833	46 883
2	село Бистроглед	към гр. Ардино				
3	село Брезен	8370				8 370
4	село Бял извор + Диамандово					
4.1	Бял извор	15956	73		2116	18 145
4.2	Диамандово	200			1000	1 200
5	село Главник	към с. Жълтуша				
6	село Горно прахово	2709	120			2 829
7	село Еньовче					
8	село Жълтуша	17428	825	320	298	18 871
9	село Падина	9725	20		400	10 145
10	село Правдолюб	2636				2 636
11	село Седларци	към с. Жълтуша				
12	село Ябълковец	5580				5 580

	ТК ”Бели брези”	1712				1 712
	Сума	**97174**	**11100**	**1450**	**6647**	**116 371**
	процент	**83,5 %**	**9,5 %**	**1,3 %**	**5,7**	**100 %**

Дължина на водопроводната мрежа според вида на материала, ***в м.л.***

№ по ред	Н.М. - **друг оператор**	Дължина на водопроводната мрежа според вида на материала, **в м.л.**		
		АЦ	ПЕВП	Общо
1	село Богатино	6 154		6 154
2	село Боровица	6 256		6 256
3	село Гърбище	1 504		1 504
4	село Долно Прахово	3 738		3 738
5	село Китница		200	200
6	село Кроячево	2 112		2 112
7	село Ленище	1 726		1 726
8	село Млечино	7 530		7 530
9	село Стояново	1 913		1 913
10	село Теменуга	1 128		1 128
11	село Хромица	4 124		4 124
12	село Чернигово	2 794		2 794
	Сума	**38 979**	**200**	**39 179**
	процент	**99,5 %**	**0,5 %**	**100 %**

Дължина на водопроводната мрежа според годината на въвеждане в експлоатация

№ по ред	Населено място с **оператор „ВиК“ ООД**	**Дължина на водопроводната мрежа според годината на въвеждане в експлоатация, в м.л.**						
		До 1960г	1961-1970	1971-1980	1981-1990	1991-2000	След 2001 г	Обща дължина
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	гр. Ардино	6964	8880	7023	21183	298	2535	**46 883**
2	Бистроглед	към гр. Ардино						
3	Брезен		6430	1940				**8 370**
4	Бял извор + Диамандово							
4.1	Бял извор	700	14093	1236			2116	**18 145**
4.2	Диамандово				200		1000	**1 200**
5	Главник	към с. Жълтуша						
6	Горно Прахово	38	428	2363				**2 829**
7	Еньовче							
8	Жълтуша	4449	14124				298	**18 871**
9	Падина	3675	4080	840	1150		400	**10 145**

10	Правдолюб		1725	911				**2 636**
11	Седларци							към с. Жълтуша
12	Ябълковец		3110	120	2350			**5 580**
	ТК ”Бели брези”		1712					**1 712**
	сума	**15 826**	**54582**	**14433**	**24883**	**298**	**6349**	**116 371**
	процент	**13,6 %**	**46,9 %**	**12,4%**	**21,4%**	**0,3%**	**5,4%**	**100 %**

От горната таблица се вижда, че основната част от водопроводната мрежа е изградена преди 1980 г., тоест технически обоснованият експлоатационен период на водопроводите, изградени през този период главно от етернитови, стоманени и поцинковани тръби, отдавна е изтекъл.

Аргумент в подкрепа на твърдението за лошото състояние на водопроводната мрежа е броят на авариите. Анализът на този индикатор, направен на базата на информацията, залегнала в бизнес плановете на 50 ВиК оператори показва, че около 20% от авариите са по довеждащите водопроводи и около 80% - по разпределителната мрежа.

Таблица за броя на авариите на км водопроводна мрежа в община Ардино .

	Брой аварии/ км довеждащи водопроводи	**Брой аварии/ км разпределителна мрежа**	**Брой аварии/ км общо водопроводи**
2011 г.	0.29	1.39	0,68
2012 г.	0,40	1,24	0,63
2013 г.	0,17	1,68	0,78
2014 г.	0,23	1,11	0,58

От таблицата се вижда, че броят на авариите към километър водопроводна мрежа е над възприетия европейския стандарт – 0.15.

Загубите на вода по водопроводната мрежа също дават функционална характеристика на нейното състояние.

Подадена , инкасирана вода и общи загуби на вода във водопроводната мрежа в община Ардино.

Година	**Подадена вода м³**	**Инкасирана вода м³**	**Загуби на вода %**
2013г	537000	261353	51,33
2014г	476000	231958	51,27

Видно е, че загубите далеч надхвърлят обичайните загуби в развитите страни от ЕС, където този процент варира в границите до 20%.

Общо за страната този процент е 59,86%.

Населени места със сезонен и целогодишен режим на водоподаването

Община Ардино		**Селища със сезонен режим на водоподаване**	**Селища с целогодишен режим на водоподаване**	**Общо селища с режим на водоподаване**
		бр.	бр.	бр.
2009 г.	с. Горно Прахово	1	0	1
2010 г.		0	0	0
2011 г.		0	0	0
2012 г.	с. Горно Прахово	1	0	1

Данните в горната таблица дават информация само за 1 населено място със сезонен режим на водоподаването, което се дължи на сезонно засушаване.

Мерки за подобряване на водоснабдителната инфраструктура

Направените анализи на задълбочени проучвания на водопроводната мрежа, изготвени в прединвестиционни проучвания и най-вече при изготвянето на Регионални генерални планове южен централен район и по-конкретно за „ВиК“ ООД Кърджали. Изследването показва, че разпределението на загубите вътре в общите загуби на вода средно за страната от 60% е както следва: 40 % - физически и технологични загуби и 20% търговски загуби(кражби и грешно измерване).

В Регионалните генералните планове е показано следното:

- Наличие на неравномерно налягане, високо или ниско, като:

- Причини за високо налягане:

✓ голяма денивелация между резервоарите и захранващата територия;

✓ директни свързвания /водоподаване/ към високонапорни транзитни тръбопроводи;

✓ липса на регулатори за намаляване на налягането;

✓ преоразмерени помпени станции, хидрофори и респективно водопроводната мрежа;

- Причини за ниско налягане:

- ✓ по-малки диаметри или преоразмерени мрежи, захранващи много потребители, което води до големи загуби на налягането, особено в крайградските вилни зони;
- ✓ незаконно строителство в близост до резервоарите, където поради липса на денивелация не може да се осигури нужния статичен напор;
- ✓ многобройни течове по водопроводната мрежа;
- Поради недобре конструирана и/или преоразмерена водопроводна мрежа и недостатъчно добре работещи гранични кранове между хидравличните зони, при повреди (аварии) се губят големи обеми вода за изпразване и пълнене;
- Действащите водоснабдителни активи (водопроводна мрежа, помпи, хидрофори, водомери и др.) са били дълго време в експлоатация, с преобладаващо етернитови и стоманени тръби с лошо качество и изтекъл амортизационен срок;
- В допълнение на течовете от водопроводната мрежа има и течове по кранове, връзки и в различните шахти;
- Има загуби на голям обем вода, както от видимите (пасивни) течове, така и от скритите невидими течове;
- Има наличие на преливания от резервоари без регулиращи вентили;
- В много водопроводни тръби има корозия или натрупвания на отлагания, които водят до рискове за качеството на водата.

За да може в бъдеще да започне процес на намаляване на броя на авариите и загубите на вода, е необходимо възприемането на трайна политика за подмяна на водопроводната мрежа.

Инвестиционната програма съгласно Регионалните генералните планове разделена на три етапа:

- Приоритетна краткосрочна инвестиционна програма за периода 2014г. до 20120г.

- Рехабилитация на водопроводната мрежа и СВО (в трасето на предвидената за изграждане канализационна мрежа) -5,3 км

- Рехабилитация на строителна част и оборудване на ПС Ардино-2, СШ м. ”Даладжа”-обеззаразяване с натриев хипохлорид и електроснабдяване на Хлораторно СШ м. ”Даладжа”.

- Средносрочна инвестиционна програма за периода 2021г. до 2028г.

- Рехабилитация на водоизточници-три извора и два ШК при ПС „Ардино“ нова и рехабилитация на СОЗ

- Реконструкция на външни довеждащи водопроводи – 14,4км

- Рехабилитация на водопроводна мрежа и СВО (главни водопроводи, оформящи основната водоснабдителна система) -4,0км

- Дългосрочна инвестиционна програма за периода 2029г. до 2038г.

- Рехабилитация на водопроводна мрежа и СВО (второстепенна мрежа) – 4,0км;

- Рехабилитация на черпателен резервоар 150м³ при ПС „Ардино-нова”;

- Рехабилитация на помпена станция „Ардино-нова”.

Необходими ремонти и реконструкции по данни на Началник район Ардино във „ВиК” Кърджали:

- Ремонт на ПС Ардино-нова, Шахтови кладенци-Ардино 2бр, Каптажи 4бр
- Реконструкция тласкателен водопровод изпълнен със стоманени тръби ф125 от ПС „Ардино-нова” до НР ”Правдолюб”
- Частична реконструкция на тласкателен водопровод изпълнен със стоманени тръби ф200 от ПС”Ардино” до НР V=500м³ за гр.Ардино
- Ремонт на НР V=500м³ за гр.Ардино
- Реконструкция тласкателен водопровод изпълнен със стоманени тръби ф125 от ПС „Правдолюб” до НР ”Бели брези”
- Реконструкция тласкателен водопровод изпълнен със етернитови тръби ф80 от ПС „Бели брези” до НР ”Бели брези”
- Рехабилитация на каптажи и събирателна шахта „Бели брези”
- Частична реконструкция на хранителни водопроводи от НР „Ардино” до гр.Ардино
- Цялостна подмяна на вътрешна водопроводна мрежа на с.Бял извор /има изработен проект/
- Реконструкция тласкателен водопровод изпълнен със стоманени тръби ф125 от ПС „Жълтуша ” до НР ”Жълтуша”
- Ремонт на НР V=500м³ „Жълтуша”
- Реконструкция тласкателен водопровод изпълнен със стоманени тръби ф125 от ПС „Жълтуша ” до с.Еньовче

- Реконструкция тласкателен водопровод изпълнен със полиетиленови тръби ф160 от ПС „Диамандово ” до НР „Диамандово”
- Разширение и подмяна на вътрешна водопроводна мрежа с.Падина
- Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа с.Млечино и подмяна на хранителна тръба от НР
- Ремонт на каптажи и подмяна на хранителните тръби на селата с гравитачно водоснабдяване.

Водоснабдяване на територии предвидени за ново застрояване па ОУП

- За гр.Ардино е предвидено резервни жилищни терени на изхода на града в посока гр.Смолян и разширение на производствената зона северно от града. Захранването с вода на зоните ще се извърши с разширяване на вътрешната водопроводна мрежа на гр.Ардино.

- За с. Бял извор и с. Диамандово е предвидено разширяване на производствената зона и зона за резервни жилищни терени в самите населени места. За захранване с вода ще се използва съществуващата водопроводна мрежа.

- За другите населени места предвидените нови територии за застрояване ще се водоснабдят от съществуващите водопроводни мрежи.

10.2.3. Канализационна инфраструктура

Анализ на съществуващото положение

В община Ардино е изградена канализационна мрежа само на град Ардино. За останалите 51 населени места няма информация. В отделни села има изградена локална канализация, която обслужва административните сгради в центъра на селата.

Канализационната система на град Ардино функционира като смесена в продължение на повече от 30 год.. Тя е положена с бетонови тръби. Отдадена е за стопанисване и експлоатация на дружеството ни със Заповед 905/17.11.1982 г.

С развитието на града, постепенно съществуващата улична канализационна мрежа изчерпва наличната си проводимост.

Ниво на покритие с канализационни услуги – характеризира се от показателя брой на населението, ползващо канализационни услуги от “В и К” ООД Кърджали.

Населението, ползващо канализационни услуги в община Ардино е 3 493 души, от общия брой – 11 572 души, което представлява 30,18 % ниво на покритие на канализационните услуги.

За сравнение - за област Кърджали то е - 39.88% , а за страната - 46 %.

Издадено е разрешително за заустване на канализационната система на гр.Ардино.

От БДИБР център Пловдив е издадено Разрешително № 300049 от 27.03.2003 год. за ползване на повърхностен воден обект р. Ардинска, поречие на р.Арда, за заустване на отпадъчните води от обект "Канализационна система на град Ардино" със срок до 20.08.2006 г. Срокът на действие е удължен до 27.03.2009 г. с Изменение на Разрешително № 300049/27.03.2006 год. С Решение № 606/30.03.2009 г. на БДИБР срокът на действие на разрешителното се продължава с 6 години, считано от 27.03.2009 г. Мястото на заустване е на 3 км. от регулацията на града по течението на реката – водоприемник II категория, с географски координати: с.ш. 41° 36/ 20,3// и.д. 25° 08/ 30,7// . Разрешените водни количества са: Qср.ден = 274 м.куб./д; Qмакс.час.= 34.2 м.куб./ч и Qср.год. = 100 000 м.куб./г.

Количеството на отпадъчните води, което се формира от населението, промишлеността, бюджетни организации и частния сектор на територията на град Ардино за 2012 година е - 85 043 м.куб.

Качеството на отпадъчните води се отразява в протоколите от лабораторните проби, които се вземат два пъти в годината за всяка канализационна система от лицензирана лаборатория на МОСВ. Обикновено показателите по които не отговарят отпадъчните води за съответните приемници са: БПК5, ХПК и азот.

Дължина на канализационната мрежа по вид и по НМ:

Канализационната система на град Ардино функционира като смесена в продължение на повече от 30 год.. Тя е изградена с бетонови тръби. Отдадена е за стопанисване и експлоатация на дружеството със Заповед 905/17.11.1982 г.

С развитието на града и усвояването на тангиращите територии около него, постепенно съществуващата улична канализационна мрежа изчерпва наличната си проводимост.

Общата дължина на канализационната мрежа на гр.Ардино е 8 114 м.л.

Канализационна мрежа на град Ардино

Наименование на актива	**Дата на въвеждане**	**Дължина м.л.**	**Диаметър**	**Вид на материала**

Канализация гр.Ардино	08.1986 г.	2 008	ф 150	бетонови
Канализация гр.Ардино	08.1986 г.	273	ф 150	бетонови
Канализация гр.Ардино	08.1986 г.	1 188	ф 200	бетонови
Канализация гр.Ардино	08.1986 г.	2 480	ф 300	бетонови
Канализация гр.Ардино	08.1986 г.	2 065	ф 400	бетонови
Канализация гр.Ардино	08.1986 г.	100	ф 500	бетонови
общо		8 114		

Важна характеристика за състоянието на канализационната мрежа е материалът, от който е изградена, както и годината на въвеждане в експлоатация.

Канализационната мрежа е изградена преди 1982 г., тоест технически обоснованият експлоатационен период на канализационните тръби, изградени през този период от бетон, на практика е изтекъл.

В подкрепа на твърдението за лошото състояние на канализационната мрежа, освен изтеклия експлоатационен период на изграждане и с материали, които не отговарят на съвременните изисквания, са и фактите, свързани с частичната или цялостно нарушена нормална работа на канализацията, което се изразява в:

- Периодични преливания и затлачване на канализационната мрежа поради големи нарушения в материала и лошо проектиране;

- Канализационната система е от смесен тип, което също води до създаването на проблеми при интензивни валежи - Главният канализационен клон в гр.Ардино е ситуиран с малки наклони и не може да изпълнява функциите си;

- Изключително висок процент на инфилтрирана вода. В мрежата постъпват и значителни количества инфилтратни води, както и условно чисти води (от водни обекти, поливни води, отводнявне на дерета и др.), които трябва да бъдат премахнати чрез съответни технически решения.

Мерки за подобряване на канализационната инфраструктура

По приетия Регионален генерален план за община Ардино са предвидени следните инвестиции свързани с канализационната мрежа:

- **Краткосрочни инвестиции**:

- Изграждане на ПСОВ Ардино (капацитет 3664 ЕЖ). Няма възможност за свързване на други селища в агломерация Ардино

- Реконструкция на довеждащ колектор с дължина 1,99км (инвестицията е с особен приоритет, съществуващия колектор изпълнен с бетонови тръби Ф400-600 застрашава основния водоизточник на гр.Ардино-шахтовите кладенци), реконструкция на главни колектори с дължина 2,27км.

- Доизграждане и реконструкция на второстепенна канализационна мрежа в гр.Ардино с дължина 4,45км

- **Средносрочни инвестиции**:

- Доизграждане на 1,16км главни колектори
- Доизграждане на 2,91км второстепенна канализационна мрежа

- **Дългосрочни инвестиции**

- Доизграждане на 0,68 км второстепенна канализационна мрежа
- Реконструкция на 2,83 км второстепенна канализационна мрежа

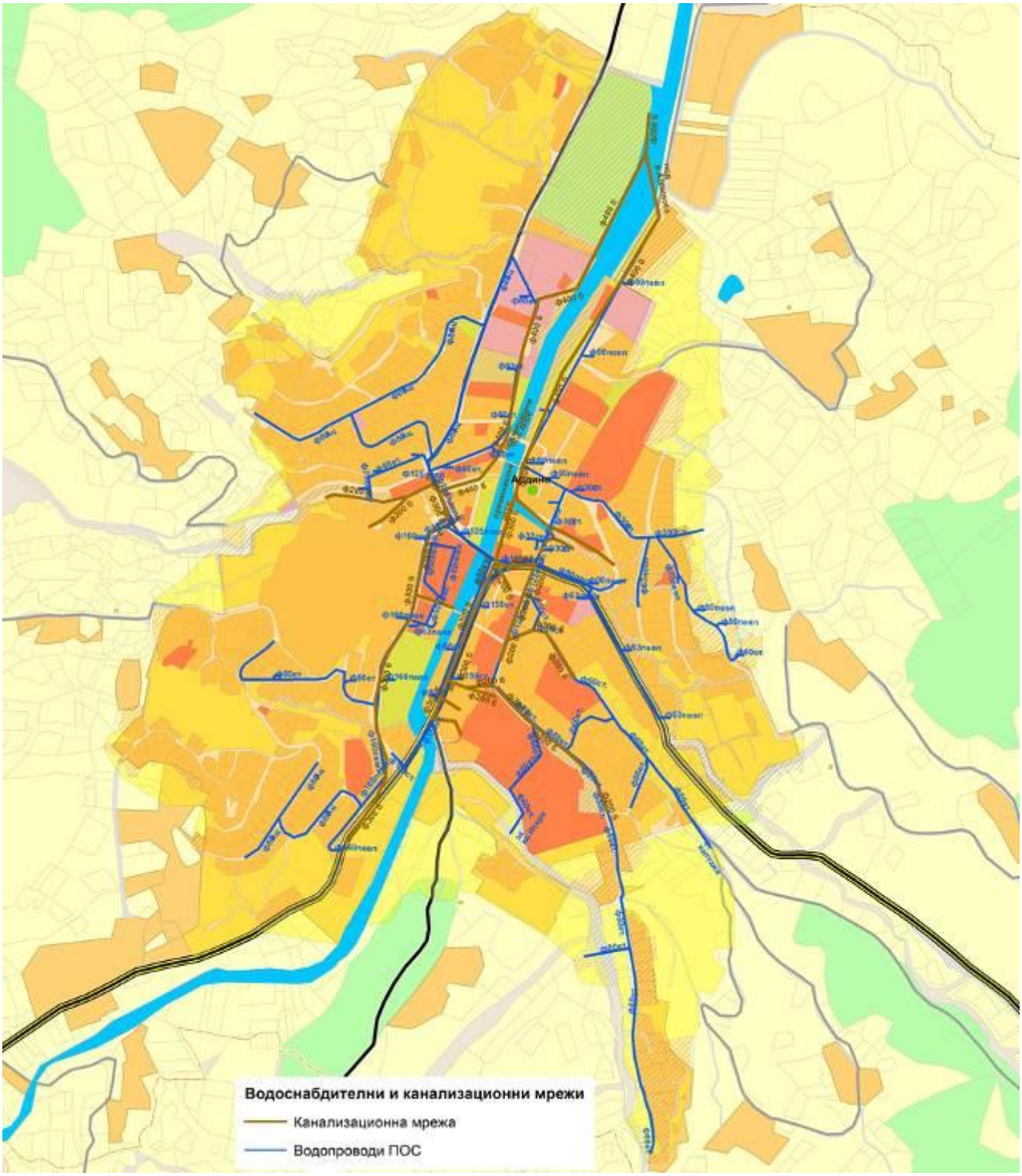
Канализация на територии предвидени за ново застрояване па ОУП

- Предвидените терени за допълнително застрояване в гр.Ардино ще се отводнят с разширение на вътрешната канализационна мрежа на гр.Ардино и заустят в ПСОВ.

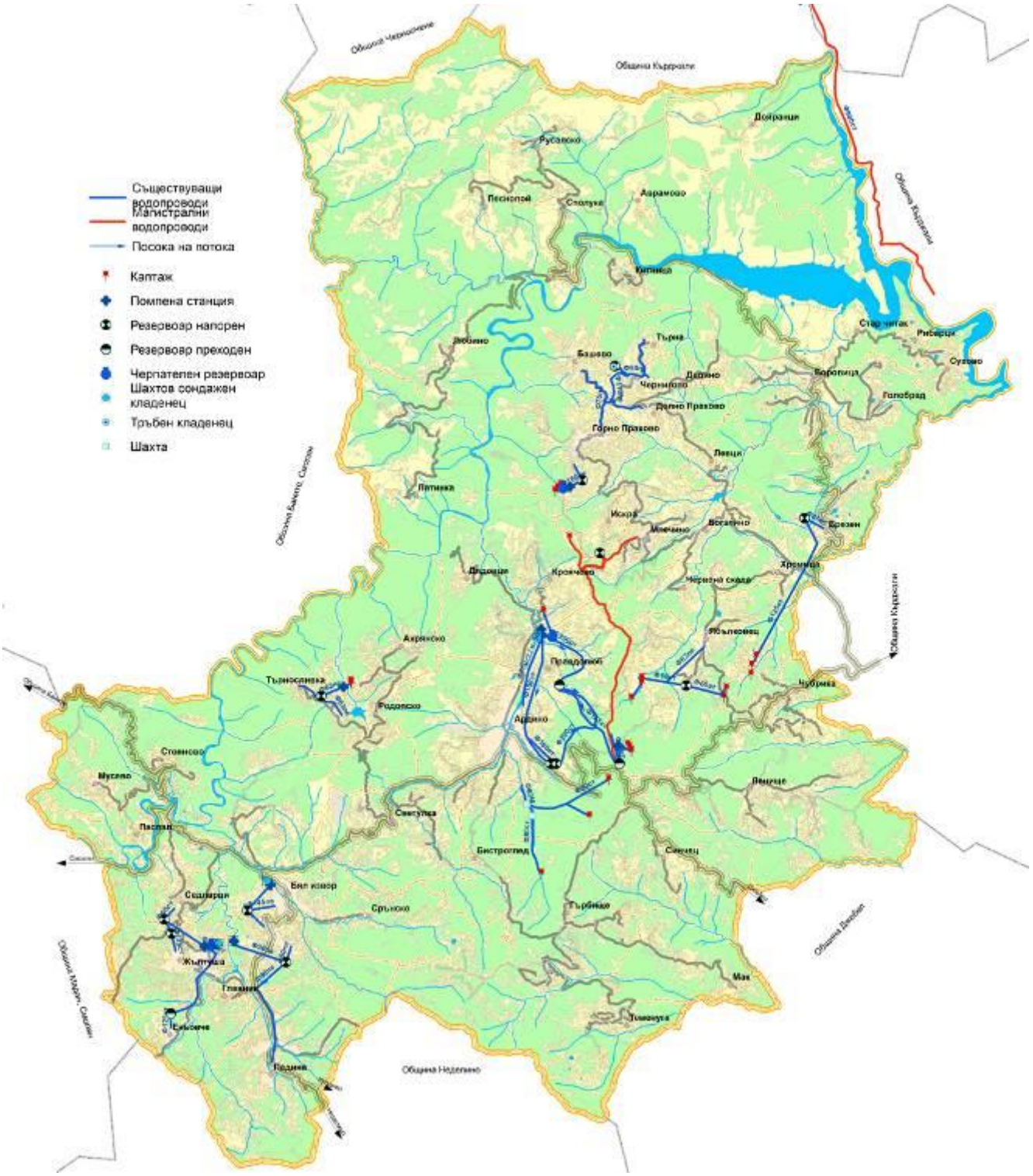
- За другите населени места отводняването ще извърши локално с малки пречиствателни станции за отпадъчни води.

Забележка: При планиране ПСОВ на други населени места освен гр.Ардино да се вземе в предвид поносимоста на цената на водата от населението, ще се увеличи с нова компонента пречистване на отпадни води.

Следващите илюстрации показват схемите на мрежите и съоръженията за град Ардино и за територията на общината.

Водоснабдяване и канализация на град Ардино

Водоснабдителна мрежа и съоръжения на община Ардино

10.3. Развитие на системата на електроснабдяването

10.3.1. Съществуващо положение

Източник на електроенергията за община Ардино е общата електроенергийна система на страната. Съоръженията към нея се стопанисват, подържат и реконструират от Електроразпределително дружества "ЕВН България "Електроразпределение ЕАД – гр. Пловдив, КЕЦ Кърджали, а съоръженията на Подстанция "Ардино"и трасетата на електропроводи 110KV от Енергиен системен оператор на "НЕК" ЕАД, Електропреносен район – Пловдив.

Всички селища в общината са електрифицирани, като усилията в тази насока са насочени към стабилизиране на енергоподаването и електропотреблението.

Общото състояние на енергийните мрежи и системи на територията на община Ардино е добро. Изграждането на мрежата започва в края на 50-те години, а обновяването и разрастването продължава и до днес с изграждане на нови съоръжения.

По данни от ЕВН в Ардино е изградена следната енергийна инфраструктура:

Електроснабдяване по населени места:

- за ниско напрежение (НН) - 249,5км
- за средно напрежение (СН) - 182км

Брой станции площ:

- П/ст "Ардино" - собственост на „ЕСО"

Върхови товари на подстанция "Ардино "

	2012	2013	2014
п/ст "Ардино"	3,7MW	2,1MW	1,8MW

Данни за мрежата				
Подстанции 110/20 KV - собственост на ЕСО , бр.	**Електропровод и 20 KV - км.**	**ТП -брой**	**ВЕИ, брой**	**ВЕИ инсталирана мощност**
1	182	112	4	1,95

Вид разпределителна мрежа, напрежение:

- за ниско напрежение (НН)-до 0,4/0,23kV

- за средно напрежение (СН) - 20 kV .

Брой трансформаторни поста: 112 бр.

От всички трафопостове в град Ардино са инсталирани 16 броя, а по селата 96 броя.

Промишлени потребители на електрическа енергия са главно в град Ардино и по-големите населени места в общината- Бял Извор, Жълтуша , Млечино Падина, Горно Прахово.

Преобладаваща част от електропотребителите по селата са домакинства, като електрическа енергия основно се използва за битови нужди. Незначително е използването на електрическа енергия за отопление.

В Община Ардино има действащи 2 броя малки водни електрически централи- ВЕЦ Бял Извор с мощност от 1894 KW, и МВЕЦ Хладилника при с. Любино- 300KW, свързани към единната електроенергийна мрежа на страната.

Структурата на електроразпределителната мрежа Средно напрежение основно е радиално-лъчева. За селата в Община Ардино преобладаващо е едностранното захранване на трафопостове 20/0,4KV, като по този начин всички потребители се приравняват на трета категория на основание изискванията на раздел трети от глава втора на **НАРЕДБА № 3 от 9.06.2004 г. за устройството на електрическите уредби и електропроводните линии, и**здадена от министъра на енергетиката и енергийните ресурси, обн., ДВ, бр. 90 от 13.10.2004 г.

Разпокъсаността на населените места и многобройните малки махали към тях обуславя дълги трасета на електропроводните линии НН, което често е причина за незадоволително качество на предоставяната електрическа енергия.

Двойно захранване на ТП 20/0,4KV е реализирано в град Ардино, което определя по-високата степен на надеждност и непрекъснатост на предоставяне на електрическа енергия за промишлеността, обществените потребители и бита.

Електроразпределителни мрежи ниско и средно напрежение около 90% са въздушни и частично въздушно-кабелни мрежи. Като основен недостатък на въздушно-кабелната електроразпределителна мрежа Средно и Ниско напрежение е неустойчивостта им при влошени метеорологични условия в есенно-зимния експлоатационен период. Не са редки случаите на прекъсване на електрозахранването за продължителен период от време и поставяне на изпитание техническите служби по поддръжка и експлоатация на електроразпределителната мрежа и жителите на

планинските населени места с прекъснато електрозахранване, респективно без питейна вода, телекомуникационни връзки и пр.

Кабелни електропреносни линии за мрежи средно напрежение 20 KV, са реализирани основно в град Ардино, като се установява тенденция за приоритетно развитие на кабелни електропреносни мрежи.

10.3.2. Прогнозно развитие

Върховия товар в подстанциите е вечерен през зимните месеци. От общия товар най-голяма част се пада на комунално-битовите консуматори, поради ползването на електроенергия за отопление и подгряване на БГВ (битово гореща вода). След 2011 г. се наблюдава тенденция за намаляване на консумацията на комунално-битовия сектор.

Комунално-битовите изчислителни товари се определят в зависимост от степента на участие от отделните енергоносители – ел.енергия, газ и индивидуално топлоснабдяване. Индивидуалния максимален товар за едно жилище се приема/определя в зависимост от степента на използване на електрическата енергия за отопление и БГВ, в това число очакваното продължаващо използването на твърдо гориво за отопление предимно в селата. Предвиждаме намаление в бъдеще на общия товар на комунално-битовите консуматори, поради установената тенденция към намаляване общия брой жителите на населените места, на обитателите на едно жилище, внедряване на енерго-спестяващи битови електроуреди и осветителни тела, използването възобновяеми енергоизточиници за битово приложение. Очаква се подобен спад в селата поради намаляване на населението и умереното увеличаване броя на необитаваните жилища.

Върховите товари за комунално-битовите нужди в обслужващата сфера са определени съобразно реализираните товари за различните видове обекти, справочни данни и експертна оценка – няма основание да се очаква в бъдеще общо увеличение на върховите товари.

Ще се запази и тенденцията за потреблението на електрическа енергия за промишлеността. Развитието на електроразпределителната мрежа ще е свързано и в съответствие с реализацията на нови индустриални проекти.

Очаква се на основание разработените програми за рехабилитация и реконструкция на електроразпределителната мрежа за средно и ниско напрежение, повишаване на надеждността на изградената електроенергийна инфраструктура и

постигане на по високо- качество на предоставяната електрическа енергия за промишлените и битови електропотребители.

Инвестиционната програма на електроразпределителното дружество е съобразена с нуждите на региона.

Община Ардино, с консолидирани усилия на Общини Мадан и Баните, област Смолян, да предприеме действия по осъществят приоритетност на проект за хидро-енергиен възел "Горна Арда на републиканско ниво и стартиране на неговото изграждане. Неговата реализация ще увеличи добива на електрическа енергия със 170MW.

Чрез отреждане на Общински терени с подходящо южно изложение в слабонаселената част на Общината (района на село Русалско, Любеново, Горно Прахово-Долно Прахово Чернигово-Боровица и пр.) да се изгради фотоволтаичен електроенергиен с парк. Основа за изграждане на парка са неизползваеми, непродуктивни земи от земеделския фонд - от остатъчния фонд, част от ерозиралите пасища и мери. Фотоволтаичния електроенергиен парк е съвкупност от множество площадки за монтаж на фотоволтаични съоръжения, с площи минимум един декар, съобразно компактността на отредените неизползваеми земеделски площи. Ориентировъчна пикова мощност на парка е 50 мегавата при предоставена производствена площ от 500 декара.

Необработваемите площи земеделски земи в Община Ардино съставляват 82366 дка с преобладаваща категория на земята 9-10 по 10 степенна скала.

(Необходима площ за добив на пикова мощност 1000 вата е около 10кв.м.)

Като се предоставят преференциални условия за възложителите- от местен или републикански източник. Да се разработи устройствен план, за изграждане на фотоволтаичния електроенергиен парк.

Във фотоволтаичния парк да могат да инвестират възложители с малки, средни и големи вложения.

Чрез отреждане на теренни площадки по ридовете в близост до връх Синчец, района на Русалско и други с надморска височина над 800-900 метра, да се изгради ветрогенераторен парк с мощност около 50 мегавата.

Структурата на ветрогенераторния електроенергиен парк ще е в съответствие с разработен за целта устройствен план.

Чрез предоставяне на преференциални условия и създаване на позитивни нагласи към бъдещи възложители и стимули за използване на възобновяеми енергийни

източници, за изграждане на малки водни, фотоволтаични и ветрогенераторни електрически централи.

10.4. Електронно-съобщителна инфраструктура

На територията на Община Ардино в момента работят три телевизионни ефирни оператори с национален обхват (БНТ, Би Ти Ви и НТВ).Теренните условия и пресечения планински релеф не позволяват пряко приемане на сигнала. За по–добро приемане са изградени телевизионни предаватели и ретранслатори. Покритието със сигнал на лицензираните национални телевизии е 100 % за територията на цялата община. Всички телевизионни програми са цифрови, с повишено качество на предоставяната услуга и възможност за приемане на повече на брой телевизионни програми.

На територията на Община Ардино има работещи две кабелни телевизии „Родопи -САТ" в гр.Ардино и „Родопи-ТВ" в с.Жълтуша.

Лицензираните радиопрограми с право за разпространение по ефир на територията на община Ардино са: Програма „Хоризонт „ на БНТ, радио „Христо Ботев" и „Дарик" Радио, покритието със сигнал също е 100%.

Покритие със сигнал на GSM мобилните телекомуникационни оператори ВИВАКОМ, Глобул и Мобилтел има в по-голяма част от територията на общината (над 90%).

И трите мобилни оператори предоставят мобилни телекомуникационни услуги-предаване на гласови съобщения и пренос на данни чрез използване на съоръжения от генерация 3G. –Реализира се достъп до интернет и от фиксирани и мобилни устройства-Фиксирани IP системи, персонални компютри, смартфони и таблети. Чрез мобилните GSM мрежи по технология 3G се осъществява трафик от потребителите на интернет до 42Мбит/сек. Реализираният трафик от GSM абонатите локално позиционирани в община Ардино за всички видове предоставяни услуги, е при добро качество.

Два от посочените оператори имат действащи представителни офиси в гр.Ардино.

Масовият потребител на мобилни телекомуникационни услуги е най-вече за гласова телефония и приложенията по технология 3G.

Национални оператори на телекомуникационни услуги "ВИВАКОМ-АД, Мтел и БУЛСАТКОМ, предоставят услуги по приемане телевизионни и аудио програми

чрез спътници без ограничение за местонахождение в цялата община. Предоставят се и интерактивни услуги чрез спътникова телевизия.

Реализацията на интернет достъп се осъществява главно чрез локални кабелни LAN мрежи, безжичен достъп чрез WiFi и WLAN, както и възможностите на Мобилните комуникации от генерация 3G. В най изгодна позиция по отношение на трафични възможности е град Ардино и по ограничени в останалата част на общината, включително и в местата с очакван интерес като туристическа дестинация. Всички мобилни оператори поддържат опция "РОУМИНГ", с възможност за реализация без ограничение за цялата община.

Степента на развитие на съвременни телекомуникационни услуги е в зависимост от потребността на видовете услуги и платежоспособността, на ползвателите на тези услуги.

Общинският център- град Ардино- е свързан чрез система от оптични кабели с останалата част от страната.

За нуждите на държавната администрация е изграден ОК с възможност за пълноценно управление на обществения и стопански живот в региона и страната.

Чрез оптично-кабелни връзки на ВИВАКОМ се осигуряват основните телекомуникационни потребности на Община Ардино, като има възможност за предоставяне на арендни услуги за предаване на данни с високи скорости. Съществува потенциална възможност за изграждане на оптични мрежи (PON, GEPON…),

С оптични кабели са свързани и следните населени места: Брезен, Боровица, Млечино, Горно Прахово, Сухово,

Клиентите от фиксираната мрежа на ВИВАКОМ, в населените места Ардино, Млечино, Бял Извор, Боровица, Горно Прахово, където има изградени с изградени цифрови телефонни централи, чрез фиксираната кабелна мрежа, могат да получат всички видове основни и допълнителни услуги на гласовата телефония и чрез HDSL приложения, достъп до интернет, със скорост до 20Мбита/сек.

Покритие със сигнал на мобилни оператори ВИВАКОМ, Глобул и Мобилтел има в по-голяма част от територията на общината. Функционирането на базовите станции е в зависимост от редовното подаване на основно захранващо напрежение от електроразпределитена мрежа Ниско напрежение 0,4/0,23 KV. При прекъсване на захранването на базовите станции, с известно забавяне се прекъсва действието им.

Препоръчително е всички базови станции на мобилни оператори с национално значение да бъдат захранени от втори източник на променливо напрежение,

резервиращ основния. Телекомуникационните обекти в Република България не са потребители от трета категория, на основание изискванията на раздел трети от глава втора на **НАРЕДБА № 3 от 9.06.2004 г. за устройството на електрическите уредби и електропроводните линии, и**здадена от министъра на енергетиката и енергийните ресурси, обн., ДВ, бр. 90 от 13.10.2004 г.

Следващите илюстрации показват схемата на съществуващото електроснабдяване за град Ардино и за територията на община Ардино.

Електроснабдителна система на община Ардино - състояние

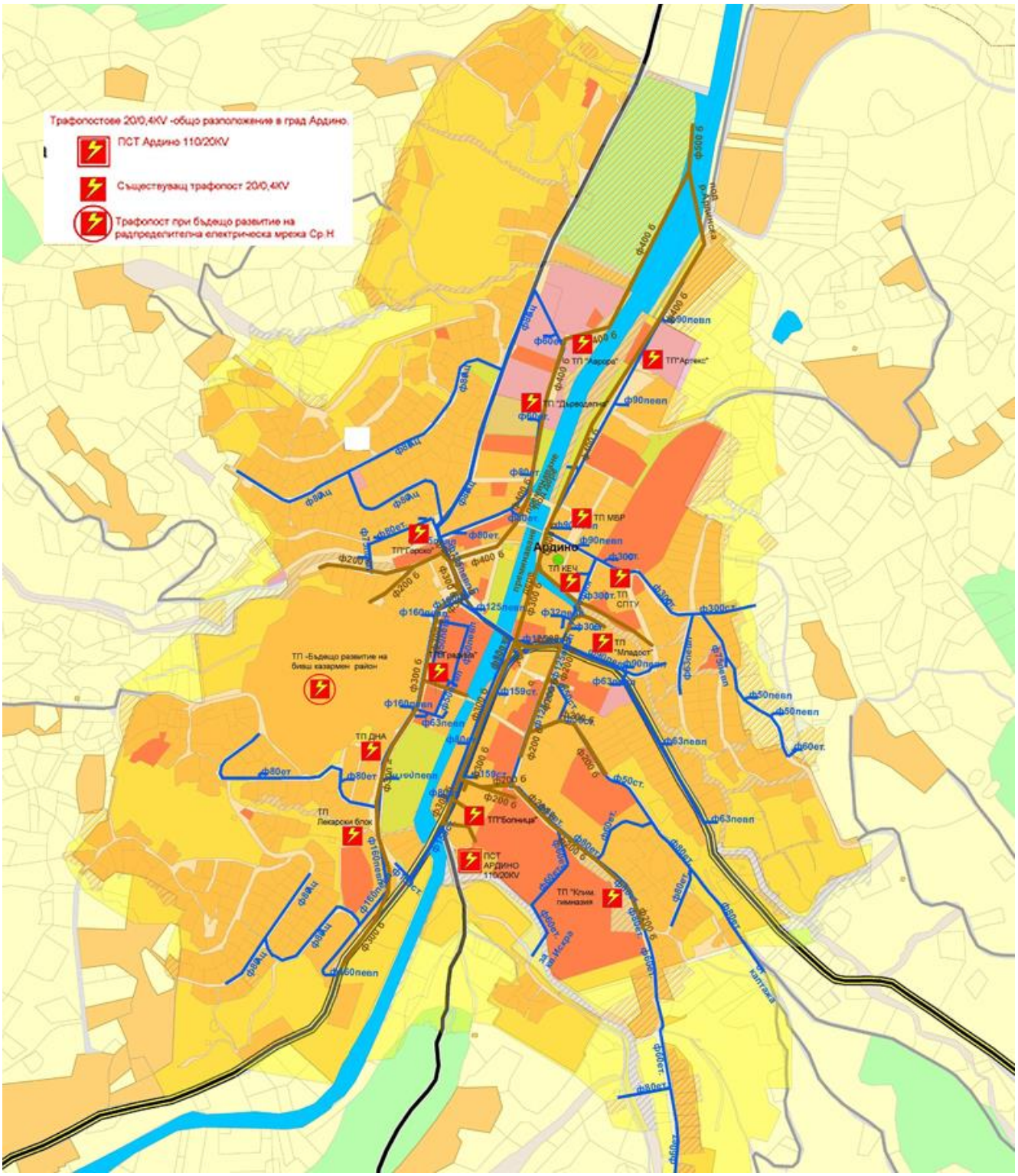

Схема на съоръженията за електроснабдяване в град Ардино

11. ЗАЩИТА ОТ ПРЕДВИДИМИ ПРИРОДНИ БЕДСТВИЯ

11.1. Идентификация на рисковете и устройствен режим за защита от наводнения

Идентификацията и териториалният обхват на риска от наводнения се осъществява при съблюдаване разпоредбите, включени в Глава девета: „Защита от вредното въздействие на водите" и Глава десета „Управление на водите" от Закона за водите.

Основна причина за наводненията са разливанията на реките вследствие на продължителни и интензивни и/или краткотрайни интензивни валежи. В некоригираните речни участъци се наблюдава естествено преливане, а в коригираните са налице два механизма: разрушаване на защитните съоръжения (диги) на местата, където са в лошо техническо състояние в резултат недобра експлоатация и преливане над защитните съоръжения при протичане на максимални водни количества по-високи от оразмерителните за корекцията.

В община Ардино са коригирани коритата на реките, протичащи през гр. Ардино и с. Бели извор.

Характеристиките на хидрографската мрежа на община Ардино (поройни реки и наличие на язовири и микроязовири) , както и характеристиките на терена показват , че няма предпоставки за риск от наводнения. Наблюденията за последните 100 години показват това. Те са отразени в приложената документация - данни от БДИБР . По Предварителна оценка на риска от наводнения (по чл.4 от Директива 269 2007/60/ЕО за оценка на риска от наводнения) и Критерии и методи за определяне и класифициране на риска и определяне на РЗПРН - II част от Методиката по чл. 187, ал. 2, т. 6 от Закона за водите.

С Правилата за прилагане на ОУПО се въвеждат изисквания към последващите подробни устройствени планове и правилата за прилагането им:

- да включват съответни регулации на речните корита и отреждания за изпълнение на необходимите защитни съоръжения за защита на урбанизираните територии;
- да осигуряват безпрепятствен достъп до речните корита за контрол и почистване;
- да не допускат дейности, нарушаващи естественото състояние и проводимостта на речните легла, освен такива, осигуряващи защита от вредното въздействие на водите;

- да не предвиждат застрояване на жилищни и вилни сгради и стопански постройки в заливаемите тераси на реките и в сервитута на хидротехническите съоръжения, както в урбанизираните територии, така и при промяна на предназначението на поземлени имоти извън тях;
- при издаване на разрешения (концесии) за добив на инертни материали от речните корита, при определяне мястото и обхвата да се държи сметка за рисковете от разширяване на заливните зони, респ. наводнения, както и за възможно компрометиране на съществуващи съоръжения (мостове, диги и други).

11.2. Свлачища

Свлачищата са едни от най-значимите катастрофални явления, които се отразяват негативно върху състоянието на околната среда, техническата инфраструктура, живота и имуществото на населението. Представляват геодинамични гравитационни процеси, свързани с нарушаване на устойчивостта на естествените склонове и откоси и придвижване на земни маси по различно дълбоки повърхнини. Развиват се в наклонени терени - речно-долинни склонове, морски брегове, хълмисти територии, периферии на плата, предпланински и планински възвишения.

Възникването и/или активизирането на свлачищните процеси се обуславя от природни и антропогенни фактори, които в повечето случаи действат по няколко едновременно. Природни фактори са: неблагоприятни наклони на пластовете, наличие на слаби глинести слоеве; съвременни тектонски и сеизмични процеси, като разкъсване и разместване на земните пластове, формиране на разломни зони, земетресения; интензивност на валежи; ерозия и др. От антропогенните, определящо значение за възникване и/или активизиране на свлачище имат: липса на канализация; авариране и течове на водоснабдителните и канализационните мрежи; неправилно отвеждане на повърхностния отток; недостатъчна поддръжка на отводнителни, дренажни и противосвлачищни съоръжения; презастрояване на склонове и незаконно строителство в рискови терени; незаконна сеч; добив на инертни материали и др.

Община Ардино попада в Източно родопския свлачищен район, характеризиращ се с висока съвременна активност. Свлачищата са сравнително плитки. Основните активиращи фактори са повишаване нивата на подземните води, речната ерозия и антропогенни дейности, като подсичане и претоварване с насипи на стръмни склонове.

В Регистъра по чл. 95, ал. 2 от Закона за устройство на територията и съгласно Наредба № 1/20.01.1994 г. на МТРС за геозащитната дейност, „Геозащита Перник" ЕООД регистрира на територията на община Ардино 10 броя свлачища със засегната площ 43.86 ха.

Възрастта им е съвременна. Те са периодично активни. Разположени са по цялата територия, предимно по пътни участъци от общинската пътна мрежа.

За намаляване и предотвратяване на свлачищния риск с цел безопасно устройство и ползване на засегнати от свлачища територии са необходими следните мерки и свързаните с тях действия:

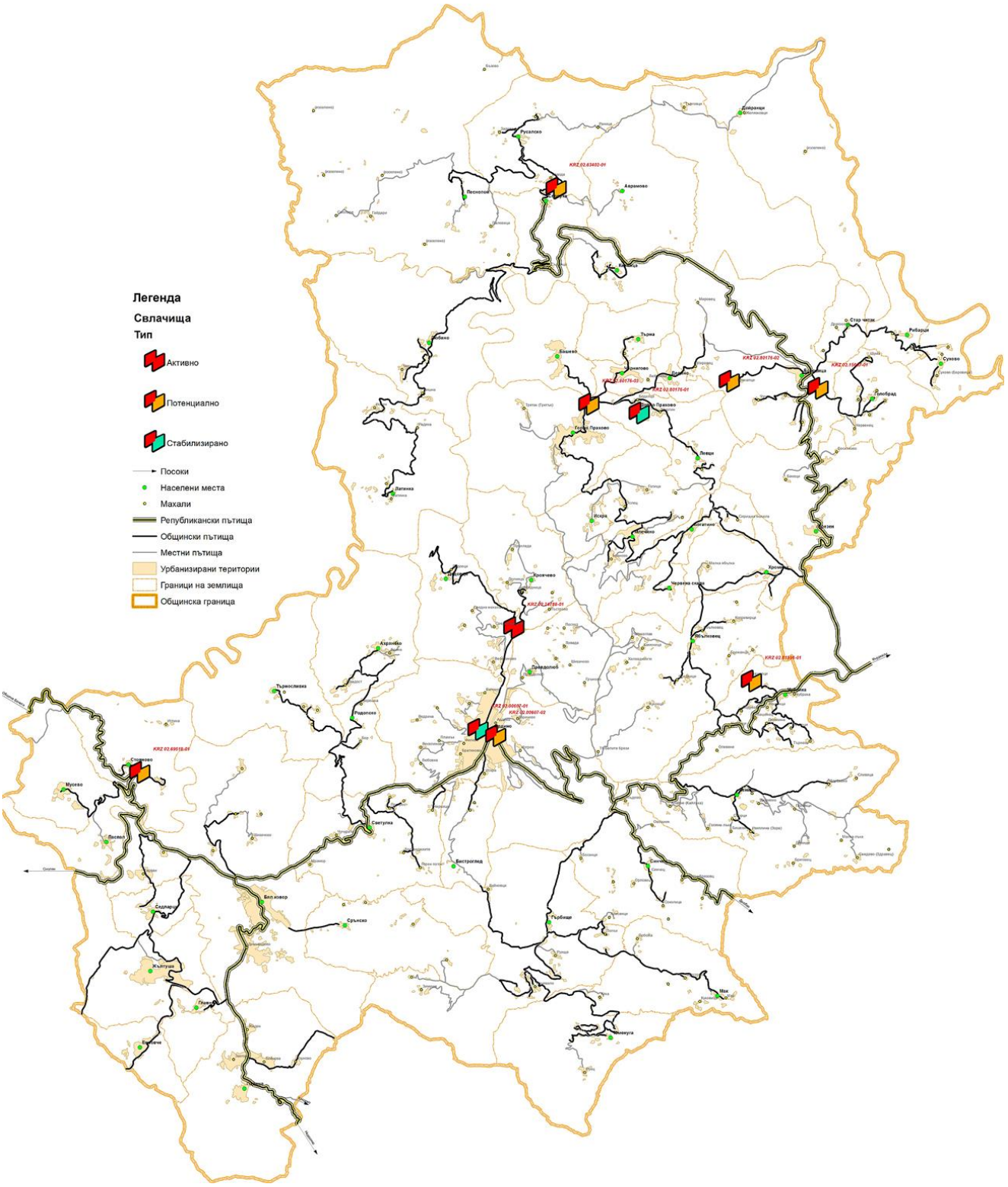
- поддръжка, контрол и изграждане на нови отводнителни съоръжения, понижаващи нивото на подпочвените води;
- изграждане на канализационни мрежи в по-големите населени места и на водоплътни изгребни ями за малките;
- надеждно отвеждане на повърхностните дъждовни води;
- осигуряване на нормален отток на реките и деретата в общината чрез регулярно почистване и корекции на коритата им;
- изграждане на подпорни стени от камък или бетон по трасетата на засегнатите общински пътища.

При наличието на инвестиционни намерения в свлачищните райони в общината се прилагат изискванията на Закона за устройство на територията и Наредба № 12/03.07.2001 год. за проектиране на геозащитни строежи, сгради и съоръжения в свлачищни райони.

При прилагането на чл. 96, ал.3 и ал.4 от ЗУТ, съгласно Указания с изх. № 91-00-117/05.09.2013 год. на министъра на регионалното развитие, задължително се изискват: актуално становище за състоянието на свлачищния район, в който попада имотът; доклад за инженерно-геоложки и хидрогеоложки проучвания и изследвания за изясняване необходимостта от геозащитни мерки и дейности, приет с протокол от експертен съвет на компетентния орган, одобряващ подробния устройствен план (ПУП); ПУП, изработен при спазване на чл. 103, ал. 6 от ЗУТ в по-широк обхват (квартал, масиви, местност, зона), а не за единични имоти, придружен с обща укрепителна схема на района с предвиждане за етапно изпълнение.

Строителството на сгради и съоръжения в имоти, попадащи в свлачищни райони, за които е необходимо извършване на геозащитни мерки и дейности се осъществява при спазване на следните условия: изпълнение на геозащитните мерки;

въвеждане в експлоатация на съоръженията, осигуряващи устойчивостта на имота и нормалната експлоатация на предвиденото застрояване; отчитане на положителен ефект от изградените противосвлачищни съоръжения от компетентния орган и др. **Следващата илюстрация показва карта на свлачищата на територията на община Ардино**:

12. УСТРОЙСТВЕНИ МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ И КОМПЕНСИРАНЕ НА ОТРИЦАТЕЛНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА

Освен описаните в предходните раздели, с Правилата за прилагане на плана се определят следните допълнителни изисквания към бъдещото планиране и управлението на устройствения процес:

12.1. По отношение опазване качеството на атмосферния въздух

Изискване към последващите подробни устройствени планове, гъстотата на разположението на предвижданото ново застрояване да осигурява достатъчни свободни пространства, с цел осигуряване на проветряване, разсейване на вредни потоци замърсен атмосферен въздух от автомобилния трафик, производства, строителни дейности и др. Газифициране административни, обществено-обслужващи и производствени потребители, в общината чрез преносим компресиран природен газ.

12.2. По отношение опазването на водите и водните обекти

В ОУПО са отразени изградените санитарно-охранителните зони (СОЗ) около водовземните съоръжения на повърхностни и подземни водни тела, използвани за питейно-битово водоснабдяване Необходимо е осъвременяване и учредяването на СОЗ за всички водоизточници. Тяхното устройство се съобразява с чл. чл. 7, 8, 9 и 10 и Приложения № 1 и № 2 от Наредба №3/2000 на МОСВ, МЗ и МРРБ за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на СОЗ около водоизточници и съоръжения за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди.

Изисква се, при изработване на нови ПУП за населените места да се предвижда реконструкция и разширение на съществуващите водопроводни системи, вкл. подмяна на амортизираните тръбопроводи, с оглед намаляване до минимум загубата на питейни води.

По отношение отпадъчните води: изграждане на канализационна мрежа в всички населени места. В Правилата за прилагане на ОУПО е отправено изискване към последващите подробни устройствени планове, да се предвиди рехабилитация и доизграждане на канализационната мрежа като разделна, с оглед осигуряване на възможност за събиране и отвеждане на отпадъчните води до локални пречиствателни съоръжения в по-далечна перспектива.

За урбанизираните територии извън населените места също се предвижда изграждане на разделна канализация за атмосферните и отпадъчните води и отвеждане на последните в градските ПСОВ, където е възможно, или в ЛПСОВ. До изграждане на канализационната мрежа и пречиствателните съоръжения, отпадъчните води да се заустват в индивидуални съоръжения за отвеждане и пречистване на водите (водоплътни изгребни ями), които отговарят на техническите и санитарно-хигиенните изисквания.

За изпълнение на дейностите по наблюдение на състоянието и поддръжка на водните обекти с ПУП се осигурява достъп до речните корита и до другите водни басейни, вкл. напоителните канали по цялото протежение на бреговете им. Не се допускат дейности, нарушаващи естественото състояние и проводимостта на речните легла, бреговете на реките и крайбрежните заливаеми ивици, освен такива, осигуряващи защита от вредното въздействие на водите.

12.3. По отношение акустичната среда и управление на шума

ПЛАНЪТ предвижда запазване на съществуващите крайпътни озеленени площи с изолационни и защитни (в т.ч. ветро- и снегозащитни) функции. Предвиждат се „зони за изолационно озеленяване" (Ози) между урбанизирани територии и комуникационни трасета от по-висок клас. напр. При необходимост (липса на теренни възможности за площно шумозащитно озеленяване в населените места и селищните образувания), в правилата за прилагането на ПУП да се включи изискване за задължително реализиране на защитно озеленяване в границите на самите прилежащи на пътя/улицата УПИ и/или изграждане на изкуствени шумозащитни екрани

Изолационно озеленяване се изгражда и в обхвата на зоните и терените за производствено-складови дейности, генериращи шум, в частите им, прилежащи на жилищните територии в населените места. С подробните устройствени планове и генералните планове на производствените обекти, източниците на производствен шум се локализират по начин, който да осигурява необходимия защитен сервитут в обхвата на промишленото сърсдоточие, респ. производствената зона.

12.4. По отношение опазване на земите и почвите

ПЛАНЪТ въвежда режим на превантивна устройствена защита по чл. 10, ал. 3 от Закона за устройство на територията, с който се запазва фактическото им ползване на:

- земеделски земи от V-та бонитетна категория, земи с трайни насаждения, земи с изградени системи за изкуствено напояване, земите за зеленчукопроизводство, ливадите, пасищата и мерите, както и на земеделските земи, попадащи в защитени зони по ЗБР;
- на защитните и специалните гори по чл. 5, ал. 2 и 3 от Закона за горите.

Предвижда се рекултивация на нарушени земи и възстановяването им като земеделски или горски територии, освен в случаите, когато е определена друга бъдеща функция.

ПЛАНЪТ включва и мерки за превенция от предвидими бедствия, застрашаващи земите и почвите.

12.5. По отношение управлението на отпадъците

ПЛАНЪТ се съобразява и създава устройствени условия за прилагане на Програмата за управление на отпадъците на територията на община Ардино. Отразен е теренът за претоварна станция на регионалното депо за неопасни твърди битови отпадъци в землището на с. Синчец.

По отношение на строителните отпадъци: общинската администрация може да реализира, при заявен инвестиционен интерес чрез публично-частно партньорство, изграждане на специализирана площадка за събирането и подготовката за оползотворяването им (при спазване разпоредбите на Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, 2012 год. и Наредба № 7/2004 г. на МОСВ, МРРБ, МЗГ и МЗ за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци) на терен (общинска собственост) в регулационните граници на гр. Ардино, Северна промишлена зона. Дейностите на площадката могат да обхващат и рециклиране, подготовка за повторна употреба и/или подготовка за обезвреждане на строителни отпадъци, с цел намаляване количеството на депонираните строителни отпадъци и за постигане на целите по чл. 32 от Закона за управление на отпадъците.

12.6. По отношение биоразнообразието

ПЛАНЪТ ограничава устройствената намеса в териториите, попадащи в границите на защитени зони по Закона за биологичното разнообразие.

За **земеделските територии,** попадащи в защитени зони по ЗБР, се установява режим на превантивна устройствена защита по чл. 10, ал. 3 от Закона за устройството на територията, с който се запазва фактическото им ползване без да се влошават качествата им. Режимът на превантивна защита се прилага до влизането в сила на планове за управление на защитените зони, след което устройството им се съобразява с общите правила за устройство, определени с настоящия ОУПО и изискванията на съответния план за управление.

Горските територии, попадащи в защитени територии по ЗЗТ и защитени зони по ЗБР са специални горски територии, съгласно чл. 5, ал. 3, т. 1 от Закона за горите. За специалните горски територии с ПЛАНА се установява режим за превантивна устройствена защита по чл. 10, ал.3 от ЗУТ, с който се запазва фактическото им ползване, без да се влошават качествата им. ОУПО включва препоръка, с Областния план за развитие на горските територии, специалните горски територии в община Ардино да се определят като „зони за защита от урбанизация" на основание чл. 12, ал. 1, т.3 от Закона за горите. В тези зони не се допуска извършването на строителство, с изключение на елементи от техническата инфраструктура и хидротехнически съоръжения, на съоръжения, свързани с управлението на горските територии, както и на съоръжения за опазване на културни ценности, на архитектурни елементи за обслужване на отдиха и туризма и др., които не се смятат за строежи и се изпълняват без смяна предназначението на горите, съгласно чл. 153, ал. 1.

ПЛАНЪТ предвижда редица мерки за опазване и възстановяване на естествените и антропогенни **ландшафти,** в т.ч. специфични изисквания по отношение опазването на характерни техни елементи, като окрайнините на горите, полезащитните пояси, пасищата и ливадите, естественото озеленяване по протеженията на водните течения, крайпътното озеленяване и др.

Освен изложеното до тук, устройственото зониране е направено при съблюдаване на принципа за „прекъсната урбанизация" и осигуряване на непрекъснатост на природната среда. В Правилата за прилагане на ОУПО са включени идентични изисквания и към последващото подробно устройствено планиране, както и към инвестиционното проектиране. Изисква се, при провеждане на пътища и проводи на техническата инфраструктура да се търсят технически решения с минимално нарушаване на средата и задължително осигуряване на възможности (прокари) за свободно преминаване на всички животински видове, представени на съответната територия.

13. Описание и анализ на въздействието на плана върху типовете природни местообитания и видовете - предмет на опазване в защитените зони.

При оценката на въздействието върху природните местообитания и видовете, предмет на опазване в защитените зони по Натура 2000, в настоящия Доклад, е използвана матрица (матричен принцип) за оценка степента на въздействие върху типовете местообитания и местообитания на видове. В следващата таблица са поместени критериите за оценяване, респективно степента на въздействие, като е използвана десетобална скала за възприетите степени на критериите за оценяване:

Таблица 17: *Матрица за оценка степента на въздействие*

ОЦЕНКА	КРИТЕРИИ	СТЕПЕНИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ
0	Дейността не оказва въздействие	Няма въздействие – **0**
1	Дейността има много слабо отрицателно въздействие	Слабо въздействие, което може да бъде избегнато без прилагане на специални мерки освен спазване на най-добрите практики при строеж и експлоатация – **от 1 до 3**
2	Дейността може да предизвика временни отрицателни въздействия	
3	Дейността може да предизвика краткосрочни отрицателни въздействия	
4	Дейността може да предизвика вторични отрицателни въздействия	Средно по степен въздействие, което е необходимо да се отчете в комбинация с други фактори и да се препоръчат мерки за намаляване или премахване – **от 4 до 6**
5	Дейността може да предизвика кумулативни отрицателни въздействия	
6	Дейността може да предизвика синергични въздействия	
7	Дейността може да предизвика вторични, кумулативни, синергични отрицателни въздействия. Въздействието може да бъде премахнато чрез смекчаващи/компенсаторни мерки.	Значително въздействие, което е необходимо да бъде премахнато чрез избор на алтернативи или прилагане на смекчаващи и компенсаторни мерки – **от 7 до 9**
8	Дейността може да предизвика значителни вторични, кумулативни, синергични отрицателни въздействия. Въздействието може да бъде премахнато чрез смекчаващи/компенсаторни мерки.	
9	Дейността предизвиква значителни, средносрочни или дългострочни/постоянни отрицателни въздействия. Въздействието може да бъде премахнато чрез смекчаващи/компенсаторни мерки.	
10	Дейността предизвиква значително и постоянно/необратимо отрицателно въздействие. Въздействието не може да бъде премахнато чрез смекчаващи/компенсаторни мерки.	Значително въздействие, което не може да бъде премахнато чрез прилагане на смекчаващи и компенсаторни мерки **- 10**

14. Предложения за смекчаващи мерки, предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно отстраняване на неблагоприятните въздействия от осъществяване на Общият устройствен план на община Ардино върху защитените зони и определяне на степента на въздействие върху предмета на опазване на защитените зони в резултат на прилагането на предложените смекчаващи мерки

В ОУПО са предвидени всички нормативни разпоредби прилагането на мерки по отношение:

Територии с режим на превантивна устройствена защита :

- земеделски територии, попадащи в обхвата на защитени зони по Закона за биологичното разнообразие. Режимът не се отнася за земите по § 4 от ЗСПЗЗ.
- За земеделските територии, попадащи в защитени зони по ЗБР,
- Горски територии включени в границите на защитените територии по смисъла на Закона за защитените територии и защитените зони, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие, както и такива, върху които по реда на други закони са определени и въведени особени статути и режими.
- Горските територии с рекреационно значение, за поддържане на ландшафта и с висока консервационна стойност.

Изисквания, насочени към опазването на конкретни компоненти на околната среда (водни площи, пасища и ливади, гори, характерен ландшафт и др.). Допуска се разполагане във водните площи на плаващи съоръжения, обслужващи водните спортове.

Нормативи за Защитно, изолационно озеленяване и крайпътно озеленяване - да се предвиждат полоси с изолационно озеленяване, като в участъците, прилежащи на населени места и селищни образувания за рекреационни дейности, се препоръчва минимална ширина на тези полоси - 100 м. Предвижда се озеленяване с храстова и дървесна растителност за защита от снегонавяване от характерни за района видове

Запазва всички естествени обраствания - зелени структури в обхвата на принадлежащите земи на водните обекти по смисъла на Закона за водите и предвижда тяхното опазване.

- Осигурява устройствени условия за опазване на водните течения, в т.ч. суходолията, водните площи и за съхраняване на средовите характеристики на непосредствените им крайбрежия, като не предвижда допълнителна урбанизация на прилежащите им територии, респ. строителната намеса
- осигурява „зелени коридори” – непрекъснатост на зелените и природните ареали, увеличаващи възможностите за активна аерация, както и естествени връзки за локални миграции на животински видове.
- Не допуска промяна на предназначението и/или разполагане на строежи в поземлените имоти на описаните обекти, включени в ККР и КВС, освен изграждане на водностопански и хидротехнически системи и съоръжения.

- В границите на урбанизирани територии, в т.ч. извънселищни паркове се допуска още и изграждане на съоръжения, свързани с водни спортове и атракции, на основание цялостен ПУП.
- при подмяната на съществуващото или при ново озеленяване да се ползват растителни видове, идентични с естествените за мястото
- да не се засаждат дървета в най-ниската разливан крайречна тераса (в зависимост от хидроложки проучвания за високи води с обезпеченост веднъж на 50 години)
- Всички устройствени и строителни инициативи, респ. свързаните с тях планове и проекти, засягащи водните обекти се процедират при стриктно спазване на законоустановените процедури, отнасящи се до санкцията на компетентните органи (РИОСВ, Басейнова дирекция) и се съобразяват с Плана за управление на речните басейни в Черноморски район.

Прилагане на ландшафтноустройствени мероприятия и естетическо оформяне

- Опазване в максимална степен на горските територии и на първо място – на защитните и специалните гори,
- Водещ устройствен принцип: планиране на „прекъсната урбанизация" осигуряваща свързаност на природните ареали и по-хармонично вписване на антропогенните елементи.
- Запазването на характера на селищните ландшафти чрез изисквания към последващите ПУП за съхраняване на традиционната градоустройствена структура
- Инженерните проекти за изграждане на нови пътища и други линейни обекти на техническата инфраструктура следва да осигуряват решения, нарушаващи във възможно най-малка степен ценните и характерни елементи на ландшафта – скални масиви, земни форми, съществуващо естествено или изкуствено едроразмерно озеленяване.
- ПЛАНЪТ включва и допълнителни изисквания по отношение опазването и устройването и на други елементи на ландшафта.

Рекултивация и земеползване на нарушените територии

- В случаите, в които с ОУПО не са определени конкретни устройствени зони, последващото ползване се съобразява с това на прилежащите територии – земеделски или горски

Предлага устройствен режим на териториите, защитени по Закона за защитените територии и Закона за биологичното разнообразие

Защитени територии по Закона за защитените територии

- границите на защитените местности и природните забележителности, определени по реда на ЗЗТ запазват предназначението си и подлежат на опазване и устройство съобразно режимите на дейности, определени със заповедите за обявяването им, респ. с плановете за управление по чл. 55 от ЗЗТ след влизането им в сила.
- Достъпът до защитените местности и природните забележителности се осъществява изцяло по съществуващи горски и полски пътища. Предвиждат се мероприятия по поддръжката и туристическо маркиране, без капитални благоустройствени работи.

Защитени зони по Закона за биологичното разнообразие (ЗБР)

- ОУПО не предвижда урбанизация на земеделски територии, попадащи в защитени зони по Закона за биологичното разнообразие.
- За земеделските територии, попадащи в защитени зони по ЗБР, се установява режим на превантивна устройствена защита по чл. 10, ал. 3 от Закона за устройството на територията, с който се запазва фактическото ползване без да се влошават качествата им.
- Режимът на превантивна защита се прилага до влизането в сила на планове за управление на защитените зони, след което устройството им се съобразява с общите правила за устройство, определени с настоящия ОУПО и изискванията на съответния план за управление.
- ОУПО запазва предназначението на горските територии. По смисъла на чл. 5, ал. 3, т. 1 от Закона за горите, горските територии, попадащи в защитени територии по ЗЗТ и защитени зони по ЗБР са специални горски територии. За специалните горски територии с ПЛАНА се установява **режим за превантивна устройствена** защита по чл. 10, ал.3 от ЗУТ, с който се запазва фактическото им ползване, без да се влошават качествата им.
- В тези зони не се допуска извършването на строителство, с изключение на елементи от техническата инфраструктура и хидротехнически съоръжения, на съоръжения, свързани с управлението на горските територии, както и на съоръжения за опазване на културни ценности, на архитектурни елементи за обслужване на отдиха и туризма и др., които не се смятат за строежи и се изпълняват **без смяна предназначението на горите,** съгласно чл. 153, ал. 1 от същия закон.
- предвижда редица мерки за **опазване и възстановяване на естествените и антропогенни ландшафти**
- В Правилата за прилагане на ОУПО са включени идентични изисквания и към последващото подробно устройствено планиране, както и към инвестиционното проектиране, особено на линейни обекти.
- При провеждане на пътища и проводи на техническата инфраструктура да се търсят технически решения с минимално нарушаване на средата и задължително осигуряване на свободно преминаване през тях на всички животински видове, представени на съответната територия.

Археологическо наследство

- До извършване на специалните проучвания и процедури за опазване на археологическите ценности се предлага прилагане на режимите по чл. 35 от Наредба № 7/2003 г. на МРРБ, както следва:

РЕЖИМ „А“ В границите не се допускат благоустройствени, строителни, селскостопански, мелиоративни и други дейности, които биха нарушили целостта на почвения слой; допуска се използването на земята като пасище.

РЕЖИМ „Б“ не се допускат изкопни работи, дълбочинна обработка на почвата, засаждане на дървета и култури с дълбока коренова система; допуска се плитка обработка на почвата (оран) до 0,25 м.

РЕЖИМ „В“ не се допускат изкопни работи, несвързани със селскостопанските работи; допускат се селскостопански дейности при условията на чл. 160 от ЗКН.

- До определяне по законоустановения ред на индивидуални режими за опазване на археологическите НКЦ, териториалният обхват на охранителната зона е **10 метра около външния контур на обекта**, на основание писмо № 545/27.02.2001 на Националния институт за паметниците на културата (сега НИНКН).

Културни и туристически маршрути

- Пътищата и пътеките по маршрутите се поддържат в автентичния си вид, като се изпълнява туристическа маркировка.
- Специализирана информация се получава в началните пунктове на маршрутите.

Реконструкция и укрепване на пътна мрежа

Реконструкцията се извършва изцяло в съществуващите трасета и не засяга нови участъци в защитени зони за опазване на местообитания.

Изграждане на нова пътна мрежа – ОУПО залага изискване за минимални въздействия на околната среда, независимо дали са в защитени зони или извън тях

Пешеходни и велоалеи -По правило алеите се провеждат по полски и горски пътища.

Водоснабдяване и канализация, електроснабдяването

ОУПО залага изискване за минимални въздействия на околната среда, независимо дали са в защитени зони или извън тях, като се спазват :

- *сервитутите на енергийните обекти в сервитутната зона на енергиен обект за производство, пренос, разпределение и преобразуване на електрическата енергия* Съгласно Наредба № 16/2004 год. (ДВ. Бр.88/2004 г., изм. и доп.) - не се допуска:

1. Всякакъв вид застрояване, включително и на спортни стрелбища и военни полигони за стрелба;
2. Засаждане на трайни дървесни насаждения;
3. Извършване на сондажни работи, търсене, проучване и добив на подземни богатства;
4. Паркиране на всички видове превозни средства;
5. Складиране на отпадъци и материали;
6. Действия на трети лица върху съоръженията на енергийните обекти;
7. Палене на огън и опожаряване на селскостопански площи;
8. Стрелба с ловно и бойно оръжие.

- *за сервитутите на енергийните обекти в сервитутната зона на газопроводите и съоръженията за съхранение, пренос, разпределение и преобразуване на природния газ* Съгласно Наредба № 16/2004 год. (ДВ бр.88/2004 г., изм. и доп.) не се допуска:

1. Всякакъв вид строителство;
2. Складиране на отпадъци;
3. Изграждане на спортни стрелбища и военни полигони за стрелба;
4. Движението на хора и добитък по откритите тръбопроводни участъци (преходи), влизането в площадките на съоръженията и действия на трети лица върху съоръжения на газопреносната или газоразпределителните мрежи;
5. Предизвикване на вибрации и удари непосредствено над газопровода и в непосредствена близост до площадките на спирателната арматура, филтриращите съоръжения и въздушните преходи;
6. Обработване (разораване) на почвата на дълбочина по-голяма от 0,5 m в сервитутната зона на газопровода и над съоръженията и кабелите на технологичната електронна съобщителна мрежа към него;
7. Палене на огън и опожаряването на площите след прибиране на селскостопанската продукция на разстояние до 20 m от газопровода и неговите съоръжения и на разстояние 30 m от спирателната арматура и вентилационните и продухвателните свещи;
8. Засаждане на дървета, храсти и други трайни насаждения;

9. Засаждане на растителни видове с развита коренова система на по-малко от 15 m от двете страни по оста на преносни и разпределителни газопроводи и на по-малко от 3 m от двете страни на далекосъобщителните кабели или други линейни съоръжения към газопроводите;
10. Стрелба с ловно и бойно оръжие в близост и по направление на въздушните преходи на газопровода, спирателната арматура и другите надземни съоръжения.

Защита от наводнения - ОУПО въвежда изисквания към последващите ПУП и правила за прилагането им:

- да включват съответни регулации на речните корита и отреждания за изпълнение на необходимите защитни съоръжения за защита на урбанизираните територии;
- да осигуряват безпрепятствен достъп до речните корита за контрол и почистване;
- да не допускат дейности, нарушаващи естественото състояние и проводимостта на речните легла, освен такива, осигуряващи защита от вредното въздействие на водите;
- да не предвиждат застрояване на жилищни и вилни сгради и стопански постройки в заливаемите тераси на реките и в сервитута на хидротехническите съоръжения, както в урбанизираните територии, така и при промяна на предназначението на поземлени имоти извън тях;
- при издаване на разрешения (концесии) за добив на инертни материали от речните корита, при определяне мястото и обхвата да се държи сметка за рисковете от разширяване на заливните зони, респ. наводнения, както и за възможно компрометиране на съществуващи съоръжения (мостове, диги и пр.)

Свлачища - За намаляване и предотвратяване на свлачищния риск са необходими следните мерки и свързаните с тях действия:

- поддръжка, контрол и изграждане на нови отводнителни съоръжения, понижаващи нивото на подпочвените води;
- изграждане на канализационни мрежи в по-големите населени места и на водоплътни изгребни ями за малките;
- надеждно отвеждане на повърхностните дъждовни води;
- осигуряване на нормален отток на реките и деретата в общината чрез регулярно почистване и корекции на коритата им;
- изграждане на подпорни стени от камък или бетон по трасетата на засегнатите общински пътища.

В ОУП са включени и редица устройствени мерки за ограничаване и компенсиране отрицателното въздействие върху околната среда по отношение основните компоненти на средата.

По отношение опазване качеството на атмосферния въздух:

- изискване към последващите ПУП, гъстотата на разположението на предвижданото ново застрояване;
- извеждане на транзитния автомобилен трафик извън населените места – рехабилитация и реконструкция на трасета от общинската пътна мрежа.

По отношение опазването на водите и водните обекти

- Необходимо е учредяването на СОЗ за всички водоизточници.

- Изисква се, при изработване на нови ПУП за населените места да се предвижда реконструкция и разширение на съществуващите водопроводни системи, вкл. подмяна на амортизираните тръбопроводи, с оглед намаляване до минимум загубата на питейни води.
- изграждане и/или доизграждане на канализационна мрежа за отпадъчните води
- последващите ПУП, да се предвиди реконструкция, рехабилитация и доизграждане на канализационната мрежа като разделна, с оглед осигуряване на възможност за събиране и отвеждане на отпадъчните води до локални пречиствателни съоръжения в по-далечна перспектива.
- За урбанизираните територии извън населените места - изграждане на разделна канализация за атмосферните и отпадъчните води и отвеждане на последните в градските ПСОВ, или в ЛПСОВ.
- До изграждане на канализационната мрежа и пречиствателните съоръжения, отпадъчните води да се заустват в индивидуални съоръжения за отвеждане и пречистване на водите (водоплътни изгребни ями),
- За наблюдение на състоянието и поддръжка на водните обекти с ПУП се осигурява достъп до речните корита и до другите водни басейни, вкл. напоителните канали по цялото протежение на бреговете им.
- Не се допускат дейности, нарушаващи естественото състояние и проводимостта на речните легла, бреговете на реките и крайбрежните заливаеми ивици, освен такива, осигуряващи защита от вредното въздействие на водите.

По отношение акустичната среда и управлението на шума

- предвижда запазване на съществуващите крайпътни озеленени площи с изолационни и защитни (в т.ч. ветро- и снегозащитни) функции.

По отношение опазване на земите и почвите

- въвежда режим на превантивна устройствена защита по чл. 10, ал. 3 от Закона за устройство на територията, с който се запазва фактическото им ползване на:
  - земеделски земи от I-ва до V-та бонитетна категория, земи с трайни насаждения, земи с изградени системи за изкуствено напояване, земите за зеленчукопроизводство, ливадите, пасищата и мерите, както и на земеделските земи, попадащи в защитени зони по ЗБР;
  - на защитните и специалните гори по чл. 5, ал. 2 и 3 от Закона за горите.
- Предвижда се рекултивация на нарушени земи и възстановяването им като земеделски или горски територии, освен в случаите, когато е определена друга бъдеща функция.
- включва и мерки за превенция от предвидими бедствия, застрашаващи земите и почвите (вж. р-л XIV).

По отношение управлението на отпадъците

- ПЛАНЪТ се съобразява и създава устройствени условия за прилагане на Програмата за управление на отпадъците на територията на община Ардино 2014-2020 год.
- Собствениците на земеделски стопанства и животновъдни ферми осъществяват управлението на отпадъците от селскостопанската си дейност при съблюдаване нормативната уредба на Министерството на земеделието и храните.

По отношение биоразнообразието

- ОУПО ограничава устройствената намеса в териториите, попадащи в границите на защитени зони по Закона за биологичното разнообразие.

14. Заключение за вида и степента на отрицателно въздействие съобразно критериите по чл. 22

Заключенията за степента на отрицателно въздействие върху защитените зони са съобразени с изискванията и критериите на чл. 22 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони.

15. Наличие на обстоятелства по чл. 33 ЗБР и предложение за конкретни компенсиращи мерки по чл. 34 ЗБР - когато заключението по т. 9 е, че предметът на опазване на съответната защитена зона ще бъде значително увреден от реализирането на плана, програмата и проекта или от реализирането и експлоатацията на инвестиционното предложение и че не е налице друго алтернативно решение.

Няма

16. Информация за използваните методи на изследване, методи за прогноза и оценка на въздействието, източници на информация, трудности при събиране на необходимата информация.

За оценка състоянието на животинския свят са използвани основни методи и подходи за преки теренни изследвания на бозайниците и птиците. Това са маршрутния или трансектен метод (Line transects) и методът на точковото броене (Point counts) (Bibby et al., 1992). Всеки от тях има определени предимства и зависи от поставените цели и характера на местността.

Събраната информация и теренни наблюдения са проведени през м. март-април, август-септември и ноември-декември 2014 г.

При изследване на растителния свят в границите на инвестиционното предложение е използван маршрутният метод и методът на пробните площадки. Определянето на видовете е извършено по Флора на Република България, том 1-10 и по Определител на висшите растения в България (Кожухаров (ред.) 1992). Определянето на местообитанията е според Ръководството за определяне на местообитания от европейска значимост в България (Кавръкова, Димова, Димитров, Цонев & Белев, 2005).

12. Източници на информация

1. НСИ (www.nsi.bg)
2. Официални сайтове на: МРРБ, МЗХ, Област Кърджали , Община Ардино, РИОСВ Смолян , Министерство на културата

3. ГРАО - Ардино
4. РИМ - Кърджали
5. EVN - България , Пловдив
6. НС - Хасково
7. СГК - Кърджали
8. „ВиК” ЕООД- Кърджали
9. Ситигаз- Кърджали
10. РДГ - Кърджали
11. ДГС- Ардино
12. Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025
13. Областна стратегия за развитие на Област Кърджали 2014-2020
14. Регионален план за развитие на ЮЦР2014-2020
15. ОПР О Ардино, 2014-2020
16. Програма са опазване на околната среда на Община Ардино 2008-2013.
17. Наредба за насърчаване инвестициите в Община Ардино, 2014г .
18. Програма за управление на отпадъците на Община Ардино , 2004-2007.
19. Интегриран план на община Ардино 2013-2020.
20. Общински план за младежта .
21. План за действие на община Ардино за подкрепа на интеграционните политики 2011 – 2020 г.
22. Предварителен доклад на Оценка на въздействие върху околната среда на Каскада „Горна Арда” - *ХВ "Мадан", ХВ "Ардино" ХВ "Сърница", 1999 г.*
23. Списание „Строителство”, публикация 2002г. – кратка анотация на Ландшафтно-устройствен план на ХВ ”Мадан” и Ландшафтно-устройствен план на ХВ ”Ардино”.